

Parcival

Marie Koenen

bron

Marie Koenen, *Parcival*. Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur, Amsterdam 1926 (tweede druk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/koen006parc01_01/colofon.php

© 2011 dbnl / erven Marie Koenen

děni

I

Et omnes vias meas praevidisti.
Psalm 138

Speelsch en grillig wierp kleine prinses Herzloïde plots haar poppen en ballen in een hoek, en met de armen open stormde ze onbesuisd de trappen af naar den tuin. Maar op den drempel stond ze stil - vóór haar lag de hof - en al het licht van den morgen, de tintelende geur-doorwaasde weligheid van lentes ontwaken duizelden haar tegen, zoodat ze een oogenblik blind en ademloos overweldigd was.

Toen ging ze met de handen tegen het hart, voet voor voet langs de paden, zag iedere bloem, en wist niet waarom ze in eenmaal zoo droef en blij tegelijk, van lust en weemoed zich slapensloom voelde, en alleen nog verlangde om wakend te droomen.

De dag ging voorbij, en daarna vele zon-doorzongen morgens en rozig verschemerende middagen, maar het vreemde nieuwe leven week niet meer van prinses Herzloïde.

Het deed haar bijwijlen ongezien tranen schreien, almaar milde warme tranen, tot ze weer in lied en lach het uitschalde, onbezonnen, en als in een lentestorm haar gespelen opjoeg tot dans en dwaasheid. Maar midden in feest of spel werd ze gewaar, hoe oude menschen - er waren veel vergrijsde dienaren aan haar vaders hof - of de stilste en treurigste harer edelvrouwen, of de zieke schildknaap die nooit meer genezen kon, haar poogden te naderen, met zwijgende smeeking naar haar opziende. Veeg strekten zich hun bleeke handen.

Dan glimlachte ze wel verwonderd en liet zich, ge-

nadige prinsesse, de vingertoppen kussen, vluchtig hen voorbijgaande, terwijl ze schuw blikte naar het venster, waar haar vader het doorgroefde voorhoofd naar de ruitjes boog om haar met een weemoedigen glimlach te groeten. En opnieuw werd ze mijmerig en onrustig. Waarom altijd en overal die droeve zwijgers? Verveeld vroeg ze soms aan haar gespen, wat die mensen toch wilden van haar.

‘Weet Herzloïde dan niet, dat de koninkrijken Wales en Norgals, alleen van háár, leven en licht hopen, sinds Amfortas en Trevresant, 's konings zonen, verloren zijn voor het land en voor hun vaders hart? De koning zelf en zijn treurende dienaren meenen dat Herzloïde van het nieuwe geluk het diepe geheim weet.’

‘Wat zou ik weten?’

‘Alles van leven en liefde. We hooren het in den klank uwer stem, die diep en innig is en van dit teedere weten doorbeefd.’

Maar Herzloïde dwaalde weer weg naar de stilte: ‘Wat hopen ze van mij, arme? Wat wanen ze? Niets immers, niets weet ik van 't geluk, niets van leven en liefde. Verlangen ze van mij, wat ik zelve dagen en nachten door verlang en verlang? Hoe kan wie hongert, honger stillen? Leven en liefde... ach!’ En van glanzige voorgevoelens doorzaligd bleef ze voortdroomen, over wat ze eerst nu met name kon noemen.

Heel haar verdere jeugd bleef het duren. Diep en hevig doorwoelde het verlangen haar hart en deed haar de uren vermijmeren, tot ze weer in een jubel zich opheffend, - ongeduld dat het geluk wilde roepen, - jubel deed ontwaken alom. Haar hart werd tot een wijdopen doorglansde leegte, waarover alle aanroering van anderer leven, weklacht en zuchten, vluchtiger dan windadem verging. Droefheid, vreemde of eigene, ze

kon niet bezinken in de open klaarte van haar hart. En zoo wist ze slechts vaag over het lot van haar broeders, Amfortas en Trevresent, die op Monsalvat leden, na er het hoogste geluk gevonden en verloren te hebben.

De rouw om straf en leed van hen, die eenmaal de trots en de hoop van Waleis en Norgals waren, hing als een schemerig webbe over Konvaleis, haar vaders burcht, en door de zalen waar haar vader treurend wijlde.

Bang meed ze hem, en moest ze bij de maaltijden aan zijn zijde zitten, dan praatte ze blij als een vogel in de struiken, om den nevel uit zijn blik te verdrijven en de woorden van zijn verdriet, die ze altijd op zijn lippen voelde beven. Hoe zou zij rouw kunnen troosten, die ze angstig niet kennen wilde? Ze wist alleen, dat ze den Graal haatte, waarover haar vader bijwijlen kreunde. Ze wist van den Graal alleen, dat hij de oorzaak was van alle leed, dat over haar vader en broeders was gekomen, van allen nevel die haar kwelde... Ze wilde niet meer ervan weten, schuw voor den ban, waartegen haar jeugd zich weerde... Open en klaar bleef haar hart.

Een beek van tranen schreide ze, toen haar vader stierf, den naam van zijn zonen en den Graal uitzuchtend met zijn laatsten ademtocht, - maar geen zweem van duister toog er door 't innerlijk licht van haar hart. Glansgeween, dauw in lenteson, waren haar tranen, zooals ieder gebaar van droefheid of ernst al deze jaren door een luchtig spelen was om den tijd te verstrooien, niet meer dan een tasten naar het verdere.

Korten tijd na haar vaders dood, huldigde het volk haar tot koningin van Waleis en Norgals, en een jubel ging er door 't land, als nooit bij een kroning. Maar Herzloïde, die wist hoe deze allen van haar de her-

leving en het nieuwe geluk verwachtten, voelde den jubel als een schamel geroep, doelloos en redeloos. Want welk geluk zou er van haar tot hen kunnen uitgaan? Verging niet iedere gedachte aan anderer wenschen aanstonds in den vlammenbrand van haar eigen verlangen? Kroon en koningsmacht werden haar gegeven. Wat gaven haar kroon en koningsmacht? Het geluk wilde ze!

Dat dan haar koningsmacht tot den lach werd, die haar lokkende roep naar het geluk was geweest zooveel seizoenen reeds door! Blijdschap en feest zou ze wekken, het licht en de lucht waarin het geluk alleen ademen kan.

Sinds duurden blijdschap en feest in en om Konvaleis, haar koningsburcht, die van een vreugderijk het levend kloppend hart werd. De wegen naar haar woon wemelden van de velen, die de galm van feest en blijdschap lokte. Maar steeds kwamen armen en zieken, moegeleefden, zuchtters en zorgers het eerst. Over hun schare staarde ze heen, - waarom zooveel leed in haar landen? - ze bedwong haar wrevel, door ze niet aan te zien, die armzaligen!

‘Geeft hun feestkleeren,’ gebod ze, ‘bereidt hun een feestmaal.’ En in haar hart overdacht ze: ‘Geen schaduw, geen zucht van verdriet mag hier waren. Open moeten de ruimten zijn voor het geluk dat ik wacht.’

En de ridders naderden, prinses in pralenden stoet. Ze kwamen haar werven tot hun bruid. Vorschend zag zij elken nieuwgekomeene aan, en als achteloos vroeg ze:

‘Wat is uw begeeren? Koningsmacht, rijkdom, mijn schoonheid en jeugd en velerlei meer kan ik u geven. Gij weet dit. Wat verlangt ge het innigst?’

En steeds weer antwoordde de een als de andere: ‘Niets begeert mijn hart dan Herzloïde alleen,’ en

boog de knie en kuste den zoom van haar kleed. Maar zij lachte, soms trotsch, soms spottend of wreed: ‘Herzloïde zal alleen toebehooren aan wie haar brengt, wat zij zelf het innigst verlangt, aan wie het innigst verlangt wat hij zelf haar brengt.’

Verward en zinnend ging dan de bruidswerver heen. En uitziende naar de verte sprak Herzloïde tot haar hovelingen:

‘Bereidt een nieuw feest, blijder en rijker dan het vorige,’ en ze dacht in haar hart: ‘Open moeten de ruimten zijn voor het geluk.’

En er kwam een feest ten laatste, zooals Waleis en Norgals nimmer nog zagen - een tornooi van koningen. Volheid van levensvreugd weergalmde in klanken en flonkerkleuren. Vlaggen en banderollen woeien als zonnevlammen boven de tenten, die om den koningsburcht de prilgroene velden dekten. En tusschen het bont gewemel van 't uitschouwend volk, draafden ridders en knapen aan: sterren en stralen vonkten uit schild en kuras. Er schalden trompetten. Stemmen riepen luid uit. Handgeklap vlagde. Blijdschap zwol aan uit alle verten, doorzinderde de zonnige lucht, duizelde door de harten en brak uit in een jubel van: ‘Heil! Heil!’ naar den troonstoel waar Herzloïde zat, het àl bezielend met haar blik, die voor het eerst door het nabije geboeid, niet uitstaarde naar het open verschiet. ‘Dit is de dag,’ mijmerde ze en haar hart werd stil.

Ze was niet verwonderd toen hij nader reed, Gamuret van Anjou... toen zij zich moest overbuigen om ademloos iederen zwenk, iedere zwaaiing van Gamurets lans, van Gamurets machtigen arm, met den blik te volgen. Wel wist ze in 't eigen oogenblik, dat deze eene als geen ander sterk was, als geen ander schoon en welgebouwd; dat zijn lans een glansschicht leek, zijn zwaard een zonnevlam. Twaalf kwamen zich

met hem meten, twaalf versloeg hij: een vluchtig spelen leek zijn gebaar. Maar verwonderd was ze niet.

Toen is hij haar genaderd, open het vizier. Een ademtocht lang schouwden ze blik in blik. Zij, die elkaar nimmer zagen, herkenden elkaar.

‘Nooit meer laat ik hem van mij gaan,’ riep in de klare stilte, die in dit oogenblik haar hart was, een stem, die zij er tevoren nimmer hoorde.

En waar was haar lach, soms overmoedig, soms spottend of wreed? Waar was zij zelve, die niet geleefd, maar verlangd had, achteloos voor alles wat het gedroomde geluk niet was, wrevelig door iedere schaduw, die het zou kunnen weerhouden? Niets was er van haar over, dan de vrouwe, die duizelend van verteederling Gamuret liefhad.

Ze vergat haar vraag en haar verwarrende machtspreuk, ze zei alleen: ‘Uw lans en uw zwaard, Gamuret, geef ze mij voor een ring van rood goud. Uw harnas en helm, geef ze mij. Een koningsmantel en een kroon geef ik u.’

‘Voor ring noch kroon, voor geen koningsmacht ruilt Gamuret zijn wapens en rusting, hij geeft ze enkel voor de liefde van Herzloïde's hart. Want alleen aan het geluk geeft Gamuret zich over, wapenloos en zonder verweer.’

Eer de avond zonk over het feest, was ze Gamurets bruid. En het feest eindigde niet. Weken na weken bleef het duren, en het breidde zich uit over heel Wales en Norgals. Koningsbruiloft werd het koningstornooi.

Maar Herzloïde ging naar haar droomkamertje hoog in den toren, om in den schrijn met het gouden slot Gamurets rusting en wapens te verbergen.

In haar sluier gewikkeld als in een lijkwa lagen daar verborgen de lans als een glansschicht, het zwaard als een zonnevlam. Toen heeft ze Gamurets handen gekust

en met bevend gestreel ze verteederd, dat ze bevend en teeder geworden als de hare, naar zwaard en lans niet meer grijpen zouden. Geboeid heeft ze zijn oogen door de smeeking van de hare, dat ze nimmermeer zouden staren over de wegen, open naar den strijd of het kampspel.

Aldoor heeft ze van haar minne de wonderen hem gefluisterd, opdat zijn gedachten, zijn hoop en herinneren niets zien of zoeken zouden dan alleen haar en haar liefde, zooals zij hém wilde en zijn liefde alleen. En aan zijn hart is ze schuil gegaan, toen zijn blik haar omscheen, zooals het zonlicht schijnt om de roze, de eene die nog bloeit in den hof: alle licht van wijd-om vloeit samen naar de bloem, die zelve tot lichtglans wordt. Het was de vergetelheid.

Duurde het uren of duurde het dagen? De zaligheid wordt immers met geen tijd gemeten, en het kan zijn, dat er maanden voorbijgingen, bijna een jaar, maar ook dat er alleen die ééne sterrennacht van April was.

Om hen heen was de stilte wonder doorklaard. In de struiken zong een nachtegaal. Zijn zang was niet blij.

Ze luisterden.

Herzloïde hield in de hare Gamurets handen aan het hart gedrukt. Ze voelde, terwijl de nachtegaal zijn weemoedig lied zong, hoe week en teeder Gamurets handen waren geworden, en lichtte ze voorzichtig aan haar lippen. ‘Zijt ge Gamuret of zijt ge het niet?’ vroeg ze schalks en speelschgezind. ‘Ik voel me vanavond een kindeke aan moeders hart. Of neen, of neen... als uw handen me zoo streelen, dan ben ik een rooske, dat kindervingers schromend ontbladeren. Het is alles zoo ijl en onwezenlijk in dezen nacht. Nauwelijks ken ik me zelve of u... Zijt ge waarlijk wel Gamuret?’

‘Ben ik waarlijk wel Gamuret?’

En bij dit weifelend woord voelde ze, hoe Gamurets blik voor het eerst van haar wegstaarde, verlangend...

Sinds lang kende zij van het verlangen alle geheimen en alle roerselen.

Waarom was dit verlangen van Gamuret haar vreemd?

‘Wat zoekt ge, Gamuret?’ ademde ze bang.

Maar Gamuret schudde het hoofd als om zich los te warren uit een rag webbe.

‘Wat zou ik zoeken? Er leeft voor mij niemand of niets dan Herzloïde alleen. Ik zelf niet meer of iets van het mijne.’

‘En toch zoekt ge, Gamuret. Ge zoekt nu woorden om het andere zoeken voor u zelf te loochenen. En dit andere zoeken verlangt iets, maar dit is Herzloïde niet... dit kan ik zelfs niet kennen. Zeg het me, Gamuret.’

‘Ik zocht, wat me één oogenblik had begeven: liefde, die in niets zich zelve zoekt.’

‘Liefde, die in niets zich zelve zoekt...’

Herzloïde wist niet dat ze Gamurets woorden herhaalde, ze wist alleen dat de woorden zich drongen tusschen hem en haar en niet meer vergingen.

Het was een angst, die de welige warmte van haar leven deed versidderen tot een zieke verschrompeling.

‘Ik? wat zocht ik ooit anders in mijn liefde dan mij zelve alleen?’

Alles werd twijfel en zelfverwijt in haar hart. En ze moest almaar denken aan Gamurets wapens en rusting, het begraven trezoor, verborgen achter gouden slot in de lijkwa harer maagdensluiers.

‘Eer de morgen daagt, zal ik hem wapens en rusting weergeven,’ mijmerde ze, ‘want zooals hij, wil ik de liefde zoeken, die zich zelve niet zoekt.’

Dus pogde ze haar onrust te bedaren, en in klem-

mend omarmen smeekte ze van Gamuret de omarming die hen weer zou doen worden tot één.

Maar in plotsen schrik weken ze weg van elkaar en vervreemd blikten ze in elkanders oogen.

‘Herzloïde, wat hoort ge?’ vroeg Gamuret, en tegelijk zij: ‘Zeg het toch, Gamuret, draven er paarden nader langs de wegen hierheen?’

‘Ik hoor niets dan de stilte, Herzloïde.’

‘Ge hoort paarden in draf, Gamuret. Zwaard hoort ge scharden op zwaard.’

Gamuret schudde het hoofd. In een pijntrek bleven zijn lippen gesloten.

Ze zaten als vreemden de een naast de ander. Nieteens durfden hun handen elkaar aanroeren.

Eerst na een lange wijle boog zij het hoofd aan zijn schouder, weifelend, en nog eens vroeg ze zacht: ‘Zeg het me, Gamuret...’

‘Wat moet ik zeggen, Herzloïde?... Beluistert en verstaat ge niet in mij zelfs de gedachten, die ik weiger te denken?’

‘En die ge toch denken moet.’

‘Ik wil alleen denken aan Herzloïde.’

‘Ge kunt dat niet meer, nimmermeer.’

‘Ik zal pogen het te kunnen.’

‘Laat af van pogen, Gamuret, want weet, Herzloïde denkt alleen aan u, niet meer aan zich zelve.’

Hij lachte, en het klonk als een snik.

‘Kom mee.’ Ze nam hem bij de hand, evenals een moeder haar kleinen knaap. En hij liet zich de trappen op leiden, tot hoog in de torenkamer, waar de schrijnen Herzloïdes trezor verborgen, droomschatten en herinneringsrijkdom uit de jeugd eener koningsdochter.

‘Is dit een nieuw spel, dat we spelen?’ vroeg Gamuret met doffen glimlach.

Zij proefde zijn woorden als bitterheid. En weifel-

loos knielde ze. Met den kleinen gouden sleutel, dien ze altijd op het hart droeg, ontsloot ze de eene diepst verscholen kiste.

Door het klein venstertje viel van maan en sterren een warend schijnsel, dat de wijlen nog bleeker deed lijken, het ragge pellen, waaruit ze Gamurets zwaard wikkelde, zijn lans, zijn helm, heel zijn ridderrusting, lid na lid. Aldoor geknield legde ze het voorzichtig aan zijn voeten. Er was in het kamerken een zacht zilverig gerink. Eerst toen alles daar lag opgehoopt, wapens en rusting, toen van het glanzend staal blauwig licht smeltend uitglom, zag ze naar Gamuret op, waarom hij zoo zonder bewegen en zoo sprakeloos bleef.

Hij stond met de armen gekruist op de borst, het hoofd gebogen, licht en schaduw woelden in zijn blik, die rustte op haar en op het glorend wapentuig, dat ze hem met uitgebreide armen zwijgend bood.

‘Wat wilt ge, Herzloïde?’ donker en dof kwam die vraag. En Herzloïde voelde zich in dat oogenblik een bang kind, klein en verkrompen aan den voet van een eeuwigen boschbeuk. Recht en steenhard als een rots rijst de beukestem uit den woudgrond, en het kind aan zijn voet wischt weg als een welkend blad. Zoo voor Gamuret ter aarde, zuchtte Herzloïde:

‘Neem toch uw zwaard. Hef het op in uw hand en leg het nimmer meer neder. Het is een deel van uw lijf en leven. Het gemis was aan u een verminking.’

‘Ik wil dat zwaard niet, ik wil leven voor Herzloïde alleen. Zonder zwaard. Zonder iets van het mijne.’

Zoo dof was Gamurets stem, dat ze de echo leek van een klacht, die uit de verte riep.

En Herzloïde boog zich over wapens en rusting, de oogen blind van tranen. Maar klapte toch in de handen en kon lachen:

‘Laat ons dan samen het nieuwe spel spelen, Gamuret! De ridder gij, de knape ik, dat gunt ge mij toch?’

En reeds begon ze Gamuret de rusting aan te gorden, deel na deel, de beenplaten en de gouden sporen, het pantser, halsberg en helm...

‘t Was haar een zwaar en afmattend werk, maar ze gebaarde, alsof 't een spel was met luchtige bloembladen. En Gamuret liet het doen, goedig glimlachend om het kinderlijk lieve gekoos. Doch in zijn blik bleven licht en schaduw woelen - nog toen hij stond met het zwaard in de handen geheven. Alle nachturen waren voorbijgegaan met het schijnbare spel, dat toch niets dan pijn en zelfverloochening was.

In de kling van het zwaard glom het goud van den dageraad.

‘En wat verlangt ge nu, dat ik doe, Herzloïde, zoo in volle rusting, met het zwaard geheven?’

‘Weet ge, Gamuret, nu wachten we een Godsgericht over u en mij: Komt er, eer de zon op middaghoogte is, ridder of ridderbode u roepen tot strijd of kampspel, dan volgt ge dien roep en gaat... Zal er echter voor den noen geen stem u ontboden hebben, dan zullen we weten, dat oorlog of wapenbedrijf uw roeping niet langer is. En ge blijft, uw hand in de mijne, tot we sterven, om samen met mij in vrede en goedheid te heerschen over Waleis en Norgals en uw rijk van Anjou.’

‘Het zij zoo.’ Gamuret bleef roerloos geleund aan den kamerwand, het zwaard geheven, als een wachter trouw en pal.

Aan het kleine venster geknield, zag Herzloïde uit langs de wegen. Gamuret staarde over haar gebogen hoofd heen. Ze zwegen.

Een stofwolk zweefde op aan de kim en dreef over de heirbaan.

Ze spraken niet.

Het goudig stuiven verwaasde, en er daagde een ridder, door drie knapen gevolgd.

De kleine stoet kwam in een wemel van kleur en geflonker, als door een storm voortgedreven, recht op de burchtpoort aan.

Hij, die het eerst de gracht bereikte, de heer der drie knapen, blies op den poorthoorn. Het geluid klonk luid uit door de morgenklare stilte.

‘Nu moeten we gaan, om als koning en koningin in de halle te zijn tot hun welkomst.’ Herzloïde hoorde zich spreken met een stem, die de hare niet was. Ze ging Gamuret voor, trappen af, zalen door, naar de troonhal.

Ze zat neer op den zetel onder het baldakijn van purper, dat gouden stangen torsten. Aan haar zijde stond Gamuret met het zwaard geheven, even roerloos als eerst.

Voor de troontreden boog de ridder de knie, de drie knapen toefden eerbiedig bij de wachters aan den voor-hang. In hun lijfrok was hetzelfde blazoen geweven, dat ook kleurde op den zijden kolder dien hun heer over het harnas droeg, - een rozen-omrankte gouden kelk op veld van azuur - en Herzloïde noch Gamuret kenden dit wapenteeken, waaruit zomer en zon leek te schijnen door de luisterstille zaal.

De vreemdeling sprak:

‘Artus, mijn heer, gekomen van overzee, en Guinevere, uw zuster, koning Gamuret, sinds gisteren Artus' vrouwe, bieden door mij hun groet en hun liefde aan de koningin en den koning van Wales en Norgals, hun zuster en broeder.

‘Door Gods stem geroepen verliet Artus het eigen rijk, om in deze landen den ridder te vinden, die den verheven en grooten plicht kan vervullen, waartoe hij

zich zelve en de zijnen onwaardig weet. Haar verhalend van zijn roeping, boeide hij Guinevere, in wier hart de liefde ontwaakte bij zijn stem. Eén met hem, wil ze Artus den heiligen plicht helpen vervullen. Zij gedacht uw hoogen moed en ongerepte eer, Gamuret, en noemde uw naam... Mij zonden ze als hun bode. Artus en Guinevere hopen op Gamuret. Groot is uw kracht en uw moed, maar grooter zal uw roem zijn, als ge den heiligen plicht vervult.'

'Noem mij den plicht!' riep Gamuret ongeduldig, en Herzloïde zag glansschicht en zonnevlam uit zijn blik schieten, die daar alle schaduw verzengden en in haar hart drongen, feller dan ooit zwaard of lans in een menschenhart.

'Het is de Graal, die zijn nieuwen bewaker, het is de ontrouwe bewaker, die zijn verlosser wacht.'

'Amfortas!' stootte Herzloïde uit als een doffe klacht, en bleek zonk ze terug tegen de troonleuning. Maar Gamuret stond sterk en vast als een steenharde boschbeuk aan haar zijde, en sloeg den blik op haar neer.

'Plicht roept, en ik moet gaan! Herzloïde, ge hoort het?'

'Voor strijd of wapenspel zou ik u laten, niet voor den Graal, dien ik haat vanaf mijn prilste jeugd.'

'Strijd en al mijns harten moed zal 't mij kosten, den Graal te vinden en te winnen. Nooit werd er een ridder ter wereld tot heiliger plicht en grooter roem geroepen - ik kan niet weerstaan.'

'Ge verlaat mij voor wat ik haat!'

'Voor wat u heilig moet zijn.'

Toen boog Herzloïde met geloken oogen het hoofd en vouwde de handen.

De stilte hield den adem in.

'Het Godsgericht heeft geoordeeld over u en mij,

weerhouden mag ik u niet,' prevelt ze, als ze den blik weer naar hem opslaat.

'Zoo spreekt de vrouwe van een held!' roept Artus' en Guineveres bode.

Maar Gamuret neemt haar in zijn armen en over haar voorhoofd en oogen ademt zijn stem in zijn kus: 'Weerkeeren zal ik vóór ons kind wordt geboren, om u te voeren naar Monsalvat, waar de Graal onze gelukszon zal zijn levenslang!' En hij gaat. IJzeren schreden rinken de hal uit. Zij staat roerloos, en haar blik lacht naar zijn laatsten blik... Toen zeeg de nevel neer.

Zes maanden lang nu reeds, - vanaf den morgen na Gamurets heengaan, lente en zomer door en iederen dag weer, - heeft Herzloïde gevoeld als ze in de screona komt, hoe de meisjes aan de spinnewielen en zij, die in den morgengloor dichter onder de venstertjes zitten te weven, bij haar naderen in deernis verschromen. En zit ze neer tot het werk, tastend naar de gouden en bloemkleurige draden, buigend over de weeke zijde, die met waterglanzingen neerglijdt over haar schoot en wier witte weerschijn de bleekheid harer handen versterven doet tot ivoor, dan voelt ze telkenmale de meewarigheid dier anderen uit weifelig zoekenden blik haar omstralen.

Soms ziet ze op, aangeraakt en als verschrikt door de innigheid van dien wil tot troosten, maar de lach van genegenheid trilt om haar mond als een pijntrek. Schielijk, in luwe blozing, knakt dan haar hoofd weer neer, en verward herzoekt ze het eigen gemijmer als haar eenige veiligheid.

'Gamuret', prevelt de herinnering in haar ziel, 'dijn ben ik. Herzloïde is niet meer, alleen leeft Gamuret en Herzloïde in Gamuret.'

‘Dijn ben ik, Herzloïde. Gamuret is niet meer. Alleen leeft Herzloïde en Gamuret in haar.’

‘Ik in u. Gij in mij.’

‘Gij in mij. Ik in u.’

Het is de beurtzang hunner liefde-uren, die door Herzloïde's gemijmer klinkt.

‘t Moet voor ons kind de sluimerzang zijn, Gamuret.’

‘Zing en blij zingen, Herzloïde, opdat ons kind leve! Het geheim en het wonder van ons geluk, we zullen het zichtbaar aanschouwen, als ons kind is geboren.’

Zoo wil ze mijmeren, Gamurets levende stem wekken in haar hart, en den Graal vergeten. Hoe kan ze om eenzaamheid treuren, zij die Gamuret liefheeft, zooals ze hem liefhad? Ver is Gamuret, maar hun zielen zijn één voor immer en eeuwig.

Ze zit gebogen en onder haar handen ziet ze door droomschemer heen op de waterglanzige zijde de bladerranken worden. Want met glorende draden maalt ze loover en gebloemte, waarin kleine, bonte vogels tot zingen schuilen. Het zal de deken worden voor de wieg van hun kindeke. De blazoenen van drie koninkrijken zullen de hoeken versieren - o, licht en ijl, en door bloemslingers omlooverd. Want niets mag ooit zwaar wegen op den sluimer van Gamurets kind. Levenslang zullen de blazoenen zijn speelgoed, de koninkrijken zijn lentetuin zijn... En wijlt ze weer in dien geluksdroom, dan hervindt Herzloïde in eenmaal haar stem tot spreken. Glimlachend wendt ze zich tot haar spinsters en weefsters: ‘Zoo lief is mij uw lied bij het gonzen der wielen en het fleurige geritsel van ons werk. Mogen we het zingen verleeren, nu ons koningskind gaat geboren worden? Een tijd van lach en liederen moet immers heel z'n leven zijn.’

Dan beginnen meisjes en edelvrouwen, haar gespeeld van weleer, zoete verhalen te zingen van minne en trouw, van scheiden en weerzien.

Maar eene die lang met mijmerigen glimlach zweeg, neuriet nu zachtjes: ‘Suza nine, suza noen’, en de anderen dempen de stemmen tot welig gezoem om dit zoete dodijnen mee te zingen, de oogen zinnend door tranenwaas naar hun vrouwe in den zetel. Tot de eene speelsch waagt te vragen:

‘Hoe zal toch de naam zijn van den jongen prins, Gamurets en Herzloïde's zoon?’

‘Noem mij een naam voor hem, waarin het geluk zingt, en die van blijheid is doorzaligd.’ Herzloïde's stem is ijl als in droompraten. Haar oogen dwalen weg: - ‘Het geklater van de boschbeek, den vogelschal en den lentestorm, het gesuizel van den zomernacht en de tintelende helheid van den winterschen middagstond, alles wil ik hooren in den naam van Gamurets kind.’

En terwijl Herzloïde zoo prevelend al levens liefste geluiden noemt, is er onder de jonge spinsters meer dan eene, die om den naam te weerhouden, welke haar op de lippen dringt, het hoofd diep neerbuigt, even diep als Herzloïde het hare buigt, nu ze heeft uitgesproken. Meer dan eene dier jongsten, wier oogen als Herzloïde's oogen van tranen blind zijn. ‘Gamuret’, zucht het door de zaal, en meer dan eene waant dit het zuchten van het eigen voor immer verdroefde hart.

‘Gamuret’. Herzloïde zit gebogen en beluistert het doffe geklaag, dat in haar en rond haar de weerklank is van dien naam, waar al levens liefste geluid toch in zindert en zingt - de lentestorm, het gesuizel der zomernachten, de klare winterhelderheid... Waarom is de weerklank van Gamurets blijden naam een geweeklaag?

‘Gamuret?... Zijn niet lente en zomer voorbijge-

gaan? Haast dooft de herfstzon, en vlammen onder de schouwen de wintervuren...
 Waarom zegt toch niemand mij: "Dit is de tijd van Gamurets weerkomst?" Waarom
 zeg ik 't me zelve niet? Haast zal ons kindeke geboren zijn, en het geluk moet toch
 leven als het kindeke leeft... Ik, die almaar herdenken moet, waarom kan ik niet
 hopen? Waarom zit ik zoo bang in den nevel, die bleef...'

Van almaar dit zwijgend vragen zwoegt Herzloïdes hart. Maar in angst voor het
 antwoord, dat haar ziel toch weet, zegt ze opnieuw, smeekend bijna:

'Zing toch,... zing toch.'

En de zachte wiegezing blijft duren, ijl als de geur der rozeblaren, die welken over
 den vloer.

Tot zang en geur verschemeren in den nevel van immer. Herzloïde zit gebogen,
 ziet niet meer, hoort niet meer... Weet alleen, dat de Graal de bron is van alle nevel
 en droefenis over Konvales en over haar...

II

Zooeven is Herzloïde uit haar verholten slaapcel op den drempel gekomen en draalt
 daar, den voorhang van morgenblauw fluweel wegplooiend in haar tastende hand.
 Ze zal niet naar de werkhal gaan vandaag, spinsters en weefsters niet storen. Beter
 is het, na den slape loozen nacht zich met haar woelende gedachten niet te begeven,
 waar ze zou moeten glimlachen en om liederen vragen. Duizelig van uitputting is
 ze. Ze doet een schrede, weifelend, nog een schrede. - De fulpen voorhang valt dicht.

Door de bovengang gaat ze, waar van afstand tot afstand de dag blauwig wemelt
 door de diepe kijkspleten. Dicht langs den wand schuift ze, zoodat haar

mantel ritselt tegen de muurstenen. Luisterend sluipt ze langs gang en torentrap, die zwaar bemurd en laag gewelfd zich openen naar den morgen. De droomige schemerklarte omvangt haar beveiligend, en ze daalt trede na trede in de stilte neer.

Schuw staat ze dan in het boogpoortje aan den torenvoet uit te zien over den hof. Staat ze er niet, bang als een bedelaarster, die zal verjaagd worden? Kan een bedelaarster bang zijn als zij? Ach zij! een blik uit menschenoogen, een stem die haar toesprak, zou haar in sidderingen doen ineenkrimpen. Maar de tuin is leeg, ze kan gerust zijn.

Besloten ligt de tuin en toch wijd tusschen de achtergevels van den burcht en de zware muren, van toren tot toren de omwalling, waar geen wachter loopt.

Koelte en stilte waaien aan over dien leegen walmuur, uit de open velden, de verlaten grasweiden, die buiten aan den overoever der gracht liggen uitgestrekt naar de bosschen aan den horizon. Die zacht aanwarende pure stilte doet in den hof het uchtendwaas opengloren voor de schuin neer-wemelende zonnestrallen. De dorre geuren van October zweven om.

Dauw sijpelt als trage, zwoele regendroppen van de telgen der vruchtboomen op de vocht-beglommen paden neer en ruigt zilverig over de zwaar-bladerige koolen der warmoesbedden, over munte, lavendel en marjolein en al dat verdorde groeisel van den kruidenhof. Herfstdraden dwalen, tot ze warren in de grijze spinnewebben, die tusschen het hoog en laag gebladerte hangen, als flarden van verrafelde sluiers. Maar achter de kruidenbedden is de zware cypres-haag, die den bloemtuin omsluit, de wijde rondte vol looverig struweel. Hier hebben alle paden hun monding en aanvang in het middenperk, waar, onder de breedvertakte linde de steenen zitbank staat.

Heel den eindeloozen angstnacht door heeft Herzloïde verlangd naar deze bank, die ze de eenige plek waande, waar ze nog rustig zou kunnen zijn en zonder die woelende smart.

Ze laat er zich neer, huiverend zich dichter hullend in den waasgrijzen mantel. Afgewend leunt ze het hoofd tegen den lindestam.

Links en rechts van de bank staan beschermend de eglantieren met werende doornranken, waartusschen ijl de vergeelde bladertjes en de robijn-kralen der bottels. Verder, op de bloembedden, zijn rozestruiken met bloedroode loten en droeve late rozen. Flets sterrelen tijloozen tusschen mossig gras, waddig van dauw; duister paars welken dichter naar de hagen op de randbedden violetten en asters, hier en daar groote zonnebloemen, zwaar van zaad.

Roerloos zit Herzloïde, en terwijl in haar starenden blik die herfsttuin onwezenlijk zijn schemerbeeld maalt, denkt ze aan Gamuret en hoe ze hier, onder de linde in elkaars armen verstrengeld, woorden fluisterden die in stilte verzwierven.

Het laatst in dien sterrennacht van April.

Waarom is er alleen maar herinneren en hoopt ze niet? Dit is immers de tijd dat Gamuret moet weerkeeren. En hij komt niet. Dag na dag komt hij niet. Ze wist en weet, dat hij niet komen zal... Weer stormt de angst van de nachturen in haar op.

‘Hoe zal ik leven, als Gamuret niet meer leeft? Wat met mij? En wat met ons kind? Tot nevel is mijn hartebloed geworden, nevel heeft het ongeboren leven gevoed van ons kind, dat een zonnekus toch tot leven wekte. Wat zal er worden van Gamurets en Herzloïdes kind, als het zijn leven moet leven? Heeft het, ongeboren, niet al te hevig de wisseling gevoeld van geluk en smart?’

Het is de helle helderheid van den geest op het oogenblik vóór den slaap. Herzloïde kent en doorschouwt het zielsverborgene, terwijl over het schemerbeeld van den welkenden tuin haar oogen zich zacht sluiten.

Dan sluimert ze in.

En zie, een wijde klaarte gaat open en daarin stralen als bronnen van glans, sterren en zonnen ontelbaar. Maar van verre, van verzonken horizonten komt de storm aanloeien, en sterren en zonnen, opgejaagd in wilden dans, wentelen en botsen, versprankelend in aldoor nieuwe sterren en zonnen.

Verlaten zit Herzloïde te midden dier warreling van hemellichten.

Nog raken haar voeten de aarde, nog leunt ze steeds banger tegen den boomstam.

Het is de stam van een eeuwigen boschbeuk, en door de kruin klaagt dof en donker de storm. Pijnen woelen in Herzloïdes hart, van pijnen verkrimpt ze.

De sterren warrelen in steeds woester vaart. 'Help o God, Schepper van leven en licht,' krijgt ze in angst. Haar stem wekt galmen, die samenklinken tot een noodroep, schallend door de eindeloosheid. En bij dien noodroep ontvliegt uit de woelende pijnen een wonder wezen haar hart. Vleugels van zonnegoud sidderend uitslaande, stijgt het en stijgt steeds hooger. Het lijkt een adelaar, wijd spant de vlucht der vlerken, maar geschubd is de romp, als die van een draak. Sterk als draak en adelaar samen roeit het zijn wieken machtig door de ruimten. Het geloei van den stormwind vergaat voor dien wiekslag. De dwarrelende sterren, de wentelende zonnen ordenen zich in schoone evenmaat langs de baan van glansen, die zijn vlucht nalaat. Hoog en hooger klimt de wondere adelaar, maar hoewel hij voor Herzloïdes oogen vorm en gedaante verliest en

wordt tot een stijgende sterre, blijft op aarde zijn wiekslag hoorbaar.

Galmen en echo's wekt die wiekslag over de aarde, vele stemmen, een zang van stemmen saamtonend tot ééne. Heldenzoon! Heldenzoon! zingen de stemmen, en ze worden steeds welluidender, steeds inniger en bezielder. Herzloïde moet den blik afwenden van de lichtruimten, waarin de adelaar als een ster verglansd is. Neerzien moet ze over de aarde. 'Vanwaar komen die stemmen?'

'Heldenzoon! Heldenzoon!'

In een gaarde zit Herzloïde en de lente bloeit. Zingend komen kinderen en knapen uit witte jasmijnstruiken; vrouwen en meisjes komen. 'Heldenzoon!' zingen ze, maar steeds zachter, droomerig zacht wordt hun lied, een gesuizel over de bloesems...

Tot allen ademloos verstillen.

Want daar gaat mijmerend weemoedig het lied van den nachtegaal op.

'Verloren, verloren,' klaagt de nachtegaal, 'verloren hoop en geluk, maar liefde zal blijven.'

Leekt zwoele dauw op Herzloïdes handen, die veeg tasten en tastend handen vinden, de hare omvattend met teederen druk? Ze slaat uit den droom de oogen op.

Wonderen verdwijnen.

Even staart ze zoekend naar bezinning de gaarde in, ziet de rozestruiken met de rozen, bloedrood...

Dan schrikt ze op, rijst verward recht, hare hand losrukkend uit de handen der vrouw, die ze aan haar voeten geknielend ziet.

'Wie?' maar meteen herkent ze de knielende, eene van haar weefsters.

Ook ziet ze bij den eglantier twee andere harer vrou-

wen. Ze schouwen haar aan met een deernis, die Herzloïde doet uitschreien:

‘Maar wat dan toch is er gebeurd, dat gij daar staat en mij aanblijkt, zoodat ik banger en banger word! Sta niet zoo zwijgend. Zie mij zoo niet aan... Zeg dan, droom ik nog? Is alles droom? De tuin? Gij?... Spreekt dan... Wat is er? Wat?’...

Zij, die aan Herzloïdes voeten gekniel lag, met haar handen Herzloïdes handen omklemmend, werpt zich nu, nog daar gekniel, tegen de bank, het gelaat verbergend en zucht de ingehouden weeklachten uit in dof gekreun.

Maar een der beide naast den eglantier hervindt tot spreken haar stem, bevend, heesch door tranen.

‘Vrouwe, vergeef dat we uw eenzamen sluimer stoorden. Moesten we u niet zoeken? Een bode is gekomen en vraagt naar u.’

‘Een bode is gekomen en vraagt naar mij? Wat voor bode? Sinds de vlaggen niet meer van de torens waaien, kwamen boden noch gasten op Konvalesis...’

‘Vrouwe, mogen sterke schilden uw hart beschermen... Onze spraak begeeft ons bij den naam, dien we moeten noemen... Uw broeder Trevresent is gekomen en vraagt naar u.’

‘Een bode? Trevresent? Waarom noemt ge hem, dien ik nooit kende en verloren waande voor het leven? Een bode? Wat kan hij boodschappen dan verdriet en dood?... Ach, ik weet het... Gamuret zond hem stervend.’

‘O Vrouwe, denk aan uw ongeboren kind... Om wille van uw kind, Vrouwe, pantser uw hart. Moederliefde zij pantser en schild u!’

‘Dwazen, waarom zooveel woorden om niet? Alleen het verzwegene versta ik... Gamuret is verslagen! Ik zeg u, ga heen! Weg uit mijn oogen, boden van

onheil... Ligt gij dood, Gamuret, en sta ik hier? Raas ik van pijn? Wee dat zwaard in uw handen! Waarom gaf ik het u, terwijl ik toch wist wat komen moest?... dwaze, dwaze!

Met haar armen omvangen de vrouwen Herzloïde en dwingen haar neer op de bank. Rillend wringt ze zich los uit dien dwang, en weer staat ze recht, het hoofd geheven, doodsbleek. Maar ze strekt de hand vastberaden, en sterk straalt haar blik.

‘Ga’ zegt ze ‘leid Trevresent tot mij. Meen niet dat Gamurets vrouwe van smart zal bezwijmen. Ziet ge niet, dat ik sterk ben? Zonder tranen, zonder klacht. Ga dan!’

Eéne wendt zich haastig den hof uit, de anderen blijven, schuw zich drukkend tusschen de wilderozetakken. Ze voelen niet, dat de doornen haar handen wonden.

Onafgewend staren ze Herzloïde aan, alsof ze uit haar starre roerloosheid wankelend zou neerzigen, liet de wake van hun blik haar evenmaar los...

Maar in de schemerige binnendiepte der kleine torenpoort komen schaduwen bewegen, gedaanten die saamdringen. Uit hun midden treedt een verouderd man, bleek en uitgeteerd, het beenig voorhoofd gebogen, de armen gekruist over de ingezonken borst...

Herzloïde ziet hem naderen, dof en droef, ziet achter hem in het blauwig duister heel het hofgezin van Konvaleis, hovelingen en pages, de edelvrouwen, haar gespelen van weleer. Bleek schimmen de gezichten. Maar Trevresent nadert door een goudgloed, die wemelt en glinstert, en ieder blad, iederen telg doordrenkt.

Herzloïde ziet dien herfstgloed, ziet elk glinsterend blad, elke twijg en tak van glans ombeefd. Ze hoort met wakken plof ergens ongezien een rijpe vrucht neervallen op het gazon. Alles ringsom hoort en ziet ze

met vreemd verscherpte zinnen, en toch staart ze onafgewend naar den komende en begrijpt niet dat hij haar broeder is. Een boeteling lijkt hij in zijn bestoven, gouddoorweven azuren wapenrok; woest warren de grijzende haren hem om het ongedekte hoofd, en de oogen die hij nu naar haar opheft, duisteren in de diepe kassen vol woelende angsten, wild in hun koortsig gloeien.

Ze ziet, hoe zijn knieën zwikken van moeheid, hoe zijn voeten hem voortsleepen, en ze is niet verwonderd, nu hij veel schreden nog van haar verwijderd, zich tot knielen neerlaat op den grond, alsof hij neerzinkt. Hij blijft daar zonder spraak.

Tot hem tredend raakt Herzloïde met de hand zijn schouder. Hij neemt ze en heft ze aan zijn lippen. ‘Zusterke,’ prevelt hij, ‘troost en hoop van Konvaleis' rouwe en van Monsalvat's angsten... wee mij, wee mij, die als een wolk deze zon komt verduisteren...’

‘Ge komt van den Graal... wat kunt ge brengen dan onheil en duisternis?’

Schriil is Herzloïdes stem, en haar bleeke lippen trillen van toorn en smart. ‘Goed, laat uw groet mij vernietigen, niets zij er over van mij dan het wee mijner stem. Spreek, Trevresent, waarom is Gamuret verslagen?’

‘Omdat hij niet den Graal zocht, maar den roem en het eigen geluk. Diep drong hij door in Monsalvat's bosschen, maar twaalf der onzen sloten hem in hun kring en fel staken hun lanssen. Te diep waren de wonden, bronnen van purperbloed. Hij wankelde, en ik ving hem in mijn armen op. In het gras heb ik hem neergelegd. Zijn hart was de bron van een purperen beek. Toen ademde van zijn lippen uw naam, Herzloïde, en hij zonk in den dood... Ik heb hem begraven in dien grond, door zijn bloed reeds gewijd - zijn

voeten gekeerd naar de zijde van uw woon, Herzloïde, zijn hoofd naar de zijde, waar de zon neerzinkt. Op het schild rust zijn hoofd, maar zwaard en lans rusten tot een kruis op zijn hart. En ik heb, als gij, den Graal vervloekt, die helden ontkracht of doet sterven, en gevluht ben ik van Monsalvat, zonder ander levensdoel meer dan u te troosten, die ik ten doode moet wonden.’

Herzloïde ziet neer op hem, die aan haar voeten ineenkrimpt van pijn, en weifelend buigt ze zich, trekt met teederen dwang hem de handen weg van het hart en houdt ze in de hare.

‘Gezegend de handen, die Gamuret te slapen legden. Maar wee den Graal, bron van al onzen rouw... wee den Graal! En wee de wapens, die ik Gamuret aangordde... wee zwaard en lans, het kruis op zijn hart’...

Ze wankelt. Maar als de vrouwen haar steunen willen, weert ze deze af. Ze neemt haar mantel samen en zonder omzien of spreken meer, gaat ze den hof uit, de torenpoort door, waar de saamgedrongenen schuw wijken, zich wegwisschend tegen den wand.

De gulden dag straalt door de kijkspleten in toren en gangmuur, over Herzloïdes schouders en gebogen hoofd. Zonnenevel zweeft op voor haar voeten.

De twee vrouwen, die zoeven scholen bij de wilderozen, volgen haar, en blijven in bange wake bij den voorhang van morgenblauw, waarachter Herzloïde verdwijnt.

Gebogen staan ze. Haar voorhoofd raakt de fulpen plooien. Hand in hand staan ze, steun en moed zoekend de een bij de andere. Ze houden de oogen gesloten, durven niet ademen. Ze luisteren. Ze hooren kreunen noch zuchten. Er is niets dan daarbinnen de stilte. Ze worden al banger en banger...

Tot de jongste met een doffe klacht het hoofd neerknakt tegen den schouder der andere, die den vinger legt op de lippen, de oogen wijd en star. Maar ze heft dan de hand, plooit den voorhang open.

Herzloïde ligt neergezonken op het bed, dat overhuifd door de azuren gordijnen, in een open bloemkelk lijkt te schuilen. Ze ligt met het hoofd afgewend, de oogen glanzend en zonder tranen, groot open, de handen op het hart gevouwen. Als matte herfstdauw doomt het koude zweet over haar voorhoofd. Nu de twee vrouwen zich zacht als schaduwen over haar heenbuigen, glimlacht ze veeg en prevelt: ‘Nu is de smartentijd begonnen, weest stil... weest heel stil.’

Dagen na dagen duurt Herzloïde's smartentijd.

Uit het stille dulden doen pijnen haar in ijlkoorts wegduizelen.

Ze roept Gamurets naam. Almaar slaat haar hand afwerend in de ijlte en kermt ze:... ‘Wee den Graal, wee zwaard en lans... Gamuret hef toch uw arm... Gamuret, Gamuret!’

De vrouwen om haar heen prevelen ontsteld: ‘Ze vloekte den Graal en roept niet God aan maar Gamuret.’

En in haar angst bidden ze zelve steeds luider en schreien het uit: ‘Help, o God, Schepper van leven en licht!’

Heeft Herzloïde haar angstroep gehoord? Even verstilt ze, en dan snikt ook zij: ‘Help, o God, Schepper van leven en licht!’

Hoort ze den wonderen wiekslag weer? Staart ze naar een stijgende ster?...

Haar zoon is geboren.

Eerst nu de vrouwen hem aan haar hart leggen, ontwaakt ze uit haar koortsdroom.

Nooit omklemde een moeder ter wereld haar pasgeboren kind in angstiger bescherming, dan Herzloïde den kleinen zoon van Gamuret.

III

Er zit in de hut een vrouw te spinnen; het kind, dat ze zooeven uit de wieg genomen heeft, speelt aan haar voeten en rolt houten klossen over den vloer van leem. Bleek en stil zit de vrouw gebogen - het wiel gonst om - ze luistert alleen naar haar droomen. Gelijk immer en aldoor klaagt en zingt in haar ziel al het vroegere zijn nooit eindend lied - het lied van een koningsdochter, die verlangde en minde, tot ze van smart bijna stierf.

Maar het laatste van het lied vergaat telkens weer in een hoog verzwerpenden vraagklank, één met het wielegonzen.

Onderwijl komt door de deur met het gelispel en den weligen geur van het lentebosch, een goud-nevelende zonnestraal schuin-neer tot voor de kleine bloote voeten van het knaapje. De spinklossen vergeten, kruipt het naar den deurdorpel om den zonnestraal toch te kunnen vasthouden. Maar buiten is het licht overal, en daaruit, het eenige dat anders is dan het licht en de suizelende stilte, klinkt een aardig gefluit op.

Op handjes en knieën kruipt het kind over het wegje en het gras naar de struiken, waar het gefluit hem roept. En daar, na wat kijken, trekt het zich aan de takken van het kreupelhout op, en vast op z'n voetjes, frazelt het tegen de merel. Hooger in den struik begint die zijn kort deuntje telkens opnieuw...

Maar binnen is de vrouw verschrikt opgesprongen, ze roept op den drempel 'Lieveke,' den eenigen naam, dien ze haar zoon tot nu toe gaf, en als ze hem nergens

ziet, wringt ze de handen ineen, roept weer en aldoor, en zoekt en loopt radeloos om.

Het is een open plek in het bos van Soltane. Drie hutten van jonge boomstammen, leem en graszoden gebouwd en een kleine schuur, staan laag en arm tusschen de eeuwige beuken en hebben dezelfde vergane goudbruine kleur als de woudgrond. Rechts liggen korenakker en vlasveld; groen zijn de aren nog, maar ritselig reeds en hoog opgeschoten; het vlas staat in bloei. Links is in een wei vol madelieven een bron, waaruit een smalle beek haar loop neemt. Groener is het gras langs haar diepe, kronkelende vore, en waar ze zilver-sparkelend in het beukenbosch verdwijnt, groeien tusschen de stammen donkere hazelaars, en overwarren braamstruiken haar lichtend spoor. - In het weigras grazen drie koeien en een oud paard. In het vlasveld zijn twee vrouwen aan het wieden, en op den schuurdrempel zit een vergrijsde man, die bruine rijzen tot een korf vlecht. Schemer en zon vervloeien tot een verdoften luister om zijn, gestalte, die, knoestig noch verweerd, aan het bosch vreemd is, in den tabberd, nog glorend van blauw en goud als een vervaald ridderkolder. Nu ziet hij op bij den angstroep der moeder, en reeds loopen de vrouwen uit het vlasveld aan en jammeren als zij...

Maar Trevresant heeft het kind reeds gezien, blond en blank tusschen de takken, recht en vast op z'n voetjes. En opstaande wenkt hij bedarend naar de vrouwen, en wijst en zegt: 'Wees stil en zie.' Helder licht is er tusschen het kreupelhout, waar het kind staat. 'O!' lachen de vrouwen opgetogen, 'wat een kruip-door-destruiken! Vlug als water! Vlug als die beek van ons... Hij staat. Hij loopt. Hij heeft zich zelf ineens staan en loopen geleerd. Spring-in-'t-veld... waar wil je heen? Laat hem! Laat hem!'...

Maar zijn moeder is reeds bij hem, dringt de takken opzij, tilt hem weg uit het kreupelbosch, en op het grasplein voor de hutten heft ze hem hoog in de lucht, dat hij schatert en met handen en voeten spartelt. Ze lacht. Voor het eerst sinds twee jaar lacht ze - blij uit - en ze zegt: 'Parcival zal zijn naam zijn!'

'Parcival!' roept Trevresents stem als een donkere echo, en de twee vrouwen jubelen 't na, dat het schalt tusschen de boomen: 'Parcival!' De bron ruizelt, de beek kabbelt en klotst, door de boomen ruischt de wind, de merel fluit...

Herzloïde's eerste lach na Gamurets heengaan vond den naam voor haar kind.

Zij en Trevresent hebben hem uit Konvaleis in het diepst van dit verre bosch gebracht. Gamurets zoon zal nooit van wapens of strijd hooren, nooit ook maar een weerschijn van zwaardkling of lanspunt zien, van der ridders wereld en roeping of van zijn koninkrijken zelfs het bestaan niet vermoeden. Want bij haar eersten kus op het kindervoorhoofd, als een rozeblad luw en teeder onder haar lippen, heeft Herzloïde gezworen, dat ze Gamurets zoon tegen den Graal en zijn onheil zal beschermen. En ze is Trevresent dankbaar, die haar raadt en helpt, in een zelfden haat tegen die bron aller droefenis.

Nu ze het kind weergevonden aan haar hart houdt, zweert ze 't opnieuw, terwijl haar lippen hem kussen: 'Parcival - twee in één voor je moeder - Gamuret en Gamurets zoon. Trooster van smart, die je nooit kennen zult... Moeders armen zullen je houden voor mij, voor mij alleen - eenig en laatste geluk.' Elken dag herhaalt ze het weer, haar eenig, nooit eindend gebed, en ze is blij om de verborgen stilte van het bosch, om armoe en eenzaamheid, die Parcival even veilig beschermen als haar armen het doen.

Trevresent is gerust, nu hij in haar oogen een stillen glans ziet herleven.

Maar niet lang, of Parcival woelt zich los uit haar armen. Hoort hij buiten niet aldoor zijn naam roepen? Trevresent of de vrouwen zijn het niet, de wind of de beek niet... Het zijn enkel de vogels.

Den derden zomer in het bosch van Soltane staat Parcival morgen en middag bij den boschrand om te zien, waar de vogels toch schuilen tusschen de takken.

Den vierden zomer dringt hij dieper de struiken in, en telkens klapt hij in de handen om de vogels te roepen, en zwijgen ze dan of vliegen ze verschrikt weg - hij lokt ze met dezelfde lieve namen, waarmee zijn moeder hem uit het bosch roept.

Maar in plaats van de vogels komt altijd weer de avondschemer en de nacht. Tot zij het weer opnieuw licht laten worden met hun zingen.

Parcival meent, dat de vogels den dag maken. En den winter lang denkt hij na, hoe ze toch in zijn moeders donkere hut te brengen, dat ze zingen en het licht voor altijd laten blijven. Er komt een diepe frons in zijn voorhoofd. Maar nu het lente wordt, breekt hij een langen wilgetak uit de struiken, buigt dien en verbindt door slierten van boombast de uiteinden met de einden van een lenige twijg. Dan snijdt hij met Trevresents knijf spitse punten aan rechte harde stokjes. En als het bosch weer vol vogels is, loopt hij rond, om overal, waar hij een vogel ziet, den boog te spannen en iederen kleinen fluit, dien hij bij zich wil hebben te treffen met een puntigen pijl. Eén voor één vallen merels, vinken, meezen, lijsters aan zijn voeten neer. Hij raapt ze op, streelt en kust ze en draagt ze naar moeder. 'Wat heb je gedaan?' schrikt Herzloïde als ze hem ziet, handen en armen vol doode vogels.

‘Zij moeten bij ons blijven en zingen, dan kan het nooit meer donker worden.’

‘Ze zijn dood! Hoe komt dat?’ En Herzloïde kreunt, nu ze den boog ziet over Parcivals schouder.

‘Wie gaf je dat wapen?’

‘Ik maakte het.’

‘Wie leerde je dat?’

‘Ik me zelf.’

‘Zie je niet, dat hun veeren rood zijn van bloed? Je hebt ze met je slechte pijlen midden in hun zingend hart geraakt. Ze kunnen nooit meer zingen of vliegen of leven.’ Parcival schreit, en Herzloïde werpt den boog in het takkenvuur. Heel den verderen zomer blijft Parcival van de vogels weg, bij moeders spinnewiel of bij de bron. Want wat, als hij ook de overige zonder te weten zou dooden of weggagen? Heel het bosch voor immer in donker of winternevel? En altijd nacht in hun hut?

Eerst den zevenden zomer is hij wijzer geworden. Hij begrijpt, dat de vogels het licht niet maken, maar dat ze alleen zingen over het licht en voor het licht. ‘Wat is het licht? Waar is het licht?’ Almaar vragend loopt hij met Trevresent mee, achter ploeg en eg over de akkers. Maar Trevresent haalt de schouders op en antwoordt alleen, dat hij zulke dwaze vragen niet mag doen. Parcival denkt dat de angst, die in Trevresents oogen woelt, toorn is, en hij durft niet op den akker terugkomen. Hij neemt de koeien bij het touw en leidt ze te grazen. Het helpt niet, de vragen blijven hem kwellen.

‘Ik zal me een nieuwen boog maken, enkel om er mee te spelen,’ verzint hij, en nu wordt hij weer blij. Hij heeft een grooten boog en op een waterige plek diep in 't bosch, plukt hij armen vol rietstaven. 't Zijn vlugge pijlen, die tusschen de stammen recht naar het

mikpunt flitsen: den kelk van een bloem, een klein blaadje, bevend aan het eind van een tak, of een spin midden in haar web. Hij mist nooit. Maar fluit er soms ineens boven zijn hoofd een vogel, zoodat hij moet opzien en hem vindt, dan werpt hij verschrikt boog en pijlen van zich af.

En onder de struiken gaat hij stil liggen luisteren, uren lang, roerloos droomerig - tot hij gelooft door almaar te luisteren de vogeltaal te verstaan.

‘Op onze vleugels, hoog boven de boomen uit, zien we wat Parcival niet ziet en niet weet,’ zingen de vogels. ‘Arme Parcival, die geen vleugels heeft en niet ziet wat wij zien en niet weet, wat wij weten. Arme Parcival, die niet zingen kan wat wij zingen. Arme Parcival in 't gras, diep onder de struiken, die niet ziet, die niet weet, die niet zingt.’

Zoo lang luistert Parcival, tot de tranen hem over de wangen vloeien, en hij loopt naar zijn moeder om zich aan haar hart te verbergen... ‘Waarom zooveel tranen?’ Maar Parcival kan 't niet zeggen en wordt nog bedroefder. Drie keeren gebeurt het opnieuw, en dan sluipt Herzloïde hem na en vindt hem als een droomer voorover in 't gras, luisterend naar de vogels, tot zijn tranen als een dauw op de kleine stralende madelieven vallen.

‘Weer de vogels?’ peinst Herzloïde, en om hem voor dit vreemde verdriet te bewaren, zegt ze Trevresent en de vrouwen alle vogels een uur in den omtrek met netten te vangen en ze zóó ver buiten het bosch te brengen, dat ze nooit kunnen weerkeeren.

Trevresent en de vrouwen, trouw als Herzloïde zelve in hun zorg voor Parcival, worden nu tot vogelaars, spannen de netten en lokken met zoet gefluit... lokken ook Parcival. Want als ze hun net dichtflappen en de eerste vogelbuit daar tusschen de mazen piept en

krijst, springt hij uit de struiken. Stampvoetend en armenzwaaiend, rood van drift, roept hij: 'Laat ze los'... en stormt woest naar zijn moeder. 'Waarom wilt ge dat? Ik mocht ze niet doden met pijlen... Zij dan wel met hun net?... Laat ze vliegen en zingen'...

Hem, sussend in haar armen, zegt Herzloïde: 'Je hebt gelijk, vliegen en zingen moeten ze, zoals God, hun Schepper, het wil.'

Dit woord dat haar lippen ontsnapt, treft Parcival en doet haar zelve schrikken.

Was het niet Trevresents raad, den naam van God niet te noemen voor Parcival?

Zoo diep was de haat tegen den Graal - bron van hun leed - in hun hart gedrongen, dat ze zelfs God wilden haten, die den Graal alle macht geeft ten goede of ten verderve. Onwetend van God en Graal moest Parcival opgroeien als een struik in het bosch...

Maar nu de vogels met klappende vleugels kwinkelerend boven hun hoofden, uit het net zijn weggevlogen, vraagt Parcival: 'Wie is God, hun Schepper?'

Herzloïde huivert voor de stralende kracht van zijn blik, en ze moet wel antwoorden, wat ze zelve als kind leerde en wist: 'Hij is de Koning van het hemelrijk, Schepper van leven en licht, lichter Hij zelf dan de stralende dag. Hij troost wie schreit. Hij helpt wie lijdt. Hij redt wie vergaat... Maar één is Zijn vijand, en diens rijk is de hel. Lichter dan de dag is God, maar zwarter dan de nacht is de vijand. Lekkend is diens gepraat, maar hoor het niet aan, want duister maakt het der menschen hart.' Herzloïde schreit, en twijfelt of Trevresents raad goed was...

Parcival heeft niet alles verstaan, maar nooit was hij zoo blij. Hij dwaalt door het bosch en luistert naar de vogels. Maar hun zang vangt en verwart hem niet

meer in ragge netten van droomen. Nu weet hij van licht en duister de diepe geheimen, van God en den vijand.

Parcivals schouders worden sterker, zijn armen gespierd. Het verdriet hem, met Trevresent achter den ploeg te loopen, met de vrouwen het vlas te kloppen, doelloos te spelen met boog en pijlen. Er is een vreemd verlangen in zijn hart. Hij doolt al dieper en dieper het bosch in, en doof voor de vogels, ziet hij achter de stammen telkens weer nieuwe stammen schemeren en eindeloos verder stammen en stammen. Wat zoekt hij? Tusschen stammen is hij gevangen, en wat hij zoekt, weet hij zelf niet.

Maar op een morgen ziet hij tusschen de boomen een vervaarlijk everzwijn, en van spijt en schaamte slaat hem het bloed naar het voorhoofd. Want hij denkt: ‘Waarom heb ik niets dan een takkenboog en rietpijlen? Moet ik me dat zwarte ondiep laten ontgaan?’ Den volgenden dag is hij weer op die plek, maar tusschen zijn gordel draagt hij een bijl, opgeraapt waar Trevresent hout hakte. De ever komt en hij springt toe, om hem den weg te versperren, met den bijl opgeheven in beide handen - en als het monster vooruitstort met dreigende slagstanden, ploft Parcival hem het houthakkerswapen zóó diep in den schedel, dat het zich brullend rolt. Nog een slag en Parcival laadt het doode dier op de schouders en draagt het naar de hutten. De vrouwen staan op den schuurdorpel en roepen:

‘Heil Parcival!’ maar hij weet niet wat haar handgeklap en roepen beduidt, terwijl Trevresent zich zoo somber afwendt, noch waarom Herzloïde schreit, als ze wijst op den bebloeden bijl tusschen zijn gordel: ‘Wie gaf je dat wapen?’

‘Houthakkerswerktuig.’ Parcival schokt met de schouders, en Herzloïde durft hem het wapen niet af-

nemen, want de donkere gloed van zijn blik beheerscht haar angst.

‘Waarom niet die bijl?’ vraagt hij barsch. ‘Het bosch zit vol sluipende dieren. Ik moet ze zoeken en ze alle verdelgen.’

Zoo is Parcival een jager geworden. Trevesent en Herzloïde, die zien dat zijn oogen opleven, zijn handen niet loom, zijn voetstappen niet traag en doelloos meer zijn als kort te voren, weerhouden hem niet.

Zóó zwaar is dikwijls Parcivals buit, dat muildier of paard dien wel mochten dragen. Maar hoe zwaarder de last, hoe sterker Parcival, hoe weerbarstiger de prooi, hoe moediger hij. Van hard esschenhout snijdt hij scherpe javelijnen om ze evers en wolven in de flanken te werpen. Dus raakt hij zijn buit op verren afstand, en in hun loop gestuit door die felle pijn, wenden de verschrikte dieren zich, om zich op hun belager te storten. Dit is wat Parcival begeert: recht tegenover hún kracht de zijne. Altijd is hij overwinnaar...

Op een lentemorgen volgt Parcival, door het gras vol sleutelbloemen, het spoor van een jongen ever, en tusschen de ontluikende struiken op den rand van een boschheuvel spiedend naar zijn prooi, hoort hij eensklaps een vreemd geluid door de delling naderen. Het zijn hard kloppende evenmatige slagen over den grond, maar de draf van een wouddier is het niet. - Hij luistert met ingehouden adem. Boven de boomtoppen fladderen de vogels angstig om, opgejaagd door het vreemde gerucht. Maar Parcival denkt: ‘Al is het Gods vijand zelf, ik durf hem aan.’ Met drie sprongen is hij den heuvel af, en midden in de dalkloof staat hij met opgeheven bijl...

Dan stormt uit de struiken een paard met een ruiter, lichter dan de dag... Parcival staat verschrikt en verblind: ‘Wie anders dan God!’ flitst het door zijn

gedachten, en hij valt op de knieën, den arm voor de oogen, en roept:

‘Lof zij u, Schepper van leven en licht.’

Met een sterken ruk houdt de ruiter zijn ros in, om den knielenden knaap niet te vertrappen... ‘Uit den weg!’ schreeuwt hij hem toe, en opblikkend ziet Parcival den glans en de kleuren der rusting van ros en ruiter: Zadel en dek van het paard blauw als de hemel, glinsterig met zilveren lelies doorweven. Zoo is van hemelblauw met lelies bezaaid, ruiters wijd plooiende mantel, en witte pluimen wuiven van zijn helm neer. Aan toomen en stijgbeugels, om zadelboog en schild tintelen kleine gouden bellen, die als sterren gouden stralen schieten naar Parcivals oogen.

‘Toch is hij God,’ denkt Parcival, en zijn jacht op wolven en evers in den woudschemer lijkt hem op eenmaal een duister werk.

‘Gaap me niet aan,’ lacht de ridder ‘zeg liever of mijn vijand hier langs reed, - zwart zijn rusting, zwart zijn ros’...

‘Uw vijand den Booze, zag ik niet,’ stamelt de knaap.

‘Voor wien houdt ge me, dwaas? Ge kijkt en prevelt, of ik recht uit den hemel kom’...

‘God zijt ge, Schepper van leven en licht, wie anders?’

‘Een ridder, meer niet!’

‘Wat is een ridder? Wie maakt mannen tot ridders, dat ze God gelijken?’

‘Artus de koning.’

‘Is hij dan de Schepper?’

‘Hij is een man die macht heeft, knapen tot ridders te maken. En komt gij ooit aan Artus' hof, dan zal het u noch hem te schande zijn, krijgt ook gij wapens en rusting, houthakkerszoon, die een prins lijkt!’

Op dit goedig woord durft Parcival vertrouwelijk naderen, de hand uitstrekken, om de blinkende rusting te betasten.

‘Geen licht, maar glimmende ringen omsluiten uw lijf!’ roept hij verrast, ‘mijn moeder en de vrouwen dragen ringen aan vingers en polsen, maar nooit zag ik ringen, zoo wijd als de uwe.’

‘Weet ge van ridders en ridderrusting dan niets?’ lacht de ander. ‘Zie, dit is mijn zwaard. Daagt iemand mij tot den strijd uit, dan val ik hem aan met steken en slagen. Zoo steekt en slaat ook die ander naar mij. Dan dient het schild om steken en slagen te weren, het harnas beschermt ons lijf, de helm ons hoofd.’

‘Gelukkig,’ zegt Parcival, ‘dat evers en wolven niet zulke harde huid hebben als ridders dragen. Had ik ze wel!’

Eensklaps klinkt in de verte een hoefslag. Het ros heft den kop, spitst de ooren, en zóó begint het te steigeren, dat alle gouden bellen luid klinken...

‘Weg! Uit den weg!’ roept de ridder, en paard en ruiter stuiven het dal uit.

Parcival staat alleen. De boschschemer lijkt hem duisternis, en hij stormt met een schreeuw den ridder na. Maar nergens vindt hij hem meer.

In zijn moeders hut komt hij, moe en verward, werpt den bijl en den koker met jachtsprietten in een hoek en zegt vastberaden: ‘Ik wil ridder worden.’

En als zijn moeder jammert: ‘Wee! wee!... wie leerde Parcival dit onheilsword?’ staat hij met de armen gekruist op de borst en ziet op haar neer als een man, die om vrouwenangst lacht: ‘Ik wil een zwaard en een schild, harnas en helm,’ zegt hij heerschend en hard. ‘Ik wil een steigerend paard. Ik wil naar het hof van koning Artus, die de macht heeft knapen tot ridders te maken!’

Zijn moeder omvangt hem met haar armen, en prevelt om hem te bedaren de zoete namen, die ze hem gaf, toen hij een kindeke was. Maar hij weert haar af, de handen tegen haar schouders: 'Laat me! - Op God geleek, die me riep. God heeft hem gezonden... Ik moet.' En Herzloïde denkt aan den droom in den slottuin vóór zijn geboorte... Hoort ze den wiekslag van den stijgenden adelaar weer? Ze ziet naar Parcival op, die in vervoering de armen heeft uitgeslagen, den blik naar een ongeziene verte. Zijn voorhoofd straalt onder de woeste lokken, zijn lippen zijn open en zijn borst zwoegt van verlangen. 'Weg, uit mijn oogen!' hijgt ze, nu hij haar in zijn jubel wil naderen. En in opvlagende smart schreit ze: 'Wat is je het geluk van je moeder?' De vuisten schuddend loopt Parcival de hut uit, en zij weet, dat ze hem nooit zal kunnen weerhouden. 'Goed,' denkt ze, 'laat hem gaan, maar zorgen zal ik, dat hij weerkeert om me nooit weer te verlaten.'

Zal ze hem eeden vragen? zal ze hem beloften doen? Zal ze hem verschrikken door hem het lot van zijn vader te zeggen en al haar eigen smart?

Ze vindt iets heel anders. Het is de list en de wraak van haar liefde.

Ze naait hem een wambuis en hozen van ruig kalfsvel, een kap van grof linnen met een ronde rinkelbel aan de punt der twee neerhangende ezelseoren, en slappe schoenen, met ook een bel aan elken langen snavel. Een narrenpak.

En ook Trevresent is tevreden en gerust, als ze 't hem toont: 'Bespot en gehoond als een nar zal hij, wars van de menschenwereld, terugkeeren in ons veilig Soltane, eer hij wapens winnen kan, eer de Graal hem kan lokken.'

'Dwingende kinderen en dwazen moeten hun wil

doen tot hun straf,' zegt Trevresant, als hij, terugkeerend naar zijn schuur, Parcival er lusteloos aan den deurstijl ziet leunen, 'Je moeder zal je uitrusten tot de reis, en ik ga het paard voor je zadelen.' - 'Hoe zou ik je kunnen weerhouden?' vraagt Herzloïde rustig, nu hij bij haar komt. 'Ga, zoek Artus' hof om ridder te worden. Hier is het kleed, dat knapen dragen, die ridders zullen zijn.'

En hij streelt wambuis, kap, hosen en schoenen, die ze hem toont, en streelt haar handen als een blij kind.

Ze zijn alleen in de hut. De morgen schijnt door de deur. Herzloïde gespt Parcival het narrenpak aan, en haar handen beven. Want ze denkt aan den uchtend, toen ze Gamuret de lang verborgen wapens aangordde. Haar hart krimpt van schaamte en zelfverwijt... Is dit Gamurets vrouwe, die zijn zoon dost tot een nar?.. En toch gaat ze voort en windt de banden van boombast kruiselings om de hosen.

'Vreemde kleeren draagt een knaap, die ridder wil worden,' zegt Parcival, tevreden neerblikkend over 't grauwe gewaad, en zij: 'Zoo spint de rups zich in doffe draden, eer ze een vlinder zal zijn.'

Trevresant brengt het oude ploegpaard voor de hut, somber zoekt zijn blik naar moeder en zoon, zijn hart is bang om het hachelijk bedrog, en alles wordt donker om hem heen, nu hij Parcival ziet in het narrenpak. 'Gaat het laatste licht van hun, leven nu schuil?'... Het is de nevel van den Graal, die tot in Soltane is doorgedrongen. Hij weet het. Maar hij houdt het paard bij het touw tot Parcival er op is geklommen, den koker met javelijnen over den schouder, den houthakkersbijl tusschen den gordel.

Weer klemt Herzloïde de handen van Parcival in haar handen: 'Zoek altijd het licht,' zegt ze, maar

in tranen vergaan de andere woorden, die haar hart voor hem weet. 'Laat links wat donker is,' raadt Trevresant hem dan, diep en nadrukkelijk, en Parcival blikt hem verwonderd in de oogen, alsof hij hem voor het eerst ziet.

'Ik draag uw beider raad in mijn hart mee, - en zal er naar doen!' lacht hij blijmoedig om zijn moeder te troosten in haar bleek en bevend verdriet.

De bellen aan de ezelsoreen en de schoensnavels klingelen, nu hij op den ingezonken rug van het kreupele paard wegghost. Nog eens keert hij om en wuift met de hand...

'Een nar, die een prins lijkt,' snikken de twee vrouwen, die Herzloïde steunen.

'Wie kan de boschbeek tegenhouden, die haar loop neemt uit de bron naar den stroom en het hart der zee?' mompelt Trevresant. 'God geleide hem.'

'Nu noemt ge den naam van God, dien ge haat,' klaagt Herzloïde hem aan.

'Dien ik haatte tot mijn straf. In boete ga ik bidden, dat God den heldenzoon moge uitverkiezen.'

'Uitverkiezen, waartoe? Trevresant, spreek'...

'Om ons en allen die zuchten in zonde en nood te verlossen uit den nevel van den Graal... Want al ons willen en handelen kwam voort uit den ban, die van den Graal uitgaat door Amfortas' zonde'...

'Wee, Trevresant... kent ge dan geen deernis?'

'Herzloïde, ik heb u in mijn zondigen haat misleid... Bid en boet met mij'...

'Om Parcival te verliezen, zooals ik Gamuret verloor? Wreed en zondig zijt ge in uw vreemd en ontijdig berouw, Trevresant'...

'Roep tot God in uw nood.'

'Gamuret en Gamurets zoon, twee in één - hoe kan ik nog leven?'

Herzloïde is ineenmaal zoo moe en oud, nu Parcival verdwenen is tusschen de boomstammen. Ze gaat op het bed liggen van stroo en beukeblaren... ‘Heldenzoon,’ kreunt ze, de handen ineen op het doodbloedend hart. En terwijl ze de oogen sluit, ziet ze weer in den wemel van sterren en zonnen den adelaar klimmen. ‘Hoe zou hij nog terugkeeren uit zijn licht naar mijn nevel?’ Ze weet het vast en helderziend: nooit kan ze meer hopen! ‘En ik, die hem heenjoeg, een narrenpak tot wapenrok!’ Ze heft zich op, verschrikt en wild... ‘Parcival!’ schreit ze, en ze wil de hut uit, hem najlen en roepen. ‘Rusting en wapens moet hij dragen, als Gamuret. Parcival... Gamuret’...

Trevresent heeft zijn dorre, bleeke handen op haar schouders gelegd en dwingt haar te blijven. ‘God zal hem leiden.’ En eensklaps wordt Herzloïde stil, alleen nog ademt als een zucht, Gamurets naam van haar lippen - het laatste... Haar hart is gebroken. Achter haar strekt Trevresent wijd de armen open tot het kruisgebed.

Zijn schaduw valt over de sponde, waar ze dood ligt.

IV

Parcival drukt de knieën tegen de knokige flanken, trekt het teugeltouw, roept en hitst om het ploegpaard in draf te krijgen. Maar reeds drie keeren is het pal blijven staan bij dit drijven, treurig den blessigen kop omlaag, en eerst na streelen en koozen strompelt het weer verder.

Parcival heeft grooten lust om af te stijgen en het aan den toom voort te trekken. Maar moet een knaap, die ridder wil worden, niet te paard rijden? - Trouw blijft hij voortlossen tusschen de stammen, die steeds

dichter opeen staan. 'Is dan de wereld een bosch en koning Artus' hof een tuin tusschen beuken?' denkt Parcival. Hij voelt zijn jubel in ongeduld vergaan, en nu de avond daalt, mist hij zijn moeders zorgen voor hem. Zoo leeg en verlaten lijkt hem het bosch. Maar eensklaps hoort hij schuifelen en klotsen van water, en naast hem stroomt de beek, die thuis uit de bron ontspringt. Zonder glans in den avond, zwart en dof door het donker onder varens en bramen en de duisterder schaduw der boomstammen.

'Zoek altijd het licht,' hoort Parcival zijn moeders stem en als haar donkere echo, die van Trevresent: 'Laat links wat donker is'... Klinkt het op uit het ruischen van het water? Hij prevelt de woorden over en weet: 'Beter dan tranen te schreien, is te doen naar dien raad en mijn belofte.'

Om het donker spoelend water aan zijn linkerzijde te laten, blijft hij dus het paard door struiken, dorens en greppels drijven, terwijl toch aan den overoever het effen grasveld, wit van manedauw, hem lokt. Eerst als ze struikelen in een kuil vol warkruid, stijgt hij af, helpt het paard op: 'Nu rusten we hier heel den nacht,' belooft hij.

Het paard staat en slaapt mistroostig en dof, niet meer dan een schdauw; en Parcival ligt met de armen onder het hoofd, ziet de sterren tusschen takken en blaren en weet niet of haar glans of zijn tranen dien schemer voor zijn oogen laten nevelen.

Vroeg uit woelige droomen ontwakend, is hij verwonderd de beek zoo blinkend te zien onder de varens en dorenranken. Het paard buigt naar dat vloeiende licht tot drinken, en hij zelf ligt voorover en schept het water, dat glansdruppels neerparelen van zijn vingers. 'Dit is geen donker om links te laten,' denkt Parcival verheugd, en het paard en hij stappen over de bedding

de open vlakte in... Verbaasd schouwt Parcival over die hei zonder grenzen, een eindeloosheid van licht, waarvan hij al zoekend de bron waant te vinden, waar aan de kim de glans nog stralender is. Daar rijst in rooden en gouden vlammenbrand de zon!

‘Daarheen!’ denkt Herzloïdes zoon, en rustig omdat hij trouw raad en belofte vervult en het licht zoekt, rijdt hij voort... ‘De bron van het licht zal Artus' hof zijn.’ Hij wendt niet af van de zon en weet niet, dat hij zijn weg wendt met haar rondgang van Oosten naar Zuiden, van Zuiden naar Westen. Als de zon wegzinkt in haar eigen purperen gloed, is Parcival nog op de heide...

Hij loopt naast het paard, de hand in de manen, hij moet het steunen en voorthelpen of 't zou van honger en moeheid bezwijken, nu ze toch vlak bij de zonnebron zijn, waaruit al het licht nog nagloort. Het is een water even grenzenloos als de hei... Het spiegelt en glanst van purper en goud. Aan den oever wuiven zilverige rietpluimen, lichtend zij ook. En daartusschen zit in een kleine boot een man gebogen, die blinkende visschen uit een fuik schept. Parcival ziet niets dan den naglans van den dag om die gebogen gestalte, lijnen van licht om zijn leden, en om zijn hoofd heel den luister van het avondrood, terwijl hem lichtflonkers uit de handen glijden. ‘Wie anders is dit, dan de koning van het lichtrijk?’ denkt Parcival, en blij roept hij ‘Artus!’ De eenzame man ziet om en gromt dof: ‘Wie roept den naam van onzen koning?’

‘Ik roep uw eigen naam.’

‘Nar!’... grauwt de visscher hem toe... ‘Goed, ik b n koning, visschen tot onderdanen en mijn paleis die hut.’ Norsch en ontevreden wijst hij naar zijn hut van ruige heiplaggen, een aardbult aan den rand van water en hei. Maar de stille binnenschemer, die duistert

door de open deur, doet den knaap denken aan thuis, en lokt hem.

‘Hebt ge daar eten en een bed? We hebben honger en zijn zoo moe.’ Parcival voelt het nu eerst.

‘Wat geeft ge in ruil voor brood en een bed? Niemand geeft meer iets voor niets in dit land, sinds het geluk dood is in de harten. Zeker niet de ongelukkigste man van overal.’

‘Waarom de ongelukkigste?’

‘Omdat hij de armste is.’

Parcival ziet hem nadenkend in het wrokkig gezicht. ‘Ben ik dan rijker dan gij?’

‘Ha!’ jouwt de visscher, ‘ge hebt een paard en een bijl en zilveren bellen.’

‘Gij hebt een boot en zilveren visschen - maar mijn bijl moogt ge hebben voor brood en een bed.’

Voor de bijl krijgen het paard en hij ieder een korst. Dan mogen ze slapen gaan, het paard buiten tegen den muur, hij binnen op een hoop netten.

's Morgens vraagt Parcival vroolijk ontwaakt: Koning van de visschen, waar woont de koning der ridders?’

‘Artus en Guinevere, zijn vrouwe, houden hof in de stad, - pracht en praal is hun deel, en ze laten ons armen maar zwoegen voor de weelde hunner tafel.’

‘Waar is die stad?’ vraagt Parcival, ongeduldig door het nukkelig gemor.

‘Wat geeft ge den armsten man van het land, om u dien verren weg te wijzen?’

Begeerig flitst de blik van den visscher naar de bellen aan Parcivals schoensnavels.

‘Goed, ik zal ze u geven,’ zegt de knaap, en hij rukt ze reeds af, klemt ze in zijn warme hand en denkt aan zijn moeder...

Belust op den blinkenden schat, slaat de oude den

arm door den teugel en leidt hem de hei over, naar het noorden.

Ze zwijgen lang. Tot Parcival opschrikt: 'Wat is ginds zoo donker?' Hij wijst, houdt het paard in, buigt wantrouwend voorover. - Leidt hun weg niet recht naar die schaduwen? Het lijken zwarte rotsen en heuvelruggen, zoo duister tegen het hemelblauw. Zeker is dit het donker, dat hij links moet laten.

'Dat is Nantes, de stad van koning Artus. Geef me de bellen, ik heb je ver genoeg gebracht.'

'Hoe moet ik er binnen komen?' klaagt Parcival, schuw naar die verte blikkend.

'Geef me ook de bellen van je kap, dan zeg ik het je.'

Gehoorzaam rukt Parcival de bellen van de ezels-ooren, maar als hij ze bij de andere in de harde hand van den visscher laat rinkelen, wordt zijn angstigheid tot banger twijfel. 'Zonder die bellen zijn mijn kleeren anders, dan moeder ze mij gaf... Mag ik toch in Artus' stad komen? Ik durf bijna niet.'

'Geef me ook nog het paard, en ik breng je tot binnen de stadspoort.'

'Neen!' roept Parcival ineens ontwakend tot zijn zielseigen moed 'een knaap, die ridder wil worden, geeft zijn paard niet af, als hij Artus' stad binnengaat! Je hebt genoeg van me en ik van jou... Laat mijn bellen klinkelen voor de visschen en vang er zooveel, dat je even rijk wordt als Artus... Dan leer je misschien af, een armen knaap alles te vragen wat hij heeft.'

En ineens rijdt hij voort, zonder nog naar den visscher te zien, ongeduldig het paard de knieën in de flanken nijpend.

Want uit de wijd open stadspoort komt in een wolk van stof een ruiter aanstormen, in het gouden waas

van het suivend zand, rood als de zon, die Parcival zag oprijzen aan de kim van de heide.

‘Artus!’ roept hij hem toe, ‘God zegen u!’

‘God loon u’ groet de ridder terug, verwonderd zijn ros inhoudend, nu die zonderlinge ruiter met zijn karrepaard hem dwars den weg verspert. ‘Wie groet me met den naam van den koning?’

Rood als een vlammevuur is de ridder van helm tot sporen, rood zijn harnas, rood zijn met blazoenen doorweven wapenrok, rood zijn mantel, rood zijn helmpluimen, rood schabrak, zadel, tuig en toomen van zijn ros, rood het schild, rood het zwaardgevest. Alleen de beker dien hij in de linkerhand houdt, is niet rood, maar van goud en straalt als de zon.

‘Artus, maak me een ridder als gij, rood als een vlammevuur!’ roept Parcival, de armen openslaande in de vreugde die hem heft.

‘Nar! Mij is de macht niet, knapen tot ridders te maken. Itter van Gahevis is mijn naam en niet Artus. Daarvoor dank ik God!’

‘Dankt gij God, niet Artus te zijn, die toch na God de grootste is?’

‘Dubbele nar! Nu begrijp ik, waarom ik je tegenkom: je moet mijn bode bij Artus zijn!’

Met dat woord wekt de ridder Parcivals hart weer tot blijdschap.

‘Luister,’ gaat Itter voort: ‘dit is de gouden beker, die zoeven aan de Tafelronde omging tot den vreedronk. Ik kwam het laatst en kwam niet om vrede. En toen de beker mij gereikt was, sprak ik tot Artus: ‘Ge troont als een koning in Anjou, - maar het is niet uw recht! Een moest hier tronen, dien gij in den dood joegt, zoals ge ons allen één voor één in den dood wilt jagen, om zelf en alleen te heerschen aan Guineveres zijde’... Toen ging er een groot gemor op in de koningshal

tegen mij. Artus en de twaalf van de Tafelronde grepen naar hun zwaard. Maar ik plengde den wijn uit den beker op den vloer der halle en zeide: 'Voor den heldenzoon, geboren en door Artus' listen verloren, den rechtmatigen koning, is Anjou en dit slot!' Verstomd stonden Artus en de twaalf, doodsbleek staarde Guinevere mij aan. Ik ging met den beker. Geen weerhield me. Maar waardiger bode dan een nar kan ik naar dien valschen indringer niet zenden. Boodschap hem, dat ik den strijd wil om tusschen recht en onrecht te beslissen. Man tegen man! Dat Artus een zend, die zich in eerlijken kamp met mij meet en van mij Artus' drinkbeker herovert. Want is het voor mij weinig eer, een gast te zijn bij een koning, die geen koning is, minder eer is het voor Artus, dorst te moeten lijden aan zijn Tafelronde, die enkel bedrog is'...

'Alles zal ik boodschappen,' zegt Parcival, die 't voorhoofd diep rimpelt, om Itters woorden te onthouden, waarvan hij er weinig verstond. En hij rijdt de stad binnen, met den toorn van den ridder en den weerschijn van zijn pracht tot een woelenden gloed in zijn hart. En zóó houden de vreemde woorden hem bezig, dat hij nauwelijks verbaasd is, tusschen huizen en torens te zijn en zooveel menschen te zien, zoo dicht opeen. Het gedrang is even woelig, als z'n gedachten zijn.

De straten zijn zonnig, en huis naast huis is versierd met bloemfestoenen, fulpen voorhangen en bonte tapijten. Uit alle deuren, uit sloppen en stegen dringen de stedelingen in feestkleedij, en veel knechten en knapen dreutelen kijkend rond. Vanmorgen kwamen ze de stad binnenrijden elk met hun heer, die Hu aan Artus' tafel zit... Er is een luid geschal van vroolijke stemmen, dat uitslaat in jubel, nu er een laatkomend ridder nog aanrijdt, in blinkend harnas, den witten mantel wijd

neerplooiend. Parcival ziet boven de krioelende hoofden den helm stralen als een zon, en hij denkt: 'Waar hij gaat, volg ik - zeker is hij Artus,' want Itters onbegrepen woorden hebben zijn geloof in Artus niet geschokt.

Hij dringt op zijn paard door het volk. Doch waar hij nadert, is het gewoel steeds het dichtst, rekken de kijkers den hals en lachen: 'Een nar!'... Ze wijzen naar het strompelend paard, naar de bengelende ezelseoren, naar de kleeren die hem een ruig kalf doen lijken, naar den boomschorskoker met onbehouwen werpspiesen op zijn rug. 'Een nar!' Jongens joelen 't naast hem en achter hem, trekken aan zijn schoensnavels, trekken aan zijn ezelseoren, dat de kap hem op de schouders valt.

Maar Parcival lacht, omdat zij lachen, en is blij zooveel knapen te zien van zijn eigen soort. 'God groet u!' roept hij, en zij roepen hoera, wuivend met handen en mutsen. En het volk dat op de stoepen kijkt naar dien vroolijken stoet, joelt mee en wuift ook naar den schoonen knaap in 't narrenpak - blank is zijn gezicht, stralend zijn voorhoofd en oogen, en de blonde haren golven hem in warrige lokken over de schouders...

Jonge Iwanet, met het blazen van zijn heer in den groenen wapenrok geweven, komt van een straathoek naar Parcival toe en zegt:

'Ge lijkt me te goed, om voor nar te spelen, al draagt ge zijn kleeren. - Waar rijdt ge heen?'

'Ik draag de kleeren van een knaap, die ridder moet worden, en rijd naar Artus' hof.'

'Laat mij u dan den weg wijzen,' en bij het teugeltouw leidt de schildknaap het kreupele ploegpaard de hooge poort van het koningshof in.

Daar staan op het binnenplein paarden, muilezels

en draagkoetsen dicht opeen tusschen het krioelen van schildknapen, pages en speerknechten.

Twee fonteinen sprankelen lichtende stralen voor de koningshal, die met blinkende daken, met torens en spitsen het plein met drie vleugels omsluit. Door de bogen der gaanderijen, waar de veelkleurige gordijnen aan gouden stangen zijn opengeplooid, ruischt zoete muziek van harpen en fluiten, droomerig als het zomersche woudgegons van bijen, kevers en ver vogelgekweel.

Vrij en vrank, alsof hij niet tusschen marmeren zuilen, maar tusschen de boomen van zijn eigen bosch loopt, nadert Parcival den disch in die open hal, waar in den weerglans van goud en kristal, ridders en edelvrouwen zitten geschaard, zwijgend en neerslachtig, alsof ze rouwden in deze zaal, aan deze tafel, die toch louter vreugde schijnen. ‘God groet u!’ Luid boven de ruischende muziek uit schalt die klare jongensstem, en allen zien op naar Parcival, potsen en kluchten wachtend van den nar die tot verpoozing en jolijt lijkt gekomen, juist nu na Itters wrokkende beschuldiging, droefheid en twijfel hun harten binnendrong.

‘Wie is hier Artus, de koning, die mij tot ridder kan maken?’ gaat Parcival in één adem voort.

‘Schoon als een prins is die nar...’ fluisteren de vrouwen, tot elkaar overbuigend. En de ridders zijn verwonderd over zijn stem, die luider schalt dan twintig jagerhorens; over zijn schouders en armen, die sterk lijken, alsof hij gewoon is boomstammen tot knots te gebruiken. De vrouwen vragen: ‘Wie is die nar, schoon als een Meische morgen?’ De ridders: ‘Wie is hij, sterk als de Maartsche storm?’

Maar de eene die op zijn blonde haren een kroon van karbonkels en emeralden draagt, staat op. Diep en vast klinken zijn woorden:

‘God, dien ik vroom en van harte blij, levenslang wil eeren, Hij loone u uw groet, knaap. Hoe is uw naam?’

‘Parcival is mijn naam, heer, en God loone mij door koning Artus!’

‘Wat verlangt ge van koning Artus?’

‘Ridderrusting en wapens voor me zelf, en voor den ridder, rood als een vlammenvuur, die wacht buiten de poort, een man, die met hem durft vechten.’

‘Ridderrusting en wapens krijgt alleen wie riddereer waard is. Maar zeg eerst, wie wacht buiten de poort? Geen k er rood als een vlammenvuur dan enkel Itter van Gahevis.’

‘Om Artus' drinkbeker wil hij vechten, om te weten of de koning hier de koning is.’

Daar vlammen Artus' oogen op onder de fronsende brauwen en vorschend ziet hij de rijen der ridders langs.

Maar eer uit het gramme gemor een stem den klank tot spreken vindt, roept Parcival: ‘Koning Artus, laat mij met hem vechten. Zeker is hij uw vijand, zooals de booze van God. Dat wil ik niet! Ik ben sterk genoeg! Met evers en wolven vocht ik, en ze lieten me allen hun huid!... Itter zal me den beker en ook zijn roode rusting laten - en dan is er een ridder, rood als een vlammenvuur, die niet uw vijand is, maar voor altijd uw vriend.’

Gejuich en handgeklap breekt los na dien uitroep, een daver van: ‘Parcival! Parcival!’ schalt door de hallen. ‘Laat hem! - Een nar dacht Itter aan Artus tot bode te zenden, een nar zendt Artus om Itter te slaan’....

‘Laat hem,’ fluistert aan Artus' zijde de schoone vrouw, die een kroon draagt met karbonkels en emeralden, juist als de koning. ‘God zond hem... uw recht

en eer zullen blijken.’ 't Is Guinevere, de koningin. En terwijl haar blik op Parcival rust, denkt zij aan Gamuret en denkt hij aan zijn moeder.

‘Groote zonde lijkt het mij, een knaap, allesbelovend als deze, prijs te geven aan Itters lans,’ twijfelt Artus.

‘Om Artus' eer en recht, heilig voor God, zal Parcival eer en recht voor zich zeiven winnen.’

‘Wie kan den jongen jachthond tegenhouden, die het everzwijn wil bespringen?’ zeggen de vrouwen.

De ridders lachen: ‘Itter zal dansen als een tol voor dit zweepje!’

En de koning spreekt: ‘Ga!’

Dan zwelt de vreugde om Parcivals komst tot groot gedruisch, want allen staan op en dringen lachend en juichend Parcival na, die buiten op het ploegpaard springt, dat Iwanet nog bij den teugel houdt. En de ridders en vrouwen klimmen op den omgang der wallen, buigen over de borstwering. Ze loopen de tuinen in en dringen op den ringmuur in 't lommer der kastanjeboomen.

Ze willen den narre-ridder naoogen, die met de ezelsooren op den rug en zijn koker vol esschenhouten jachtsprietten, hun in het voorbijgaan van zijn kreupel ros een hoofschen groet toewuift.

Maar Artus en Guinevere leunen over den hoek van den tuinmuur, waar 't wingerdpriëel hen beschaduwet. En als Parcival nadert, zegt Guinevere: ‘Ziet ge wel, het straalt hem van 't voorhoofd: een prins is Parcival! En ik bedrieg mij niet, hij is de zoon van Herzloïde en Gamuret. De blik van zijn oogen lijkt in blijheid en verlangen op Herzloïde's blik, eer ze Gamurets bruid werd - zijn ontluikende mannenkracht lijkt die van Gamuret, toen we hier samen kinderen waren. Dit is hun zoon, door zijn moeder ontvoerd en verborgen. – Koning

van Waleis en Norgals moet hij zijn en koning van dit rijk van Anjou.’

‘Spreekte ge waarheid, Guinevere, hem zal ik zijn recht niet betwisten, de kroon van Anjou zal hij dragen...’

‘Dat de kamp tusschen Parcival en Itter een Godsgericht zij...’

Buiten de stadspoort laat Iwanet het leidsel los en Parcival knikt hem toe:

‘Ga gerust, - ik rijd recht in het licht.’

Maar tegelijk wordt het licht, dat wijd en glanzend de vlakte overstraalt, verzengd door het roode vlammenvuur: Itter, die nadert, met Artus' gouden drinkbeker opgeheven. Parcival ziet alleen nog dien ridder als een rooden brand, en roept strijdvaardig:

‘Hier is de man, die zich met u komt meten!’ Hij grijpt een jachtspriet uit zijn koker, springt van het paard, recht voor Itter neer, het houten wapen gedrild.

‘Ach, knaapje!’ lacht Itter zóó luid, dat het tegen de stadswallen echoot, ‘Ach, arme spreeuw, die te vroeg uit het nest vloog. Wat wil je?’

‘Den gouden beker voor Artus. Het rood harnas voor mij!’

‘En ik,’ roept Itter nog vroolijker, ‘ik wil dien spreeuw aan mijn lanspunt terugzetten in z'n moeders nest,’ en achteruit rijdend velt hij zijn speer...

‘Een spreeuw ben ik niet, maar Artus is hier de koning - en gij geen ridder, maar de vijand, de vijand’ ... Parcival heeft met een sprong Itters ros bij den teugel gegrepen en doet het staan door een hand-ruk.

‘Laat los!’

‘Man tegen man! Zoo val ik de evers aan met mijn bijl, recht er voor, vlak er bij!’

‘Zoo!’ Itter steekt met zijn lans.

‘Zoo!’ Parcival slaat met de vuist, dat de lans in tweeën knakt. Het paard steigert woest. Itter slingert Artus' drinkbeker van zich in 't gras.

‘Man tegen man. Een op zijn paard - een op zijn voeten. Een met zijn zwaard, - een met zijn jachtspriet. Maar ik wil - ik wil...’

‘Kinderspel!’ Itter slaat met de scherpe kling, maar hij zwaait in de leegte, want Parcival duikt en springt op, beukt de linkervuist op het gevest van het zwaard, dat in 't gras neerrinkelt bij den beker, en steekt met de rechter den jachtspriet naar Itters helm, dat de band breekt, het vizier openvalt en de punt recht in de slaap dringt. Eer Parcival wijkt, wankelt Itter in het zadel, zijn hand verslapt aan den teugel, het ros steigert en werpt hem af...

Bij zijn zwaard en den beker ligt Itter in het gras vol bloemen, en een bloedstroom rood als een vuurvlam vloeit uit Itters linkerslaap, waar de jachtspriet steekt.

Parcival knielt neer, trekt de schicht uit de wonde en het dat stroomend bloed met handen vol gras.

‘Ik wilde niet het roode bloed, enkel de roode rusting maar’, klaagt hij hulpeloos. Want Itter spreekt of ademt niet meer en Itters paard holt heen, recht op de stadspoort toe.

Daar nadert Iwanet in wilden loop, gezonden door Artus. Hij vangt het paard op, werpt zich in het zadel en komt, waar Parcival knielt bij den doode...

‘Heil u, Parcival!’ juicht Iwanet, ‘Artus en Guinevere hebben van uit het wingerdpriëel op den ringmuur gezien, dat ge Itter versloegt. Ze weten nu zonder twijfel, dat ge Herzloïdes en Gamurets zoon zijt.’

‘Dat ben ik,’ zegt Parcival, verwonderd opziende.

‘Koning van Anjou, Waleis en Norgals... ik bied u mijn eerbied en hulde’...

‘Iwanet, is hij nu dood?’ klaagt Parcival, wijzend op den verslagene.

‘Gamurets rijk van Anjou behoort u, - Artus is rechtvaardig en laat u de kroon.’

‘Ik wil geen rijk van Anjou of geen kroon... ik wilde dit roode bloed niet... Ik wil enkel de rusting, rood als een vlammevuur.’

‘Neem die rusting, ze is de uwe. Man tegen man hebt ge ze in eerlijken strijd gewonnen en strijdend uw koningschap getoond aan Artus en Guinevere.’

Reeds gespt Iwanet pantser, helm en halsberg los van Itters leden, de beenstukken, de gouden sporen, den mantel van morgenrood!...

‘Trekt uit die narrenkleeren, dat ik u het pantser aangord, koning van drie rijken.’

‘Zou ik de kleeren afleggen, die moeder mij gaf? Onder het harnas wil ik ze dragen.’

Blij als een kind, maar als een held sterk en rijzig, staat Parcival in zijn harnas.

Uit den gloed van zonsopgang lijkt het gesmeed. Schoon als Michaël, de aarts-engel staat daar Gamurets zoon. Maar hij knielt bij den doode en plukt handenvol madelieven om te strooien over hem, wiens rusting hij won. Hij denkt aan zijn moeder, aan de tranen, die ze schreien zou, indien zij wist, dat hij een mensch had gedood; hij denkt aan de roode wonden tusschen de borstveeren der vogels, lang geleden.

‘Lof zij God, Schepper van leven en licht,’ bidt hij, het eenig gebed, dat hij kent.

‘Onder den ridder een nar, onder den nar een kind, dat tranen schreit,’ zegt Iwanet. ‘Stijg te paard, laat mij als uw schildknaap u brengen, waar Artus en Guinevere wachten, om u te huldigen. Groot zal uw roem zijn, koning van drie rijken.’

Parcival ziet door zijn tranen heen naar de konings-

stad, en weer lijkt ze hem niets dan een schaduw, duisterder nog dan vanmorgen, nu ze sombert tegen de zonverlaten oosterkim.

‘Zoek altijd het licht!’ herhaalt Parcival zijn moeders laatste woord tot hem. Haar stem is in zijn hart. En zonder bedenken wendt hij zich om en ziet daar de vlakte, wijd en glorend, tot waar aan den einder het licht van hemel en aarde vervloeit in den gloed van zonsondergang.

Met een forschen zwaai springt hij op Itters schuimbekkend ros, zóó straf den teugel trekkend, dat het wild en brieschend de voorpooten opslaat.

‘God groet u!’ roept hij Iwanet toe, ‘breng den gouden beker aan den koning en zeg, dat slot, stad en koninkrijk voor immer aan Artus en Guinevere blijven toebehooren... Want geen roem of koninkrijken, maar het licht moet ik zoeken... Ik ben nu een ridder en rijd waar ik wil...’

En het paard stormt weg, gras en bloemen stuiven onder de mokerende slagen der hoeven.

Binnen Nantes gaat geroep en geschrei op, droef en blij tegelijk, nu Iwanet onverzeld den herwonnen drinkbeker brengt bij den koning.

‘Parcival!’ klagen en jubelen de stemmen. En Guinevere met vele harer vrouwen klimt op een toren om hem na te oogen over de vlakte.

‘Toch is hij koning geboren,’ zucht zij, die hem haar rijk wilde geven. En Artus staat achter haar, met de armen over de borst gekruist, het hoofd gebogen:

‘Waarom keerde hij niet om te blijven?... Hij is koning geboren... en ik hoop, Guinevere, ik hoop’...

‘Ge hoopt voor den Graal, Artus.’

“Geen roem of koninkrijken, maar het licht moet ik zoeken,” zoo boodschapte Iwanet ons zijn woorden.

Wie onzer van de Tafelronde vond ooit woorden zoo louter als dit kind?... Maar zie...'

Artus en Guinevere buigen naast elkaar over de borstwering.

Twaalf ridders en onder die twaalf heer Garvan, heer Segramos en Keye, dragen Itter van Gahevis op de baar door de straten.

'Ik treur om zijn dood, want hij had recht in zijn onrecht - mijn koningschap en mijn wil zijn niet vals, en toch ben ik geen koning.'

'Sinds we Parcival zagen,' vult Guinevere aan.

En beiden schreien ze om den overwinnaar en om den verslagene tegelijk.

Over Itters lijk zonder rusting liggen madelieven gestrooid als kleine sterren.

Heer Keye draagt Parcivals jachtspriet, dien hij opraapte naast den doode.

Hij komt ze den koning geven en zegt: Kinderspeelgoed, meer niet...'

Maar Artus neemt ze en kust ze en legt ze in Guinevere's handen, die ze opheft aan haar hart.

Ze treuren om Parcival, en toch hopen ze.

V

Heuvel op, heuvel af, over stronken en steenen, midden door de struiken draaft Parcival over 't veld, recht naar den einder waar de dag wegzonk. Als de stormwind zelf jagen hij en zijn ros den nacht door, maar bij den aangelans van den morgen is het doel nog niet nader - het verschijnt, wijkt en opent zich weer - aldoor even leeg, alleen steeds lichter.

Nu de zon voor de tweede maal wegzinkt, ziet Parcival tegen haar purperen gloed zwarte schaduwen zich

lijnen, scherpe spitsen en zware blokken als van rotsen en heuvels, en verschrikt waant hij bij Artus' stad terug te komen. Tot hij ziet, dat de schaduw ginds vergeleken met de schaduw van Nantes klein is, als een struik bij een boom. En is achter die nieuwe schaduw niet het licht, dat hij zoeken moet? Het avondrood vloeit over daken en tinnen, al doen de torens en muren van den burcht dien hij nadert, den schemer ook reeds duisteren over de weien, waar zijn draver de pinksterbloemen vertrapt.

Een brug over, een open poort in den buitenmuur door, komt Parcival in een voorhof, dat ringsom den binnenwal ligt. De grond is er week van mossig gras, dat linden belommeren. Achter haar stammen leunt op de steenen bank naast de binnenpoort een oude man, spelend en pratend met den tammen sperwer, die met wijd-open sidderende vleugels op zijn vinger zit. Zijn hoofd is zwaar en grijs, diep doorrimpeld, en de goedigheid uit zijn oogen is als een droefgeestige lach over zijn gelaat. Zoo schijnt de late avondzon over den verweerden walmuur.

‘God groet u!’ roept Parcival, en de oude ziet verwonderd op naar den aandrivenden rooden ridder, die hem aanroept met een jongensstem, zonder naar ridderzede het schild te zwaaien of de lans te vellen bij zijn groet. ‘Hoe moet ik hier verder? Daarbinnen zie ik muren aan alle kanten.’

‘Waarheen wilt ge?’

‘Recht naar het licht!’

De oude lacht: ‘Wie zoekt het licht als de avond daalt? Ridder van het morgenrood, hier houden de muren u tegen en de nacht meteen. Maar neem Gurnemans burcht voor lief om er te rusten en te wachten. Wees hier op Grahars mijn gast, zoolang het u behaagt!’

‘Laat me uw dienaar zijn!’ roept Parcival, blij om die goedheid. ‘Nogeens ontmoette ik een man, grijs als gij - hij vroeg me al het kostbaarste wat ik toen bezat, voor een korst brood en een raad. Gij biedt me uw heele huis, en laat me toch mijn heele ridderrusting houden.’

‘Ridder van de morgenzon, held of kind, wie ge ook zijt, welkom op Grahars.’

En Gurneman werpt den sperwer van zijn hand, dat hij klapwiekend over den ringmuur binnen den burcht zal rondvliegen, om overal zijn gouden halsbelletjes te laten tinkelen en de dienaars uit hoeken en kelders te roepen. Zes komen er aanloopen: drie oude knechten en drie knapen met Grahars' rozenblazoën op hun grijs en bruin wambuis. Ze leiden Parcivals paard aan de rood-zijden teugels het burchtplein op voor den ingang der halle.

‘Een nacht en een dag reden we zonder rusten, moeheid voelen we niet. Waarom moet ik nu afstijgen?’ klaagt Parcival. ‘Ik en het paard zijn één, en een ridder te voet is geen ridder meer.’ Maar de knechten houden den stijgbeugel op, en weerbarstig stapt hij af en de hal in, waar de drie knapen met nog negen andere even jong en lenig als zij, hem reeds wachten. Ze hebben een deken van scharlaken over de marmeren steenen gespreid en daar moet hij staan, want ze willen hem wapens en rusting afgespen. ‘Die mag ik houden’, streeft hij tegen. ‘Iwanet en uw heer zeiden 't zelf. Eerlijk won ik ze van Itter, zooals vroeger de huid van den ever.’ Hij staat met de gebalde vuisten geheven. Maar de pages verklaren hem lachend, hoe alle ridders die hier komen rusten, 't harnas zoolang ruilen voor de versche gewaden, bij elken gastheer voor iederen gast immers gereed. En gelaten geeft Parcival zich over, daar ridders zoo doen; de armen breidend

en roerloos om de behendige knapen de taak te verlichten...

Maar eensklaps schateren ze 't uit: 'Een nar! Onder den ridder een nar!' En als zotten rollen ze zich over de vloersteen, de een met den helm, de ander met beenstuk of armlid, met ijzeren handschoen, halsberg of sporen in de handen...

En nog met de armen open staat Parcival in zijn grauwe narrenkleeren op het roode tapijt, de kap met de ezelsoren hangt over zijn schouders en onder de zonneblonde warlokken kijken de kinderoogen verwonderd naar de dolle pret der knapen, die zoo vreemd en wanklankig is in den droomigen schemer der hal.

Zoo vindt hen heer Gurneman. Als ze hem zien en zijn stem verontwaardigd stilte gebiedt, verschuilen de pages zich schuw en beschaamd in nissen en hoeken, en nu lacht Parcival: 'Zagen knapen als zij, dan nooit het kleed van een knaap, die ridder wil worden?'

'Draagt de ridder van de morgenzon dit narrenpak uit boete of door gelofte, om zijn zaligheid of om liefdes wille?' vraagt Gurneman.

'Ik draagt 't, omdat moeder het mij gaf.'

'Ridder noch nar, maar een kind, niets dan een kind,' denkt de oude vertederd. En in zijn hart klaagt weer droever de rouw om z'n eigen drie zonen, die als Graalzoekers bleven in den strijd tegen Monsalvats tempeliers. En nu hij die harige narrenkleeren, aan schouders en ellebogen, bij alle gewrichten waar de rusting knelde, van bloed doortrokken ziet, neemt hij vaderlijk zijn jongen gast bij de hand en brengt hem in een kleine zaal, waar zachte rustbanken staan.

'Al te klemmend drukte het harnas, en de narren-kleeren schrijnden te ruw de ongeharde leden.' Hij wenkt de pages, die hun lach verbijten en met zilveren

bekkens vol zuiver bronwater komen, met fijne linnen dwalen, met geurige zalven, Gurnemans handen zijn zacht als die van Herzloïde, nu ze de zalven over de kwetsuren streelen.

En terwijl Parcival daarna, gedwee op de rustbank, brood en gebrad eet en den kruidenwijn drinkt door de pages hem toegereikt, vertelt Gurneman over zijn rouw. Hoe hij zijn zonen één voor één, om hun jongen moed en hun ridderdeugd uitverkoren waande tot het hoogste geluk. Ze vonden het echter niet, omdat voor hen het hoogste geluk de hoogste eere was... Ze zochten niet het licht, maar den roem... Doe niet als zij.'

'Wat is roem? Moeder zei: "Zoek altijd het licht" en Trevresent: "Laat links wat donker is."' Meer weet ik niet te zoeken of te vermijden.'

'Ge noemt Trevesent... Wie is Trevesent?' roept Gurneman in een schok van verwondering.

'De oude man, die met moeder en de vrouwen en mij in het bosch van Soltane woonde'...

'Wie is dan uw moeder?'

'Herzloïde'...

'Dan zijt ge Gamurets zoon!'

'Soms gaf moeder mij dien naam, en koning Artus liet hem mij zeggen door Iwanet'...

'Lief kind,' zegt Gurneman na lang zinnend zwijgen, 'spelend noemt ge namen, wier waarde ge niet schijnt te kennen - zoomin als ge uw eigen waarde kent. God zij gezegend, die u zond naar mijn hart.' En hij neemt hem in zijn armen om hem op het voorhoofd te kussen.

En aan zijn hand leidt hij hem een diepere zaal in, waar onder het licht van een duifvormige zilveren lamp een met sabelbont gespreide sponde staat.

Droomend van Gurneman en Herzloïde slaapt Par-

cival daar tot de lichte dag in alle hoeken straalt, en ziet dan de twaalf jonkers in ernstigen eerbied gereed hem te dienen. Heeft Gurneman hen bestraft of verwittigt? Ze reiken hem plechtig onderkleeren van Indische zijde, ivoorkleurig, met gouddraad doorweven; hosen van scharlaken; een zilverlakenschen lijfrok, met een gordel die blinkt van jaspis en saffieren. Ze noemen hem 'prins' en geleiden hem in hoofschon stoet naar de halle, waar naast den zetel van den burchtheer zijn zetel open is aan den morgendisch.

En terwijl ze allen van de gouden schotels brood en visch en vleesch eten, praat Parcival verwonderd over alles wat hij ziet; wijst, en vraagt de namen van spijzen en gebräad; vertelt over Herzloïde, het bosch, de evers, den visscher, over Artus en Itter, blij en alles dooreen, als een vogel die zijn lied zingt op een bloesemtak.

Met een nadenkenden glimlach hoort Gurneman hem aan, antwoordt weinig, maar zegt als het maal geeindigd is: 'Ge hebt tot nu veel gezien, wat u blij verwondert. Ge zult nog meer zien - dat u zal verwonderen, maar niet blijder maken.' En aan zijn rechterhand neemt hij hem mede. Heel de dienaarschap volgt: kamerjonkers, schildknapen, schenker en voorsnijder, hofmeester en bottelier, valkenier en jagermeester in dichten stoet, allen niet te tellen of te noemen. Ze dragen bruin-en-grijzen lijfrok en op de borst Grahars' drie roode rozen op gulden veld. Zij aan zij gaan ze achter Parcival en hun heer de burchtkapel in, die glanst van goud en bloemenkleur, en knielen er in diepe banken. En er komen nu ook vrouwen, met geritsel en geruisch van zijde en fluweel over de marmeren vloersteen. Maar zij, die het eerst komt en zich naast den burchtheer voegt, is schooner dan allen, teeder en heel jong. Een witte sluier waast uit haar paarden

hoofdband, over de zonnige haren en het zacht-groene kleed.

Naast den burchtheer zit Parcival geknield op de fulpen kussens der bidbank.

Aan Gurnemans andere zijde knielt de jonkvrouw. Ze zien naar het altaar dat leeg blijft, en vreemd lijkt het Parcival, dat er uit de kleine gouden deur daar vóór hem, zoo rijk met edelsteen versierd, een schaduw schijnt te duisteren naar zijn en aller oogen. Maar er begint orgelmuziek, en de knielenden zingen. Parcival hoort naast zich de diepe stem van den burchtheer en de stem van het meisje in schuchteren samenzang. Maar dan komen alle knapen van Grahars in witte koorkleeren, ze zwaaien wierookvaten voor het leege tabernakel. De zoetgeurige wolken verwazen met schaduw en morgenlicht tot een bevenden gloor. ‘S a n c t u s , S a n c t u s ’ zuchten de knielenden...

't Huivert door de stilte. Parcival denkt aan het bosch, aan de neerruischende herfstbladers, - en ook hij buigt, klopt op de borst als de anderen, en bidt zijn eenig gebed: ‘Lof den Schepper van leven en licht’. Maar als hij opziet, duistert voor zijn oogen weer die vreemde schemer. Alles begint hem zoo droevig en doodsch te lijken. Hij strijkt met de hand langs de oogen. Ook nu hij in de hal is teruggekeerd, en Gurneman tot zijn dochter zegt:

‘Gij, Liane, moet Parcival, onzen gast, C r e d o en G l o r i a leeren en de andere lofzangen tot Gods eer, dat hij een Christen worde tot redding en roem der Christenheid. Ik zal hem leeren een ridder te zijn tot roem der ridderschap.’

Parcival kan van Grahars niet meer weg. Dag na dag neemt de burchtheer hem reeds in den vroegen uchtend mee om hem met valk of sperwer, met brak-

ken en hazewinden, met kruisboog en jachtspriet naar ridderzede te leeren jagen op het wild in de bosschen en op de watervogels in de moerassen. Vóór den noen en in den dalenden avond zijn ze samen op hun hooge hengsten in 't voorhof. In het harnas leert Parcival alle handgrepen met glavie, lans en schild, en hoe het paard te betoomen en bij telgang of draf of woest gesteiger in den zadel te zitten zoo hecht en vast, dat ruiter en ros tot één vergroeid lijken.

Maar 's middags moet Parcival, in de duisterige zale der vrouwen, aan Liane's voeten zitten, zij in haar hoogen zetel, hij op het purperen kussen met de armen om de knieën, aldoor verwonderd naar haar opziende. Want Liane zingt *Credo* en *Gloria* en andere liederen, om hem woorden en wijzen te leeren. En hij poogt gewillig ze na te zeggen, de diepe frons in het voorhoofd, en treurig het hoofd schuddend, zacht heen en weer wiegend, als hij 't aldoor maar niet kan onthouden. Zijn stem slaat soms uit, als de schreeuw van een roofvogel, blaft soms als wolf of Vos. Want alle geluiden der wouddieren kan hij nabootsen, ook het schelle gefluit van meezen en vinken - maar voor Liane's mild-vloeiende teedere tonenreeksen is zijn knapenstem te hard en onbuigzaam.

Doch Liane is reeds tevreden, als hij in één adem kan zeggen: *Credo in unum Deum* of *Gloria in Excelsis*, en wanneer dan de zang weer begint, neemt ze de harp en zegt hem, z'n stem met de snaren heel zacht te doen meezingen. Maar heeft ze de liederen alle nog eens getokkeld, en is 't zingen weer uit, dan glijden haar vingers nog over de snaren: de hymnen vergaan in een droomige muziek, die suizelt door de middagstilte waarin de burcht als in sluimer ligt verzonken.

Dan nijgt in luisteren Parcivals hoofd achterover

en zijn oogen zien niet meer Liane, niet meer Grahars' rouwschemer, die wel 't droevigst om haar kwijnende bleekheid waart. - Maar er daagt wonderlijk een wijd landschap met blauwe meren en ruischende bosschen, om den eenen hoogen berg, recht onder de stralende zon. En op dien berg een witte stad, stralend zij zelf, met toren naast toren en glanzende poorten, duizendmaal grooter en schooner dan Artus' koningsstad...

En in Parcivals hart groeit een groot verlangen naar deze wondere verte, die telkens weer voor zijn oogen openglanst. Het trekt en dringt hem, maar roerloos staart hij met ingehouden adem.

Tot hij een middag in dat droomlicht gedaanten ziet bewegen, zij zelve als uit licht geschapen. Ze maken zich los uit den glans, en naderend nemen ze vorm en gestalte aan: het zijn ridders in blinkende rusting, en ze rijden met gevelde lansen recht op Parcival toe.

Hij springt op en roept ruw: 'Ik moet gaan' en duizelig van zijn droom staat hij voor Liane, in zijn ongeduld de armen zwaaiend. Zoo klapt een jonge arend met de vleugels vóór het nest uit te vliegen.

Stil als een geknakte lelie op de altaardwale, ligt Lianes hand op de snaren.

De laatste klank van het afgebroken lied klaagt na door de zaal, maar vergaat in den nagalm van Parcivals roep...

Hij gaat, hij stormt naar buiten om de knapen te roepen, die hem rusting en zwaard moeten brengen, en wachtend denkt hij voor 't eerst weer aan Liane en waarom toch haar oogen, zoo bang en verschrikt, ineens vol wellende tranen kwamen?...

De knapen komen met zijn paard en hun paarden, met glavies en schilden, - ook de burchtheer komt. Onder vroolijk gepraat en geschal trekken ze in stoet

naar de weien, stooten er menigen stoot in hun kunstvaardig spiegelgevecht. Maar midden onder dit spel lijkt het Parcival, of hij Lianes harp weer hoort, en zijn blik zoekt de verte, zijn hand laat de lans lusteloos zinken. 'Ik moet gaan,' mompelt hij, en de burchtheer, die zijn woorden hoort en zijn verstrooidheid bemerkt, geeft het teeken tot ophouden.

Dag na dag gaan nu om zonder wapenspel, maar ook zonder het lied van Lianes harp. Ontmoedigd doolt Parcival door de garden en over de wallen. Liane treurt, en Gurneman strijdt een hevigen innerlijken tweestrijd... Hij heeft Parcival lief en gelooft, dat God in dezen éénen, de drie zonen die hij verloor, wil teruggeven aan zijn hart. Maar tegelijk heeft hij aldoor aan den Graal gedacht en aan den verlosser, dien Monsalvat en de door Monsalvats ban overnevelde landen en menschenharten wachten.

Is Gamurets zoon, Amfortas' neve, dit reine en onbaatzuchtige kind, onwetend van roem en eigen eer, die bang verbeide redder?... Gurneman voelde het den eersten avond, toen hij Parcivals wonden zalfde... hij voelt het nog: dit kind is een uitverkorene. Maar hij, arme, meende hij het in zijn blinde liefde ook niet van de drie zonen, die hij offerde aan den Graal en zijn waan? Moet hij ook dezen vierde offeren? Hem wetend maken en zeggen: 'Monsalvat wacht zijn verlosser, Amfortas zijn redder, de Graal zijn nieuwen priester-koning, door wien zijn zegenrijke macht zal herleven. De landen en de menschenharten wachten den trooster... Ga en zoek en win den Graal... Dit is Parcivals roeping.'

Gurneman kan die woorden niet spreken: zijn hart kan Parcival niet meer ontberen. Maar ook durft hij niet zwijgen, nu Parcival, beklemd door zijn onbegrepen roeping, neerslachtig ronddoolt. Ten laatste vindt

Gurneman tusschen zijn liefde en plicht een bemiddeling, en een morgen dat ze alleen zijn aan den disch, buigt hij zich tot zijn jongen vriend over en vraagt:

‘Wat mist ge hier, dat ge verlangt, of wat begeert ge, dat ik u niet geven kan?’

Parcival weet geen antwoord, want over het droomgezicht kan hij niet spreken, daar hem woorden falen voor dit ijle geluk, de lokkende verte die hem wenkt, onweerstaanbaar.

Gurneman legt de hand op zijn schouder: ‘Luister, wat mijn hart voor u weet...

‘Drie zonen heeft God me ontnomen. In u, drie in één, wil Hij ze me weergeven. Blijf bij ons... We zullen naar Artus' hof rijden en Liane op haar witte hakkenei vergezellen. Ridder van Artus' Tafelronde zult ge zijn, en Artus zelf zal u uw ridderplicht opleggen, naar zijn wijsheid en uw roeping.’

Er is een klagende smeeking in Gurnemans stem, en Parcival voelt, hoe lief die oude vader hem heeft. Maar hij weet geen antwoord, en zwijgend gaan ze naar de kapel, waar de treurnis nevelt, duisterder dan ooit.

‘Blijven en z'n zoon zijn - en tot hoogste geluk, met hem en Liane naar Artus' Tafelronde rijden? - een ridder worden onder Artus' wijs gebod?’ In nieuw gemijmer dwaalt Parcival om, en komt na den noen in den boomgaard. De appels blinken er reeds rood tusschen de bladertakken. Want de zomer is voorbijgegaan met dit spelen en droomen op Grahars.

Nu hij opziet, vindt hij Liane daar op een mosbank, leunend tegen een knoestigen appelaar. Ze houdt de handen op de harp gevouwen en ziet naar hem op, droef verwijt in den blik.

‘Hoe zult ge ooit de liederen leeren, Parcival, zoo ge mij ontwijkt, alsof ik u kwaad deed?’

‘En toch, Liane, zou ik wel aldoor naar uw harp willen luisteren.’

‘Zou ik niet aldoor voor u spelen, als 't u een durende vreugd was?’

‘Maar als ik voortaan niet meer bij u, gij niet langer bij mij zijt, hoe zal ik dan de harp hooren, al liet ge van morgen tot avond de snaren zingen?’

‘Gaaf ge dan heen?’

‘Ik moet!’ en Parcival weet zelf niet, waarom hij zoo verlegen wordt bij dit woord en onder haar blik. Hij kan alleen nog maar stamelen met doffe stootende woorden: ‘Iets moet ik zoeken, maar Artus' hof is het niet.’

‘Niet Artus' hof, niet Gurnemans burcht. Wat verlangt ge toch?’ klaagt Liane, ‘blijf bij ons... Altijd zult ge mijn harp hooren...’

‘Wat zou 't me baten, als ik niet zien en vinden kan, wat ze me droomen laat!’ Hij is verwonderd ineens dit antwoord te weten.

‘Luister,’ zegt Liane na lang treurig zwijgen, ‘t Schijnt dat de harp een vreemd verlangen heeft gewekt in uw hart,.. iets, dat uw verstand niet begrijpt. Misschien vindt ge rust, als ge zelf de snaren kunt laten zingen, zooals ik ze liet zingen voor u. Ik wil 't u leeren.’

Gewillig komt hij naast haar op de bank. Ze neemt de harp en tokkelt snaar na snaar om hem iederen toon te laten onderscheiden. Ze wijst hem, hoe de handen te houden, hoe de vingers te laten glijden. En gedwee doet Parcival al wat ze zegt, met zijn handen hard als 't ijzer van zwaard- en lansgevest, met zijn vereelte vingers. Maar als ten laatste op de trillende snaren haar hand zacht en warm over de zijne komt, trekt hij ze verschrikt terug als voor een bij die steken wil. En de harp valt op den grond, terwijl de snaren

opklinken in een vragende klacht. Parcival staat recht. ‘Nooit zal ik 't leeren,’ zegt hij spijtig.

‘Ge zult het niet leeren, vóór ge zwaard en lans kunt laten,’ prevelt Liane. ‘Al te hard zijn uw hart en uw handen door dat eindeloos vechten om niets’...

‘Liever dan te droomen bij de harp, nog harder mijn hart, nog harder mijn handen, en vechten om te weten en te vinden, wat ik zoeken moet!’ roept Parcival, en Liane buigt bleek en bevend het hoofd, want zijn blik is blind voor haar en ziet enkel de verte...

Ze gaat, en hij hoort het niet. De gebroken harp ligt aan zijn voeten - hij stoot ze weg, wendt zich recht naar den burcht en zoekt heer Gurneman.

‘Ik moet gaan eer de nacht valt,’ spreekt hij vastberaden.

‘Zoon, wie zou u weerhouden? Zeg me alleen, wat u met zoo bangen spoed van ons henen drijft!’

‘Alles wat me hier vasthield.’

‘Kent ge geen liefde en dank, Parcival?’

‘Ik leerde vechten 't liefst en 't best, dat weet ge, heer Gurneman... Nu is 't mijn tijd.’

‘Zoon, drie keeren is mijn hart gebroken. Ge breekt het voor den vierden keer. Nu zal 't wel doodbloeden. Ga, - en vind wat ge zoeken wilt. Maar toef niet te lang, waar u vasthoudt, wat u zal verdrijven.’

‘Misschien me verdrijft, omdat ik moet zoeken, wat harten kan genezen en nevels verjagen’... prevelt Parcival. Hij denkt aan Herzloïde en Trevresent, aan den visscher, aan Itter en Artus, aan Liane en Gurneman en aan zich zelf in ééne gedachte, en ziet over allen den nevel, dien hij voor 't eerst zag duisteren uit Grahars' leeg tabernakel.

Maar de burchtheer heeft den sperwer laten wegfladderen om de knapen te roepen met zijn tinkelende belletjes. En reeds spreiden ze de scharlaken deken

over de vloersteen en komen ze Parcival de roode rusting aangespen.

‘Nu schuilt er geen nar meer onder den ridder, maar de moedigste en schoonste der prinsen,’ poogt heer Gurneman goedig te lachen.

Doch zijn stem heeft geen klank.

‘Geen nar, maar ook geen kind meer dat aldoor praat en vraagt in verbazing. Uw raad en al uw woorden, heer Gurneman, zijn bij Herzloïdes en Trevresents raad in mijn hart besloten.’

Bij dit eerste liefdevol woord van Parcival wellen den burchtheer de tranen in de oogen, en de armen op zijn schouders leggend, kust hij hem op 't blankwelvend voorhoofd.

‘Ga, Parcival, mijn zoon... God geleide u... Beter dan Artus zal Hij u uw roeping en ridderplicht openbaren... Ga, en volbreng en vind wat ik hoop!’

‘Vader, ik zal nergens toeven, waar me vasthoudt, wat me zal verdrijven. Dit zweer ik u bij de riddereer, die gij me leerde...’

Treurig glimlachend schudt Gurneman 't hoofd: ‘Later zult ge begrijpen.’

Zoo staan ze op het burchtplein. Maar zich losrukkend uit nieuw gemijmer, springt Parcival zonder den stijgbeugel te raken in het zadel van zijn rood bepluimd en geteugeld paard, drukt het de sporen in de flanken, zwaait bij zijn laatsten groet het schild, velt de speer zooals Gurneman hem wees, en draaft weg, de poorten door, de weien in.

‘Zoo vliegt de jonge adelaar op uit het warme nest om het licht te zoeken,’ mijmert Gurneman. ‘Wie kan hem weerhouden? Ik oefende zijn vleugels, maar wees hem den weg niet... Liefde kon hem niet offeren, maar toch niet behouden... En wat als hij verdwaalt? En wat als hij in strikken verward raakt?...

Mijn liefste zoon... Drie in één... Lust van mijn laatste dagen.' In twijfel, in bange droefenis is Gurneman binnen den burcht gegaan en woelt zonder rust te vinden op de ligbank, waar hij Parcival neervlijde dien eersten avond. Uit de hoeken, uit gangen en zalen duistert de rouw, die steeds zwaarder op hem weegt...

‘Ach, de Graal...’

Radeloos bij dit doffe zuchten loopen de knapen om Liane te zoeken. Ze vinden haar ten laatste. Ze buigt uit het klein venster van den hoogsten toren en oogt den ruiter na, wiens schaduw verdwijnt met het avondrood...

VI

Grijs schemert de trage morgen door den nevel, die de landen verhult en in zwoelen regen neerleekt over Parcival. Slap hangt de natte banier langs zijn lans, en de roode pluimen van zijn paard en zijn helm druipen. Modder klontert en spat van de wegen op, en een verschiet is er niet meer, enkel schaduwen en telkens weer nieuwe havelooze herfstboomen vlakbij, die dorre blaren en vocht op hem laten neerruizelen...

Parcival mijmert treurig over het droomgezicht, dat hem zoo bedrieglijk lokte uit het veilige vaderlijke huis... Waarom verliet hij Gurneman, die de goedheid zelve was? Waarom was hij bang voor de zachte meisjeshand op de zijne? Steeds droeviger wordt zijn hart. En hij ziet nu wel veel gestalten als zwarte schimmen in den nevel bewegen, hoort wel geroep en geschal, gerol van wielen en gekletter van wapens - maar woest rijdt hij voort om het klagen van zijn hart niet te hooren. Tot een breed water den dollen draf zal stuiten...

‘Voort!’ hitst hij het paard, dat terugsteigert, nu het de voorhoeven in de leegte slaat. Parcival ziet over het water, muren en torens hun schaduw blokken als van een hoogen berg met grillige spitsen. En achter zich hoort hij gejoel en hoefgetrappel als vaji vervolgers, vóór zich geroep: ‘Wie daar?’

Hij drijft het paard den stroom in, het jagend en stuwend met de kolf van zijn lans, en brieschend zwemt het door mist en water. ‘Wie daar!’ roepen de stemmen vóór hem opnieuw, en ook achter hem aan den oever duurt het jouwen en joelen.

Er komen door den nevel flitsende pijlen suizen, rakelings langs ros en ruiter heen... ‘Vijanden vóór, vijanden achter,’ denkt Parcival, en reeds zet het paard de hoeven op den grasrand langs den wal en staan ze voor een kleine poort in een nis tusschen de muursteen.

‘Vriend of vijand?’ roepen de stemmen van boven, en Parcival ziet gehelmde koppen over de borstwering buigen.

‘Natuurlijk uw vriend!’ antwoordt hij verwonderd.

‘Komt ge ons helpen?’

‘Zou ik niet alles voor u doen, wat ik kan?’

‘Hij is de redder, wiens komst de sterrenwichelaars aan Konduiramur, onze koningin, voerspelden... Heil.’ Parcival hoort gejubel, en niet lang of de kleine walpoort wijkt open en zege-geroep verwelkomt hem. Vóór hem en achter hem de boogschutters in gelederen, rijdt hij door de straten der stad.

‘Belripar heet onze stad,’ zeggen zijn geleiders, ‘ze is schoon en rijk, en er werd, jaar in jaar uit, feest na feest gevierd. Maar nu zijn stad en poorters in droeve verdrukking en ramspoed door den oorlog met koning Klamide.’

Het getrappel van het paard en de vaste stap der

soldaten roept de stedelingen de huizen uit. De stoepen komen vol volk, mannen, vrouwen, en kinderen, die bleek en vermagerd, met holle oogen den ridder aanstaren... De neveldag klaart op, waar hij rijdt in zijn rusting rood als zonsopgang. Zij heffen hun verslachte handen hoog en hun zwart-omrande oogen leven op... 'Red ons,' roepen ze, 'red ons van oorlog en hongersnood!'

Rustig rijdt Parcival voort. En hij weet niet, of hij verrast of teleurgesteld is, als ze komen voor een wit slot met een hoogen toren tusschen veel lagere minaretten. - Het lijkt, in den regenlevel, een schaduw van het stralende slot uit zijn droom.

'De redder, dien de sterrenwichelaars voorspelden!' roepen de boogschutters tot de gepantserde wachters op den slotwal. En door de poort, die openwijkt, schieten knapen toe om het paard over het slotplein te leiden, en daar nogeens knapen die Parcival in de hal brengen. Hier treedt een jonkvrouw hem tegen, donker, de matbruine gelaatstint even doorbloosd, de oogen zwart en flonkerend. Ze neemt Parcival na hun zwijgenden groet bij de hand, en hij laat zich gewillig naar de bank in den erker leiden, waar ze neerzitten op weeke zijden kussens.

'Zijt ge waarlijk de redder, wiens komst mijn wijzen voorspelden?' vraagt ze, hem vorschend aanziende. 'Wie heeft u gezonden?'

'Mijn droom,' antwoordt Parcival nadenkend.

En als ze op dit woord blij in de handen klapt, vraagt hij: 'Hoe kan ik u helpen?'

'Versla Kingrun den drossaart, die Belripar mijn stad belegert om wraak te nemen voor zijn koning Klamide, wiens bruidswervers ik onvoldaan heenzond.'

'Een geluk te strijden voor u!' roept Parcival uit, die haar schoon vindt als een zomersche roze. En al

zou hij willen opstaan om aanstonds uit te rijden tot den kamp met drossaart Kingrun, - hij moet blijven, daar Konduiramur's hand op de zijne ligt...

‘Maanden duurt het beleg,’ klaagt ze, ‘en van honger zouden we sterven, mijn volk en ik... Spreek zelf, wat moest ik kiezen: den dood of de overgave van mijn leven aan Klamide, dien ik haat?’

‘Uw leven voor u, en den dood voor Klamide!’ juicht Parcival. ‘Ik zal gaan en overwinnen!’

‘Ge zult alleen zijn, en niets achter u, dan deze stad met haar afgematte bezetting en haar uitgehongerd volk. Achter Kingrun staat heel zijn strijdvaardig leger... Te ongelijk is uw kracht en de zijne. Klim met mij op den toren, dan kunt ge het kamp der belegeraars zien en zelf hun kracht meten.’

Als ze uitschouwen van den toren, zien ze in de uiteendrijvende nevelwolken, tusschen witte tenten de benden bewegen, groepen boogschutters, geschaard om den standaard met wit en geel pennoen, zakkendragers en slingeraars. Anderen rollen houten getimmerten voort, de belegeringstorens, dreigende evenhoogen, of ze duwen blijden en arbaleten.

‘Waagt ge den strijd?’ vraagt Konduiramur, een tweespalt van angst in haar blik. Ze zou den jongen held willen weerhouden, omdat ze zich veilig en gelukkig voelt naast hem, - en tegelijk bespiedt ze bang, of zijn moed wankelt voor de overmacht.

Maar Parcival lacht: ‘Wat zou de knecht van een koning tegen den ridder van het morgenrood!’

‘Waarvoor de sterren, die hem aankondigden, verbleeken! Die de roze van mijn hart doet openbloeien... Heil u! Redt ge Konduiramurs geluk, dan zult ge het deelen met haar!’ Ze brengt hem zelf naar zijn paard op het slotplein, en eer ze los te laten, heft ze zijn hand aan haar lippen en prevelt, terwijl ze zijn vin-

gers kust: 'Heeft Kingrun heel zijn leger achter zich, den ridder van het morgenrood volgen Konduiramurs gedachten.' En met al haar vrouwen stijgt ze terug op den toren om den tweekamp te aanschouwen.

De zon breekt door de wolken, nu Parcival uitrijdt over de valbrug. Trompetten kondigen schallend zijn komst. En uit het kamp rijdt Kingrun zijn legerbenden vooruit, om den roekeloze die alleen komt, aan zijn gevelde speer te priemen. Maar Parcival nadert met geheven zwaard en beukt het neer op Kingruns helm, als een smid den moker op het vuurspattend aanbeeld. Weer en nog een zwaardslag op den wankenden drossaart, en hij valt, helm en hoofd doorkliefd. Luid gejammer vlaagt op uit zijn leger dat aandringt.

'Een tovenaer is die roode ridder! - Als een spooksel van ongeluk reed hij straks dwars door ons kamp! Ongedeerd door de honderd pijlen zwom hij over de gracht!... Nu slaat hij met drie slagen onzen aanvoerder neer... Verloren is Klamides leger! Vlucht! Vlucht!'

Het wordt een groote verwarring. Boogschutters werpen hun arborsten in het zand, slingeraars hun steenen kogels, en de groote evenhoog tuimelt omver in het woeste gedrang.

Maar Parcival rijdt met open vizier terug door de poort van Belripar, en het volk jubelt in de straten: 'Heil den redder!' zich verdringend om en achter zijn paard, dat twaalf boogschutters aan de roode teugels leiden, terwijl de trompetter voorafgaat om met luid geschal den weg naar het slot te banen. En uit de slotpoort komt Konduiramur zelve met heel haar hofstoet van edelingen en vrouwen, knapen en pages, die twee aan twee groene looverbogen dragen met roode vruchten bestoken. Bij haar naderen stijgt Parcival af. Ze treedt hem tegen, de armen geheven, zoodat de plooiën

van haar zonnegelen zijden mantel als een golf van licht neerglijden. Ze legt de handen op Parcivals schouders en kust hem op het voorhoofd: 'Redder, die van de sterren komt - ridder van het morgenrood, - nooit meer laat Konduiramur u heengaan. Ge zult mijn bruidegom zijn, geluk en koningsmacht met mij deelen!'

'Heil onzen koning!' roept het volk.

En Parcival is blij en trotsch, nu Konduiramurs hand de zijne niet meer loslaat en hij aan haar zijde zit op den troonzetel in de glanzende koningszaal, waar alle rijksgrooten zich komen verdringen om hem te huldigen. De koningsbruiloft is begonnen en duurt weken lang.

Langs den stroom door de vlakke komen veel schepen aanzeilen - de stadsgracht van Belripar is hun haven.

Diep zinkt hun kiel, want ze zijn zwaar beladen met overvloed van wijn en graan en vruchten en specerijen, wild en gevogelte en al wat geurig en kostelijk is, een koningsdisch siert en den honger stilt. Maar tusschen de bewimpelde masten en de witte zeilen door zien de poortwachters een ridder in gouden rusting stroom en stad naderen. Geel en wit zijn helmboes en banier, pluimen en teugels van zijn hoog paard.

Het is Klamide, de koning.

Hij heeft van de gevluchte huurlingen Kingruns val vernomen, en hij komt Parcival uitdagen tot den tweekamp, man tegen man.

Klamide wil Parcivals bruid nóg winnen tot de zijne.

'Goed,' zegt Parcival, als hij Klamide's uitdaging hoort, aanstonds oprijzend van den troonzetel aan Konduiramurs zijde. 'Laat ons dat steekspel houden, terwijl het feest duurt.'

Een luid gejubel gaat op in slot en straten, nu hij

uitrijdt als tot spelen, koning Klamide tegemoet met gevelde lans.

Ze stormen op elkaar in - Klamide in haat, Parcival spottend, - Klamide blind door zijn haat en door het vlamvend rood van Parcivals rusting.

En Parcivals speer steekt en treft en dringt door de ringen van het harnas, - maar Klamide steekt met zijn lans in de leegte. Parcivals zwaard houwt raak op Klamides schouder en arm; maar Klamides zwaard breekt tegen Parcivals ijzeren schild. Parcivals paard, één met zijn menner, luistert naar teugel en temmend woord, - Klamides paard steigert onthutst door de drift van zijn ruiters... En stoot Parcival nogmaals met de lans, dan tuimelt Klamide in het stof. Hij kermt om genade, als Konduiramurs bruidegom naast hem springt met het zwaard omhoog.

‘Goed, - ik schenk u genade en 't leven, koning Klamide! Maar ga naar Artus' hof en zeg, dat de ridder die Itter versloeg, u zond om Artus en Guinevere te groeten.’ En zonder om te zien naar den verslagene, wiens bloed den grond kleurt, rijdt Parcival terug naar het feest.

Weer zit hij aan Konduiramurs zijde, luisterend naar de droomerige muziek van harpen en violen, waarbij kinderen en meisjes, luchtig en kleurig als bloemen en vlinders, sierlijk dansen met geheven armen en lokkende wendingen. Welige geuren van bloemen, van spijzen en wademend reukwerk waren om, en Konduiramurs hand houdt de zijne met teederen druk omklemd. Waarom is hij niet blij en trotsch meer? Heeft hij niet alles wat een mensch op aarde verlangen kan: - weelde en lust voor zijn hart en zinnen?

Maar dof starend naar den dans tusschen de zuilen, denkt Parcival aan Gurnemans raad: ‘Toef niet te

lang, waar u vasthoudt, wat u zal verdrijven,' en zijn twijfel klaagt om het verloren droomgezicht. Dit alleen gaf hem immers de kracht om Gurneman en Liane en het zoete Grahars te verlaten... Nu is 't verdoofd en dood, en hij weekhartig en laf... Is Belripar dan tòch niet zijn doel en zijn heil?

'Nu is het geluk begonnen,' fluistert Konduiramur, 'morgen zijt ge mijn koning.' Maar Parcival schudt weemoedig het hoofd, en angstig vraagt zijn bruid:

'Wat is er, dat u beklemmt en treurig maakt, zoodat ge geen woorden meer voor mij weet?'

'Misschien zou 't beter worden, wanneer de harpen en violen de zangen van Liane speelden.'

'Alles gebeure naar uw wil. Welke zangen begeert ge?'

'Credo en Gloria.'

Maar Konduiramur noch de rijksgrouten noch één der hovelingen hebben ooit die zangen gehoord, en geen der musicijnen kent er de wijze of de woorden van. Ze zoeken. Ze raadplegen elkaar. Ze spelen één voor één alle dansen, drinkliederen en bruiloftszangen, die er ooit in Belripar gezongen werden. Parcival schudt echter het hoofd, steeds treuriger, en om zijn tranen te verbergen dwaalt hij weg van den disch, naar de verlaten gaanderij achter de zuilen.

Als Konduiramur hem volgt, vindt ze hem leunend over de balustrade van het terras. Zijn borst zwoegt van bedwongen snikken.

'Is 't om de zangen die wij niet kennen, dat ge schreit als een kind, gij die legers durft tarten?' vraagt ze, schuchter haar hand leggend op zijn arm.

'Ik schrei om het verlorene,' mompelt Parcival. 'Want wel heerlijk is uw paleis, Konduiramur, maar stralender was het droomgezicht.'

'Vertel me alles van dat droomgezicht.'

‘Het is vervaald en gedooft voor mijn oogen, in den nevel waardoor ik kwam, door trots en blijdschap om overwinning en eer, door uw schoonheid en de weelde van uw feest.’

‘Maar weet ge dan niet, mijn redder, dat liefde alles vermag? Ik heb u lief en ik wil, dat het verlorene weer opglanst voor uw blik.’

‘Wilt ge dit, dan moet ik u verlaten en gaan waar het verlorene herleven kan.’

‘Is 't, waar ge de zangen hoorde, die wij niet kennen?’

‘Misschien ook in 't bosch van Soltane, bij mijn moeder, misschien als ze nogeens zou zeggen: ‘Zoek altijd het licht.’

‘Meer min ik u, dan mij zelve, Parcival... Zoek uw moeder en het droomgezicht weer, en breng ze beide met u naar Belripar mijn stad, Herzloïde aan uw hand, en uw droom tot troost van uw hart en het mijne.’

‘Is uw hart dan nog milder, dan dat van Herzloïde en Gurneman? gij die me laat heengaan zonder verwijt of klacht, waar zij jammerden en mij aanklaagden... Dat onze bruiloft dure tot mijn weerkomst.’

‘De bruiloft zal duren,’ zegt Konduiramur met een droeven lach. ‘Maar we zullen *Credo* en *Gloria* leeren tot uw welkom.’

Dan buigt Parcival zijn voorhoofd aan het hare, haar handen klemmend in de zijne, en hij zegt: ‘Sterk als Konduiramurs liefde zal Parcivals trouw zijn.’

En hij gaat naar het slotplein, vraagt zijn rusting en ros en rijdt in snellen draf door de straten, die weerschallen van het feest tot zijn eer.

Konduiramur zit naast zijn leegen zetel aan het bruilofstmaal en staart met raadselachtigen glimlach

over disch en gasten heen, naar de sterren die schemerglanzen tusschen de zuilen.

VII

Parcival rijdt door den nacht en ziet naar de sterren op, die voor zijn oogen vorm en glans verliezen en vervloeien tot een goudschemer. En zonder meer aan weg of doel te denken, mijmert hij over alles wat hij het laatst beleefde, over Kingrun dien hij versloeg, over Klamide dien hij vernederde tot zijn bode, over zijn bruid en het feest, dat zal duren tot hij weerkeert om koning te zijn in Belripar. Als hij voor 't eerst uit zijn droom weer ontwaakt voor de dingen om hem heen, is 't klaarlichte dag, en hij rijdt langs een beek. Haar water spoelt langs het oevergras, en hij weet niet of haar geruizel lijkt op dat der beek in het bosch van Soltane, of op de muziek in Konduiramurs bruiloftszaal... Maar luisterend naar het water voelt hij lust om er van te drinken, en afgestegen knielt hij om een koelen dronk te scheppen. Terwijl hij echter vooroverbuigt en de handen in het water wil diepen, is daar niets meer, dan een greppel in rul heizand met dorre braamranken overgroeid, Teleurgesteld rijdt hij verder. Bedroog hem zijn blik of bedroog hem die beek? Alleen zijn dorst is gebleven... Doch hier leidt de weg door een boomgaard, waar roode appels blinken aan de bijna bladerlooze takken, die hem over helm en schouders ritselen. Hij hoeft de hand maar op te heffen naar een van die lokkende vruchten. Zijn tastende vingers meenen ze te grijpen, maar het is niets dan stof, dat wegvlokt tusschen hun toppen, weer en nogeens bij elken appel, dien hij toch duidelijk ziet en die rijp en rood tot

plukken daar hangt. Zoo gaat het heel den boomgaard door, en nu hij aan het klaphekje van den uitgang omkijkt, zijn er geen appels en ook geen appelboomen meer, niets dan een veld met warrig onkruid en veel distels. Ontrust door dit wonder, rijdt hij verder, tot hij weer alleen aan zijn dorst denkt. En dan ligt er, waar het eene dal in het andere mondt, een dorpje met leemen hutten, stroo-bedaakt. Aan den hoek van den weg staat op den verbrokkelden dorpel een boerenvrouw, die hem moederlijk wenkt. Ze houdt een houten nap vol dampende melk in de handen en Parcival nadert blij. Maar als hij vooroverbuigt om de nap uit haar handen te nemen, zijn vrouw en hut en heel het dorpje verdwenen, en niets is er dan in dorenheggen een armzalige akker vol verslenste koolstronken.

Bang en nog dorstiger rijdt Parcival voort en ziet een ploeger op den glooienden akker tegen een heuvelrug. Twee breedgehoornde ossen trekken den ploeg, wiens kouter tusschen de bruine kleischolvers schittert, en de ploeger is een stoer-geschouderde jonge boer, die een vrolijk deuntje fluit.

‘Ik hoor hem ep zie hem,’ denkt Parcival, ‘dit kan geen oogbedrog of begoocheling zijn.’ En hij roept aan den akkerrand: ‘God groet u, mijn vrind. Wijs me den weg naar de hoeve, waar gij en uw ossen thuishooren,’ verheugd denkend aan den koelen put, dien hij er zeker zal vinden. Maar zijn stem vergaat in de leegte. Want er zijn geen ossen of ploeger meer, enkel de heuvelrug vol dorre doornstruiken, distels en verbruinde varens, waarover spinrag vaal sluiert. Moeilijk klimt zijn paard met hem door het warrend groeisel.

‘Dorst is een kwellende kwaal,’ denkt Parcival. Hij ziet wijd-om niets meer dan de barre heuvelvlakte,

zóó dor, dat zelfs geen heikruid er kon wortelschieten. Geen boom, geen struik. Doodmoe zou hij zich te rusten willen leggen in een der steenige kuilen, waarover het paard telkens struikelt. Maar de dorst brandt als een koorts. Ergens, misschien aan den anderen kant van den heuvel, moet toch wel beek of bron zijn, want waar is een land zonder watet? Als een boer, die 's avonds op den rug van zijn akkerpaard huiswaarts keert, host hij voort, ridder en ros even uitgeput.

Zoo komen ze aan den anderen heuvelrand, en van daar ziet Parcival in de diepte eindeloos uitgestrekte dichte bosschen, die rijzen en dalen met den heuveligen grond.

Reeds is hij tusschen de boomen. Herfstnevel waart er schemerig om, en de bladeren ruischen neer in een ritseligen regen. Tusschen de bronzen beukestammen voelt Parcival zich thuis. Hij denkt aan het bosch van Soltane, en hoopt dat ook hier ergens een beek zal zijn en een bron, als bij Herzloïdes hut. Hij zoekt en kijkt uit, maar bron of beek is er niet, wel veel paden en lanen, zooals er in het woeste bosch van Soltane nergens zijn. Ook is het kreupelhout gehakt, onkruid en distels gewied, de boomen lijken gesnoeid, en op open plekken waar het gras groener is, staan jonge telgen geplant.

Soms meent Parcival den hoefslag van andere paarden te hooren, de glanzende schimmen van andere ridders te zien, die achter de stammen door verre lanen draven.

Ook zweemt er een wit geschemer van wallen en torens tusschen de boomen, dat telkens verschijnt en verdwijnt.

‘Zou alles weer droom zijn?’ denkt hij bang, en hij durft het paard niet in draf te sporen, want wat, zoo er in plaats van dit bosch als een weidsche burchttuin,

ineens weer niets dan barre heide bleef? De dorst zou zijn dood zijn!

Maar nu hij aan het einde der beukendreef komt, ziet hij achter lager geboomte een meer, waar de late dag mat spiegelt in de open waterplekken tusschen riet en lisschen en het groeisel der nenufaren. En dicht aan den oever ligt tusschen de zacht wuivende zilverpluimen een kleine boot waarin hij een schaduwig gedaante ziet. ‘Visscher!’ roept Parcival, zich den eersten man herinnerend, dien hij ontmoette op zijn tocht ‘reik me een dronk van dit water.’

Naderend heeft hij zijn paard ingehouden vlak bij het scheepje. Nu hij er in neerblijkt, hoort hij een zacht kreunen als het bedwongen geweeklaag van een mensch, lijdend door pijn of hartzeer, en de man dien hij riep, lijkt al heel weinig op den habscharigen visscher, die zijn gids was naar Nantes. Zijden kussens en dekens met gouden duiven doorweven steunen den grijsaard, die daar half ligt, half zit in het kleine schip. Dit is versierd met verguldsel en schilden, blazoenen met denzelfden gouden tortel tot wapenteeken.

De mantel van marter-omzoomd samijt, met flonkerende gemmen gesloten, de lijfrok van zongele arabische zijde zijn met de gouden duiven doorweven en met bloemenslingers omboord. De glans en het wisselend blauw en groen van pauweveeren dekken tot een dons den mantelkraag, en een hoofddoek van veelervige zijde omplooit het hoofd, dat moe achterover leunt. Donkere, droeve oogen zien Parcival aan, en als uit diepe duisternis komt de stem, die hem vraagt:

‘Sinds wanneer verlangt ge moeraswater tot uw dronk, ridder rood als de morgenzon?’

‘Sinds ik den dag door dorstig omrijd zonder hut

of burcht, zonder bron of beek of put te vinden, die mij een dronk zouden gunnen.’

‘Toch zijt ge onwetend het huis genaderd, dat u alle lafenis kan geven,’ en de oude heft de dorre uitgeteerde hand om tusschen de boomen te wijzen. Weer ziet Parcival de witte wallen en torens schemeren, maar nu verdwijnen ze niet voor zijn oogen. ‘t Is alsof het smartend gebaar van den zieke in ‘t wijzen ze daar vestigt en vasthoudt. ‘Ga daarheen, vraag toegang uit naam van den visscher.’

‘Uit naam van den visscher, die een koning is!’ roept Parcival blij. ‘Eens noemde ik koning een visscher, hier noem ik visscher een koning... Het is uw slot, heer, dat daar blinkt!’

En hem groetend met vluchtigen zwaai van zijn schild, rijdt Parcival in zijn uitbundige vreugde om de lafenis die hij zal vinden, in draf naar het slot.

‘Uw koning bood me gastvrijheid,’ roept hij tot de wachters boven de poort, en niet lang of hij rijdt over de neergelaten brug het binnenplein op, waar hij verwonderd rondziet - gras groeit er hoog, mos dekt de bank bij den put, wiens steenen verbrokkelen, wiens zwengel en keten en ijzeren baldakijn met bruin roest zijn beslagen. De huizingen rondom, getorende hallen, zijn somber met gesloten luiken en deuren, als huizen van rouw... Maar in een der nissen wijkt de deur langzaam open, en uit den schemer van het deurvak kijken verlangende kindergezichten, die opklaren als ze hem zien!... En daar stuift een zwerm van rappe kleine kamerjonkers op hem toe, dringt om hem heen, springend naar teugels en stijgbeugels, maar in bedwongen jubel blijven ze sprakeloos, vragen niet, roepen niet, alleen uit hun oogen schittert de blijdschap.

Ze leiden hem binnen, gespen hem wapens en rusting af, reiken hem even kostbare gewaden, als hij

hun heer zag dragen, den lijfrok van arabische zijde met gouden duiven doorweven, met bloemkleurige slingerranden omboord, zonnegele hozen en schoenen, den gordel met vonkend gesteente. - Maar als hij een dronk vraagt, zeggen ze: 'Straks.' Dit lijkt het eenige woord, dat ze spreken mogen.

Door zijn stoet van jonge pages omringd, verschijnt Parcival in de hal, schoon als een aartsengel. Want de jeugd straalt van zijn blank, nog baardeloos gezicht; zijn lokken, van 't hooge voorhoofd weggestreken, hangen hem op de schouders, en het is alsof een lichtkrans zijn hoofd omstraalt. Zon en vreugd schijnen van hem uit te gaan naar de harten, want de edelingen, die dof en sprakeloos hem beiden, de armen over de borst gekruist, het hoofd diep gezonken, zien hem aan, en een lach leeft in hun oogen op. Maar ze spreken niet. Wenschen ze een gróet, een vraag of gebod van hem?

Parcival werpt de plooiën van zijn wijden witglanzenden mantel naar achter, om met de hand aan het zwaardgevest, hun zijn groet toe te roepen. Maar hij grijpt vergeefs, geen zwaard is in zijn gordel! En woest wendt hij zich om, de vuisten ballend 'Mijn zwaard!' De kleine jonkers stuiven uiteen van schrik. 'Lokt ge mij in uw strikken? Een verminkt man ben ik zonder mijn zwaard! Maar weerloos niet, want mijn vuisten zijn hamers! Geef op, het zwaard dat ge gestolen hebt! Geef op den dronk, waarvoor ik kwam!'

'Wij zweren u trouw, bij de eer van Amfortas, uw gastheer!' roepen edelingen en knapen. Maar na dien eed zinkt weer het zwijgen.

Parcivals drift vergaat tegen hun eerbiedig geduld. 'Ze zweren mij trouw bij den visscher, die toch uit goeder harte mij wilde weldoen,' denkt hij. En hij

klemt de tanden opeen, om verder niet naar een dronk of zijn zwaard te vragen. Wachten zal hij, tot hij weet wat ze bedoelen met hem.

En zwijgend wordt hij zelf, dof en aldoor dorstiger, bij den vorschenden blik der edelen, 't vragend verlangen der knapen, wier jeugd verstarde lijkt in argwaan en angst, bij de stilte, die overal als een floers van rouw hangt over den praal en de schittering binnen deze muren. Deuren en luiken zijn ondoordringbaar gesloten als die van een kerker.

De hofstoet leidt hem een weidsche zaal binnen, een tempel, waar marmeren zuilen de hooge gewelven torsen, en de wanden glinsteren van bont gesteente, gruzels van turkoois en smaragd, van marmer en parelmoer, van schilfers goud en jaspis, dat, tusschen de ramen, de wanden bemaalt met beelden van hemelingen, aartsengelen en heiligen. Maar in de hooge vensters, tusschen de met bladen en bloemen gebeeldhouwde pilasters en rozetten, is strijdgewoel gebrandschilderd, ridders met ridders in kluwend gevecht; en ook mannen die met dieren strijden, of dieren die zich op mannen werpen. In 't venster achter den troon echter, in de nisdiepte, het hoogste en breedste van alle, schittert het beeld van een jongen, fieren koning, met de ster-puntige kroon op het hoofd en in de eene hand een machtig kruiszwaaard, in de andere een gouden kelk geheven. Kalm en peinzend staart het beeld van dien koning over troon en disch naar het venster in den tegenoverliggenden wand - dat, hoog en breed als het andere, blank is als ijs, raadselachtig leeg en kleurloos tusschen al deze schittering. Want de zaal flonkert van duizend lichten.

Gulden kronen met kaarsen dalen aan gouden schalmen uit de gewelven, armluchters beuren sterrenvlammen langs zuilen en wanden, hooge kandelabers, alom

in hoeken en nissen, spreiden takken, met tintelende goudvonken bestoken. En al dit gefonkel stroomt tot een glans over den disch, blank gedekt in 't midden der zaal.

Aan het hoofd van die witte tafel ligt op een rustbed, door kussens gesteund, de visscher, die straks even moe en treurig in het sloopje lag. Nog is hij in een bontmantel gehuld, als een die kleumt van kou, terwijl toch links en rechts van hem, onder hooge marmeren schouwen, warmende welriekende vuren opvlammen uit de opgestapelde blokken aloë-hout.

Mat staart hij naar het blanke venster tegenover hem, en zijn gekreun huivert door de zaal.

De aanzittenden: alle edelingen en ook Parcival, en achter ieders zetel een der kleine jonkers, zwijgen met gebogen hoofd, de handen stil gestrekt op den rand van den witten disch, die door schotel noch beker gesierd leeg schijnt te wachten. Maar terwijl de stilte banger en banger wordt, sluipt een gedaante in somber paars neerplooiend gewaad, als een schaduw langs de wanden en draagt in de gestrekte hand een lans uit wier punt rood bloed vloeit in drop na drop. De bloedtranen leken op de steenen, waar de gedaante schuw en duister langs de stralende wanden dwaalt. Voetstappen zijn onhoorbaar, maar het droppende bloed valt op den vloer met wee geruisch. Amfortas' kreunen wordt smartelijker, terwijl de aanzittenden in diepe zuchten steunen.

‘Zoo zou ik kunnen steunen en kreunen van dorst,’ denkt Parcival. ‘Waarop wachten ze? Wat moet dat dwalende spooksel met zijn geheimzinnige lans?’

Maar aan de andere zijde der zaal komt plechtig een stoet van jonkvrouwen aanschrijden, allen in slepend wit gewaad en met witte wijle. De vorsten, twaalf in twee rijen, dragen twee-armige luchters in een halven

kring achter Amfortas' rustbed. Maar zij die volgen hebben gouden schotels, die ze voor elk der aanzittenden plaatsen, zooals zij, die na haar komen, de gouden bekers. En na weer lichtdraagsters komt een groep van drie, waarvan twee gesluierd; de eene heft in de handen een voetstuk van kunstig gesneden ivoor, de andere een grooten, flonkerenden smaragd. Maar de derde draagt een gouden sterrenkroon en een wijden slependen azuren mantel. Ze loopt met het hoofd gebogen en draagt een gouden kelk - een zelfden kelk als het beeld van den jongen fieren koning in de hand heft.

Parcival kan de oogen niet meer afwenden van den wonderen kelk, die naar alle zaalhoeken, naar aller oogen, in plaats van den glans van haar zonnestralend goud, schaduwen zendt, waardoor alles befloerst wordt, angstig en nog stiller...

Allen, aanzittenden en omstaanders, sluiten de oogen, buigen het hoofd en kloppen op de borst, nu de draagster den kelk voor Amfortas neerzet op het ivoren voetstuk, dat de smaragd dekt. Tusschen het goud van den kelkvoet en het ivoor van het voetstuk, drinkt de duistere gloed van den esmerald glansen en schaduwen in. Nieuwe rijen van jonkvrouwen zijn achter de draagster binnengetreden, en ze heffen schalen en zilveren vaten, waaruit zoet geurende wierook waast, ook kostbare vazen met balsem en kleine opengewerkte ivoren kisten met bloemrokige specerijen. Maar dan komen kleine knapen zonder tal, gouden hoofdband om de golvende lokken, en allen in het met gouden duiven doorweven overkleed, dat hun tot op de voeten daalt. Ze lijken engelen uit het hemelsch hof. Ze dragen, de eenen gouden waschbekkens, de anderen fijn linnen dwalen, en bij elk der aanzittenden en omstanders voegt zich een tweetal. Ieder doopt in het met rozengeur doordrenkte handwater de vingertoppen en droogt ze aan

de witte dwale af. Ook Parcival, weerzinnig en ongeduldig, om dan weer, wachtend en dorstend voor zijn leege gouden schotel en beker, naar den wonderen kelk te zien vóór Amfortas' rustbed...

En allen zwijgen, wachten en staren als hij, schouwen uit naar den open kelk en naar Amfortas' oogen die aldoor strak in den open kelk turen, duister en treurig, tot er tranen over zijn uitgeteerd smartengelaat komen vloeien, en 't zuchten en kreunen der anderen ook weer begint. Droefenis huivert in de schaduwen, die uit den kelk duisteren...

De knapen en jonkvrouwen', die daar staan met de armen over de borst gekruist, zien allen naar Parcival, en ook de aanzittenden wenden ten laatste den blik naar hem, dringend en smeekend, verwijtend haast, - maar allen even treurig. Tot Amfortas hem wenkt.

'Eindelijk zal ik dan den dronk krijgen voor mijn dorst!' hoopt Parcival, blij opstaande, nadertredend en de knie buigend bij Amfortas' rustbed.

'Zijt ge dan niet, die komen moet?' prevelt Amfortas, op hem neerblikkend.

Vraag en blik verwarren Parcival. Wat wacht Amfortas, wat wachten al die hovelingen van hem? Hij, die alleen kwam om te drinken...

'Ik heb dorst' mompelt hij.

'Rein en trouw en onwetend moet ge zijn, anders waart ge niet doorgedrongen tot hier'...

'Ik kwam om te drinken'...

'Ge zijt niet, maar ge kunt worden, dien we wachten,' spreekt Amfortas, die Parcivals dringend verlangen om een lavenden dronk niet schijnt te verstaan, maar hem met zijn bevende handen een zwaard toereikt met glanzende kling en gouden kruisgevest, waarin vijf robijnen gloeien als gestolde, druppelen van het

bloed, dat van de lans leekte. ‘Neem, en houd dit tot een teeken.’

‘Liever was me een teug water of wijn,’ prevelt Parcival.

Maar 't lijkt, of dit woord van hem jammer en weeklagen wekt, of alles wankelt en verduistert.

‘Leere uw ziel dorsten naar andere dan aardsche lafenis,’ zucht en klaagt het om Parcival heen, en hij weet niet, of het alleen Amfortas' kreunen is, of dat allen steunen en jammeren.

Hij zit geknield, met Amfortias' zwaard op de handen, en durft het hoofd niet meer opheffen. ‘Wat heb ik misdaan?’ Zijn gedachten doorwoelen zijn ziel, al zijn herinneren en willen van nu en vroeger. ‘Dorst lijd ik, dorst, dorst!’ wil hij uitroepen, opstandig tegen de miskening, die hij voelt en niet kan verklaren. Maar de stem besterft hem op de lippen, nu hij 't hoofd met een ruk opheft en voor licht een valen schemer ziet in de zaal, alle sterrenvlammen gedoofd, de witte disch leeg en beschaduwd, jonkvrouwen en knapen verdwenen. Alleen vóór hem Amfortas op het rustbed, doodsbleek, stervensmoe, roerloos gestrekt, met geloken wimpers, en achter hem de edelingen, die met gekruiste armen hem wachten, hem wenken met somberen blik.

Hij volgt, vraagt niet, klaagt niet. - Amfortas' kruis-zwaard draagt hij op de handen, hij ziet naar de robijnen, en overal waar hij gaat door hal en gangen, zalen door, trappen op, en hier, in het groote slaapvertrek waar zijn bed is gespreid onder purperen troonhemel, waant hij het leken te hooren van de bloeddroppels, zooals ze van de lans op den grond vloeiden, wee verruischend als herfstregen.

Sprakeloos blijven de edelingen om hem, leggen hem de met gouden duiven doorweven gewaden af, en

wachten langs de wanden, tot ze hem ingesluimerd wanen. Maar al heeft Parcival, om hen te misleiden de oogen gesloten, slapen kan hij niet... De bloeddroppels blijven leken; zuchten en kreunen blijft duren, en ook zijn dorst... En stilaan waant hij, dat de lekende bloeddroppels hem op oogen en lippen vloeien als gloeiend vuur, of 't zuchten en kreunen uit zijn eigen hart klaagt, al luider en pijnlijker, een weeklagen, dat heel zijn slaapvertrek, alle gangen en hallen en heel dezen burcht gaat vervullen...

‘Drinken moet ik! - Eéne teug koel water!’

Opgestaan uit de donzen kussens van het bed, tast hij door het duister, om den kamer-uitgang te vinden en daarbuiten te roepen, dat de honderd knapen het hooren: ‘Een dronk water!’

Maar hij loopt tegen de zwarte wanden op en vindt deur noch voorhangsel. Zijn onwisse handen tasten niets dan duisternis. Doodmoe werpt hij zich snikkend neer: ‘Arme Parcival, die niet ziet, die niet weet’... Ligt hij weer als een hulpeloos kind onder de struiken te luisteren naar de vogels, machteloos om te zingen als zij, om te vliegen en op te stijgen naar 't licht? ‘Laat links wat donker is,’ hoort hij Trevresents diepduidende stem... Hij woelt en ijlt, koortsig van angst en dorst. Nooit was hij verlaten en ongelukkig als nu.

Als hij opziet, schemert de morgen vaal-blauw door de bovenlichten der beluikte vensters. Hij ligt op den grond voorover, naast hem aan de ééne zijde zijn roode rusting, aan de andere op een purperen kussen twee zwaarden, het eigene en dat met de vijf robijnen in het kruisgevest, Amfortas' geschenk, gelijkend op het kruiszwaaard, door het beeld van den edelen jongen koning in het zaalvenster opgehouden in de geheven hand...

Parcival gordt de rusting aan, - niemand is er van de honderd die hem gisteren dienden.

Aldoor ziet hij naar de twee zwaarden. Welk zal hij nemen? Het eigene is hem dierbaar. Dat van Amfortas wekt zijn weerzin en angst om de robijnen als gestolde bloeddruppels... Zal 't hem niet eeuwig doen denken aan den eersten angst van zijn leven? Want waar of wanneer was hij bang als hier?

Hij buigt naar de zwaarden, en neemt met de linker het eigene, met de rechter dat van Amfortas.

‘Ik draag het mee, en het moge mij niet mijn angst doen gedenken, maar hem die zeker den anderen dorst lijdt, waarover de verwijtende stemmen jammerden.’

Met de twee zwaarden komt Parcival op het binnenplein. Achter hem liggen nu hallen, zalen en gangen leeg en donker, alle deuren gesloten en somber, als die in een kerker, de stille witte gevels en torens, starend en strak. Op het verlaten binnenhof staat zijn paard hem te wachten met de roode pluimen en het roode schabrak, den kop gezonken, vastgeriemd aan het baldakijn van den put.

Parcival maakt het los, slingert zich in het zadel: ‘God groet u!’ roept hij, en zijn roep galmt tegen de getorende hallen, die kerkers lijken, wekt echo's, die weer door echo's worden beantwoord...

Het is een eindeloos dof en diep galmen en weerschallen, dat achter hem blijft, als hij in razenden draf, open poorten door, liggende bruggen over, het bosch indtaaft, waar het gras gekneusd is, het zand omge-woeld door versche hoefsporen.

‘Ze zijn me voor, zij die ik niet weerzag, knapen en edelen, allen... Waar zijn ze heen? Vinden wil ik ze om te vragen over den burcht, over Amfortas, over het zwaard... Vinden moet ik ze’...

Hij rijdt den rietvijver voorbij, zonder meer aan

dorst of dronk te denken. Zijn oogen speuren en zoeken tusschen de stammen. Maar in de lanen nabij en ver wordt de nevel steeds dicht, en nergens is glimp of schim van een ridder te zien of de naklank van een hoefslag te hooren.

En als 't bosch, de dorre burchttuin, overgaat in een gewar van struiken, dorenranken en onkruid, moet Parcival zóó speuren en zoeken naar een open weg voor zich en zijn paard, dat hij niet langer naar Amfortas' ridders kan uitzien.

Maar smartender dan eerst de dorst, doorwoelen de vragen zijn hart.

VIII

Hoe lang heeft Parcival door het warrende bosch gereden? De storm was er opgestoken, huilde door de kruinen, deed de stammen schudden en kraken, en striemde hem den geeselenden stortregen, takken en dorenranken in het gezicht. Tusschen dag en nacht leek geen wisseling, want aldoor stuwde dezelfde donkere nevel hem tegen de borst, een druk die hem den adem benam. Hoorde hij angstkreten snerpen door het loeien van den wind heen? Dan was er een roofvogel, die krijschend boven de toppen fladderde, of een kruipend wouddier tusschen de stammen, dat bloeddorstig huilde... Maar banger dan alles is het kreunen van zijn eigen angst, van zijn rouw, zijn leed... Of hoe te noemen, wat tegelijk met die vragen zijn hart doorwoelt? Bedrukt en bang als nog nooit, waant Parcival van Amfortas' burcht, Amfortas' wee te hebben meegedragen.

Nu staat hij eindelijk, uit het woud verlost, voor een dorre woestenijs zonder grenzen. Waarheen? Vroeger

was de zon zijn doel. Nu schuilt de zon achter de jagende wolken, en er is geen pad ergens, geen hut, niets dan de dorre, grijze hei. Terugzien naar het bosch durft hij niet, - en tot voortgaan ziet hij weg noch doel. Wat ook weer dreef hem heen van Grahars en Belripar, dat hij toch zoeken wilde?... Is dan alles verloren, herinnering en hoop? Waarheen?

En juist besluit hij zijn paard met den wind te laten mee stormen, als hij in de verte vóór zich iets kleins en wits ziet bewegen, alsof daar een blanke vogel, een duif, was neergestreken, die het opgaf tegen den storm in te vliegen, en nu laag langs de aarde, met gekneusde wieken voortfladdert.

Parcival vergeet zich zelf en het vreemde leed, dat hem beklemmt, in 't kijken naar dit enig bewegende, dit levende wezen... 'Nu ken ik mijn weg,' weet hij plots, 'want moet ik het niet redden uit zijn nood, het oprapen en meenemen in mijn warme hand, tot het; genezen is?'

Hij doet zijn paard draven, en het jaagt even snel als de wind. Parcivals roode banier, zijn helmpluimen en roode mantel flapperen achter hem, en om hem stuift en wervelt het zand. Maar ook het kleine witte wezen nadert en 't groeit tot een gestalte, al lijken witte wieken haar te omfladderen.

'Is 't een mensch?' verwondert Parcival zich. 'Is 't waarlijk een vrouw in wijden witten mantel, in witte wijle, waar de wind mee speelt?'

Het is een vrouw, en zie, ze staat met geheven handen, nu ze hem ziet aanstormen, rood, rood... Ze zijn elkaar genaderd. Parcival breidelt het paard met een ruk.

'God groet u!'

'Parcival!' Het is Liane daar vóór hem, die in schrik de handen voor 't gezicht slaat.

‘Waarheen?’ vraagt Parcival. ‘Eenzaam in deze woestenij, die naar de wildernis voert?’

‘Ik zoek den weg naar Monsalvat.’

‘Wat is Monsalvat?’

‘De burcht van den Graal.’

‘Wat is de Graal?’

‘Het heiligste op aarde: de volheerlijke kelk, dien Jezus de Heer na het Avondbiaal in zijn heilige en eerbiedwaardige handen nam. En den Vader dankbrengend zegende hij dien en gaf hem aan Zijn leerlingen, zeggend: ‘Neemt en drinkt hier allen uit, want dit is de kelk van mijn bloed van het nieuw en eeuwig verbond, dat voor u en velen zal vergoten worden tot vergiffenis der zonden.’ En daags na het Avondmaal is Jozef van Arimathea met dezen kelk naar Golgotha gegaan en ving er het bloed in op, dat uit de zijde van den gekruisigden Heiland vloeide, nadat de Romein haar met zijn lans doorstoken had... Zoo is de Graal, twee keer door Jezus' bloed gewijd, vereerd onder de menschen als het kostbaarste wat ze bezitten. Want alle genade ging er van uit, alle heiliging en wijding, voedsel en leven voor de zielen, die hongeren en dorsten. Dit allerheiligste nu, wordt in Monsalvat bewaard, waar veel ridders zijn dienaars, veel jonkvrouwen zijn dienstmaagden zijn, Amfortas zijn hoeder en hun koning.’

Daar schrikt Parcival, alsof die naam hem in het hart stoot als een zwaard:

‘Amfortas? Hoe weet ge dit alles, Liane?’

‘Vader zei het me stervend, want hij is van hartzeer bezweten, nadat ook zijn vierde zoon voor hem verloren was, de ééne, waarin hij de drie herleefd zag.’

De wind huilt om hen heen. Het zand warrelt en wolkt. Lianes sluier, Parcivals lansbanier flapperen woest...

‘Gurneman dood door mij. Liane een arme verdoolde. Door mij... Arme, arme!’

‘Niet eenzaam en niet verdoold. Ik weet het doel, waar mijn ziel alle troost en rust zal vinden.’

‘Hoop niet op Amfortas, hoop niet op zijn burcht en kelk!’

‘Wat weet gij van Monsalvat of den Graal?’

‘Gij leert mij die namen, maar ik kom van dien burcht, waarheen gij dwalen wilt, ik zag dien kelk, waarop gij hoopt. Wijding noemt ge, wat vervloeking is. Troost hoopt ge, van wat het diepste hartzeer geeft. Assche zal er uw spijs zijn, gloeiend vuur uw drank. Het heilig bloed, waarvan gij spreekt, vloeit er van de lans en vervult heel dat rouwhuis met angst en wee. Uit den Graal schaduwde de rouw, en Amfortas is een zieke in doodsnood.’

‘Wee, Parcival!’ klaagt Liane, ‘hebt gij Monsalvat betreden en draagt ge den ban mee als een zielsangst? Gij die waardig waart er te komen, waarom bleef ge er niet om te wachten op den verlosser?’

‘Wat spreekt ge van voedsel en leven voor de zielen, die hongeren en dorsten, als ge weet, welk wee er uitgaat van dien heiligen Graal!’

‘Wie heeft meer dan ik dit wee gevoeld, ongeweten, totdat vader het mij verklaarde. Want alle leed over Grahars, de dood van mijn broeders, vaders smart, de rouw in het huis, het leege tabernakel, het priesterlooze altaar, uw heengaan, Parcival, vaders dood en nu mijn eenzame reize, het is al door den Graal! Omdat Amfortas' zonde zijn kracht ontwijfde, kwam de vloek Gods over Monsalvat en gaat er, voor licht en genade, duisternis en wee van den Graal naar de zielen... Tot de redder komt, de verlosser... Het is reeds geluk en rust, op hem te hopen. Ik zoek Monsalvat, om er tusschen de andere jonkvrouwen biddend te wachten.’

‘Wat moet ge er bidden?’

‘Credo en Gloria.’

‘Die ge mij leerde?’

‘Die gij niet leeren kondt, die ge vergeten zijt’...

‘Die ik vergat en verlangde in Belripar,... maar in Monsalvat was er niets dan mijn dorst, niets dan het verlangen naar een teug koel water of wijn voor mijn brandende keel.’

‘Wee, Parcival, hoe kondt ge denken aan aardschen drank, waar de hemelsche wachtte op uw wil en woord om u overmild toe te vloeien?’

‘Welke wil, welk woord, Liane?’

‘Zou aller hart in Monsalvat niet gehoopt hebben, dat de redder was gekomen, toen gij kwaamt?... Geen ridder vóór u was uitverkoren dien drempel te overschrijden... Gamuret, uw vader, mijn drie broeders, de ridders allen, die Artus zond, ze werden verstrikt in avonturen, die hen buiten Monsalvats bosch hielden. Of ze vonden in het bosch den dood, verslagen door Monsalvats tempeliers, daar ze wapenroem zochten of koningseer. - De eerste, gij...’

‘Had ik geweten’....

‘Het is uw onwetendheid juist, die u binnen den burcht bracht... want weten, werd voor alle vorigen begeeren naar den roem, dien den verlosser wacht. Eerzucht en eigenliefde.’

‘Liane, gij die alles weet van Monsalvat en den Graal, zeg me, wat had ik, onwetende, moeten doen?’

‘Ge hadt den wil en het woord moeten vinden.’

‘Wat dan toch voor wil of woord?’

‘Niemand weet het... Het eigen hart moet het vinden... Maar zeker is het niet een klacht over eigen nood.’

Parcivals hoofd zinkt op de borst, slap hangt de teugel. ‘Ai mij’ zucht hij na lang zinnen ‘ik dacht aan

mijn dorst alleen... Als gij Monsalvat bereikt, Liane, om er met al die treuren te wachten op het woord en het wonder, zeg dan, dat Parcival treurt, om wat hij verzuimde... Maar hoe zult ge den weg vinden?’

‘Ik zal gaan langs den weg, dien gij terugkeerend hebt gebaand door wildernis en woud.’

‘En de wilde dieren, die er rondsluipen? De roofvogels, die krijschen door de takken? De tempeliers, de ridders en knapen, die in het bosch ronddraven om u den weg te versperren?’

‘Mijn meening is rein. - Wat zou ik vreezen?’

‘Reinheid is uw schild, maar dit zwaard zij uw verweer.’ En hij reikt haar z'n eigen zwaard en klemt de hand om 't robijnen-gevest van 't andere. Want dit is nu zijn kostbaarst bezit! Kostbaar als Amfortas' woorden, die nu eerst opleven in zijn herinnering: ‘Ge zijt niet, maar ge kunt worden, dien we wachten.’

Er glanst voor 't eerst leven en geluk uit de oogen van Liane, terwijl ze Parcivals zwaard neemt, om haar bleeken mond een lach: ‘Nu denkt Parcival niet meer alleen aan zich zelf.’

Ze heeft de handen gevouwen om de greep van het zwaard, dat ze voor het hart houdt geheven, en haar oogen overzien reeds den weg, het hoefspoor van Parcivals paard, dien ze nemen zal naar wildernis en woud van Monsalvat.

‘Alleen aan het leed zal ik denken, dat ik lijd, omdat ik anderen in leed en lijden liet,’ zegt Parcival.

‘Troost is uw woord voor u en mij.’

Zoo gaan ze van elkaar.

Waarheen? denkt Parcival weer, nu hij alleen is. Langzaam rijdt hij om het spoor van Liane's kleine lichte voeten te kunnen volgen over het zand. En in het staren er naar ziet hij het worden tot een smal pad, groen van fluweelig mos, dat slingert naar de

kim, waar boomen duisteren als een zwarte wolkbank.

De storm is stil.

Langs Liane's pad is Parcival op Grahars gekomen, en lang heeft hij in de ontredderde pracht van den burcht verwijld om er te rouwen met de dienaars en knapen over Gurnemans dood en Lianes heengaan, uren geknield op den bidstoel voor het leege tabernakel en tranen schreiend over al het verlorene...

Hij vraagt den knapen, Credo en Gloria voor hem te zingen, tot hij woorden en wijzen leert. Maar als ze op een morgen, 'S a n c t u s , S a n c t u s ' aanheffen, krimpt zijn hart van pijn, en voelt hij niet langer te kunnen blijven in dit huis van droefenis, zonder ontkracht en verlamd te worden tot een willooze, voor wien zuchten en schreien het eenige werk is.

Reeds twee dagen doolt hij nu door het bosch tusschen Grahars en Nantes, en zoekt den weg terug, waarlangs hij kwam na Itters harnas te hebben veroverd. In één nacht doorstormde hij het, toen zijn hart vol hoop was. Nu vordert hij traag, doel en dag en ook zijn trouw paard vergetend, dat even lusteloos als hij, met gezonken kop stoot en struikelt tegen elken steen of verward raakt in het dorre struikgewas.

't Is winter geworden. Rijm ritselt van de boomen, de grond is hard, de stammen kraken, de lucht is doorzichtig klaar, en fijne ijssplinters zwerven glinsterig om. Ruiters en paard zijn wit omwademd door hun eigen adem. De hoefslag klinkt hard tusschen de starre stammen, ver te hooren... Want uit de boschdiepte komt een ander ruiters aandraven, en reeds lang hoort Parcival hem naderen.

Nu zijn ze bijeen. Parcival ziet een jager naast zich, met een valk op de in leer geschoeide hand.

'Heer, waarheen en waarvandaan gij, in deze kou

die feller nijpt, naarmate de maag leeger wordt? Ik weet niet, waaraan met meer heimwee te denken, aan 't jachtmaal op Plenisol, waar ik me te goed deed aan zwijnsvleesch en reehout, of aan Artus' disch, die me wacht. Hebt ook gij overdaad achter u en overvloed vóór u?

‘Ach ik... mijn doel is verloren.’

‘Heer, ik ben maar een knecht, Doch koning Artus trouw dienende, weet ik van het leven der ridders veel. Laat me u zeggen, dat ik uw roode rusting herken... Itter van Gahevis droeg ze, en een knaap won ze hem af, zoo schoon, zoo vol uitbundigen moed, zoo sterk en fier, dat Artus om hem bleef treuren en hem aldoor zoekt. Want na Itter verslagen te hebben, verdween hij, roekeloos roem en koningsmacht den rug toekeerend. Koning Klamide kwam dit jaar als zijn bode, verslagen door hem, om Artus en Guinevere van Parcival te groeten... Sinds heeft niemand meer iets over hem vernomen. Ik hoor aan uw klagende stem, dat gij die knaap niet zijt.. maar ge draagt zijn rusting... Wat weet ge van hem?’

‘Ik ben die knaap niet en ik weet niets van hem,’ zegt Parcival norsch, en hij weet dat het geen leugen is, want hij is den knaap, die hij zelf eens was, vergeten, evenals zijn uitbundigen moed en zijn argelooze hoop op het licht.

Maar de goedmoedige oude keuvelt door over de wonderen van dapperheid, door dat kind voor Nantes' poorten verricht, en beschrijft het narrenpak, dat hij droeg.

Parcival mijmert over den morgen, toen zijn moeder hem die narrenkleeren gaf. Tranen vloeien over zijn gelaat.

De valkenier voelt zich naast het hooge paard van den rooden ridder veilig beschut tegen de snerpande

kou en praat voort over Artus en de Tafelronde, over den fellen moed van zijn valk.

Maar nu ze uit het bosch op de vlakke weien komen, die uren ver Nantes omgeven, wiekt daar hoog tegen den kleurloos klaren hemel een groote vlucht wilde eenden aan, de sterkste vóór, die twee schuine slierten van meevliegers lijkt mee te trekken. Reeds is hun gagelen hoorbaar in de wijde lichte stilte. Reeds slaat de valk de vleugels open, en nu zijn meester hem het kapje van den kop neemt en hem opwerpt van zijn hand, stijgt hij met breeden wiekslag de ruimte in, recht den voorvlieger der eenden tegen, recht met snavel en klauwen in die sterke borst, dat het een kluwend vechten wordt in de klaarte, een wild gekrijsch, een omstuiven van veeren en dens. Tot de stoutmoedige voorvlieger neervalt als een wentelende pluimbal, en de valk, sidderend van moeheid weer op de hand van zijn meester is gedaald.

‘Een lekkerbete voor Artus' disch!’ lacht de valkenier, die de eend opdraapt en met de vingers tusschen de veeren woelt, om het nog warme vogellijf te betasten. ‘Vleezig en vet, zal ze bruingeboterd geuren en glimmen.’

Parcival hoort hem niet - hij ziet op den dooden vogel neer, die een diepe roode wond heeft tusschen de borstveeren. En als de valkenier met de eend aan het zadel wegrijdt, beleedigd den stuggen zwijger een verwensching toeroepend ten afscheid, blijft Parcival daar nog, roerloos turend naar de plek waar de vogel neerviel. Rood vlekt het bloed er op het rijm-bedekte gras, en aldoor ziet Parcival de vogelborst met de wonde, - ziet hij de kleine vogels, die hij als kind met zijn eerste pijlen doodde in zijn verlangen naar het geheim van het licht, - en weemoed zwelt diep in zijn hart, maakt zijn leden loomer, zijn gedachten nog

duisterder... ‘Onwetend zocht ik, onwetend verloor ik, - maar wetend lijd ik... Wie moet me genezen? Moeder, hoe zou ik rustig worden zelfs aan uw hart, waar ik reeds als kind niet rustig kon zijn?’...

Twijfel doorwoelt hem, wanhoop omstrikt hem... Hij kan niet vooruit, niet achteruit. Vergeten dat Nantes vóór hem, Soltane achter Nantes ligt; zich zelf vergeten, staat hij roerloos in somber herinneren gevangen.

Maar in de straten van Nantes gekomen, heeft de valkenier den eersten ridder gewenkt dien hij ontmoette, om hem te zeggen: ‘Buiten in de weien staat een vreemdsoortig ruiter, niet meer dan een rabaut, die Itters en Parcivals roode rusting draagt, maar ze zeker onwaardig is. Sla hem neer en breng Artus zijn wapens en harnas.’ Het is Keye, de drossaart, die zonder bedenken de stadspoort uitrijdt op Parcival aan met gevelde lans... Maar als de lanspunt hem raakt, heft de droomer het zwaard van Amfortas, en de lans ligt gebroken. Als Keye's zwaard hem wil steken, slaat Amfortas' zwaard het in stutten, houdt het schild doormidden en doet den ruiter in het stof bijten....

Keye wentelt om en om en holt dan zijn vluchtend paard achterna, met luid misbaar de stad binnen: ‘Het is de roode duivel, daarbuiten!’ Dit hoort de dappere Gawan, die op Artus' ringmuur dwaalt, treurig omdat zijn zwaard roest van nietsdoen. ‘De duivel! Hem moet ik juist hebben!’ Gawan komt op Parcival af, roept over duivel en hel, en hitst met de lanspunt niet den droomer, maar Parcivals paard op, dat steigerend op hol slaat. Gawan ros en ruiter na en hen vooruit, tot den rand van het bosch, dat een diepe greppel vol warrende dorens begrenst. Gawan wacht met gevelde lans den stormenden rooden duivel die met één zwaardslag de lans versplintert en paard en ridder omverstoort. Beenen en armen zwaaiend stort

Gawan neer op zijn ros, dat brieschend en spartelend ruggelings in de ravijndorens ligt... Gawans doordringende schreeuw in het neerstorten heeft Parcival gewekt uit zijn gemijmer, hij blikt neer in de greppel, ziet er dien ridder en roept hem toe:

‘Hoe komt ge daar, als een die verslagen is? Zal ik u de hand reiken tot opstaan?’

‘Reik me de hand, held die Gawan te sterk is, en zeg me, of go Michaël de aartsengel of de baarljke duivel zijt?’

‘Ik ben Parcival!’

‘Parcival! Dan toch Parcival!’ Gawan jubelt het uit. ‘Artus en wij allen van de Tafelronde doolden vergeefs om Parcival te vinden. Nu staat Parcival hier,... aartsengel of satan niet... maar Parcival, Parcival!’

Opgerezen met zijn ros, springt Gawan in het zadel en jubelend stormt hij de vlakte over, de stad binnen naar Artus' hof...

Parcival volgt hem weifelend: ‘Nantes? Soltane? Belripar? 't Is immers overal 'tzelfde. Waarom ga ik eigenlijk verder?’

Donker lijkt hem het leven.

Maar uit de poort van Nantes komt een stralende stoet: Artus te midden van zijn ridders. Ze naderen Parcival, die nog dralend aan den rand van het boschravijn staat. Maar nu hij Artus ziet met de koningskroon, met den wijdplooienden mantel van hermelijn, prachtig op het witte paard, springt Parcivals hart op, en hij roept:

‘God groet u, Artus mijn koning, dien ik dienen wil tot mijn dood!’

Aan Artus' zijde rijdt hij Nantes en het koningshof binnen, en aan den disch moet hij zitten in het witte gouddoorweven feestkleed tusschen Artus en Guine-

vere, die minnelijk tot hem overbuigt en hem prijst om zijn moed... 'Itter heeft hij al spelend verslagen! En was hij heel Klamide's leger niet te sterk? Maakte hij niet een koning tot zijn bode? Deed hij Keye en Gawan, de sterksten van Artus' ridders, niet met één stoot omvertuimelen?'

Er heerscht groote vreugde aan de Tafelronde om Parcivals komst. Want hij heeft den koning beloofd te blijven, hem het zwaard te wijden, dat hij niet aflegde, en alles te doen naar zijn wil, omdat hij zelf geen wil of doel meer heeft. Dit was een treurig woord, dat Artus niet begreep, en waarover Parcival zelf blijft denken, terwijl het feest hem omschalt.

'Geen wil, geen doel!' Somber zit Parcival aan Artus' zijde. 't Is de laatste sprank van hoop in zijn hart, dat Artus zal willen voor hem en hem iederen dag een doel zal wijzen.

En terwijl het maal duurt, peinst Artus of de dag nu gekomen is, om Parcival koning te kronen van zijn drie rijken, of om hem te zenden naar Monsalvat, dat geen van de Tafelronde nog bereikte.

Maar voor Parcival wordt stilaan de zaal lichter, de spijzen geuriger, de ridders vrolijker, de vrouwen schooner. Hij begint muziek te hooren, die klinkt van de hooge gaanderij achter de vergulde balustrade - violen, fluiten en harpen en een diep tonend orgel. Alsof hij uit woelige droomen langzaam ontwaakt, en den morgen ziet.

Maar nu de herleving die uit zijn oogen begint te stralen, het feest bezielt, zoodat het ruischt en aanzwelt, een zee van vreugde, die zich uitstort als in golven door Nantes' straten heen, dringt er een schaduw Artus' koningszaal binnen, duisternis spreidend waar ze sluipt langs wanden en zuilen. Die den glans van den disch verdooft, de stemmen doet verstommen

en Parcival met nacht omhult, als ze zich opheft aan de overzijde der tafel vlak voor zijn zetel. Het is een vrouw in wijden vaal-grijzen mantel, dien ze als vleermuisvlerken openplooit, nu ze een hand tot dreigende vuist gebald omhoog heft, met de andere de bloedende lans richt naar Parcivals hart. ‘Wee, wee Parcival!’ roept ze, en de vrouwen dekken het gelaat met de handen en roepen ‘wee, wee!’ bij haar aanblik, de ridders slaan de hand aan het zwaard en dekken met den arm de oogen voor haar afzichtelijkheid, en Parcival smakt met een kreet, die eindeloos door de bange stilte glamt en echoot, het voorhoofd tegen de tafel, de armen met verkrimpde vuisten vooruit om haar af te weren.

‘Gij, geroepen tot redding! Gij uitverkoren tot verzoening! Gij tot verlossen en weldoen geboren... vloek over u, die de verlorene dwalen laat, die de straf van de boetende niet afneemt, die de zonde niet verdelgt, en hongeren laat die hongert, dorsten die dorst... Wee!... Wee!...’

Geen onheilsnacht is afschuwelijker dan zij, geen hellestem holler en dreigender dan de hare. Ze kwam, ineengekrompen en verschrompeld, maar haar gestalte groeit met de vleermuisvleugels van haar mantel, en haar gelaat dat rimpelig, knobig en scherp was als dat eener heks, begint een doodshoofd te lijken, haar oogen grondeloze holten, waaruit zwarte wolken nevelen...

Even heeft Parcival opgezien, maar weer stort hij voorover, en zijn afwerende handen voelen glibberige slangen, giftigen walm ademt zijn mond in, en de kreet van zijn zielsangst omgalmt hem.

‘Ik ben de zonde zelf... Kundry ben ik, die spottend lachte, toen Jezus met zijn kruis door de straten van Jerusalem, mijn woning voorbijkwam. Sinds dool ik om, verjaagd en aldoor hongerend en dorstend naar

een druppel van Jezus' zoenbloed ook voor mij... Tot ik op Monsalvat lafenis vond, in de dagen toen Amfortas er heerschte in reinheid en rust... Maar zijn zondeval stootte mij in den mijnen terug... Ik ben de schaduw, die rondsluipst langs Monsalvats wanden met de lans waarvan het bloed leekt, niet meer tot verzoening maar tot vervloeking, zoolang Kundry's hand ze draagt... Wee Parcival, die geroepen was en niet uilverkoren! Wee den eerste, die de laatste zal zijn...

Dan zinkt de stilte, ademloos en zwart, - alsof de vleermuisvlerken zich reuzengroot uitbreiden over disch en aanzittenden, en zich nooit meer zullen opheffen van het licht en het leven...

Maar ten laatste voelt Parcival een warme hand teeder op zijn hoofd, en hoort een zachte stem prevelen: 'Hef u op, arm kind.'

'Moeder!' stamelt hij, schuw het hoofd heffend.

Maar hij blikte in de oogen van Guinevere, die met weenende deernis op hem neerzien.

En 't is licht als te voren in de feestzaal, - Artus staat aan zijn andere zijde, en alle ridders en vrouwen zijn van hun zetels opgerezen, dringen in een kring om hem heen en zien hem aan, treurig vragend. Het licht uit al die oogen verblindt hem opnieuw, hij heft den arm voor het gelaat, wankelt van zijn zetel en treedt achteruit.

'Zoeken moet ik, zoeken, zoeken' prevelt hij, zich aandrukkend tegen den muur, waarlangs hij de schim sluipend zag komen. En hij weet: háár weg moet hij gaan, háár zoeken, en vragen: 'Wat kan ik doen voor u, wat kan ik doen, om te worden, dien gij en allen ginds verwachten?'...

'Blijf bij ons, blijf, Parcival!' roepen de stemmen, en hij voelt handen de zijne omklemmen, voelt zijn

knieën omprangd, zijn kleeren vastgegrepen door wie hem willen tegenhouden, Artus en Guinevere, Gawan en Keye en alle ridders en jonkvrouwen. Hij staat aan de poort der koningshal. Buiten is de donkere winternacht, binnen de stralende disch... Buiten waart de verschrikking.

Maar de smaad van het gruwbare spooksel galmt hem in de ooren... 'Ik wil, ik wil zoeken!' roept hij, de armen uitslaande in plotse opleving van al zijn kracht... Hij rukt zich los, ziet niet meer om, stormt den nacht in.

IX

Maan noch sterren beschijnen Parcivals weg. Zwart en hol is de nacht, en een zweele regenwind waait den winter heen. De dooi leekt van boomen en struiken, en de smeltende sneeuw zuigt iederen voetstap in haar wakke kilte. Parcival waant al deze uren op dezelfde plaats te zijn gebleven in den stroomenden regen, die hem van hoofd en schouders gutst. Hij weet niet waar, hij weet niet waarheen, en er is geen schijn of glimp, die hem wenkt. En steeds banger het te verliezen in deze woestenij van donkerte, klemt hij Amfortas' zwaard met beide armen tegen zijn borst, voelt als eenigen steun en vastheid de harde kilte van goud en staal, die hem pijnt door de dunne zijde van zijn nat-door-weekt feestkleed heen. Is hij, verdoolde in den nacht, nietswaardig en machteloos, niet erbarmelijker dan een bedelaar, jammerlijk als een uitgestooten leproos?

Als een kind zou hij willen schreien in deernis met zich zelve, maar door zijn tranen en den regen heen, ziet hij een schaduw opduiken voor zijn voeten, zwarter dan de zwartheid van het donker, een gedaante, die beweegt en om hem heen wendt.

‘Wie daar!’ roept Parcival plots bezinnend, diat hij doolt om Kundry te zoeken en haar om raad en zijn doel te vragen... ‘Gevonden!’ zijn hart bonst van vreugde en vrees tegelijk.

Maar zijn vraag vergaat in het donker. Het eenige dat hij hoort, anders dan eerst, is een voetstap door de zuigende dooisneeuw, die inhoudt als hij stilstaat, die steeds met hem meewendt of hij draait of keert, altijd achter hem. Telkens ziet Parcival om en telkens is er de schaduw, die zwarter en groter wordt, naarmate zijn hart en zijn adem angstiger jagen. Hij strekt de hand tastend uit, maar de schaduw duikt en ontglijdt hem, om aanstonds als hij voortgaat weer achter hem te zijn. Hij heft in beide handen het zwaard, maar de schaduw kronkelt als een slang langs den grond, verdwijnt tot hij weer voortgaat en de kwellende voetstappen hem opnieuw volgen.

Het duurt. Ze slingeren om elkaar heen in staag zoeken en ontwijken. Dreigend roept Parcival, dreigender is het zwijgen, dat hem antwoordt. - Staat hij stil, wars van dit spel, de schaduw blijft in wijde kringen hem omsluipen. En de duisternis lijkt holler en zwarter te worden, de weeke grond een poel die hem gaat verzwelgen.

‘Spreek dan, spreek... als ge Kundry niet zijt, zijt ge dan de Booze?’ schreeuwt Parcival radeloos. ‘Gods vijand, die voortaan Parcivals trawant zal worden?’...

‘Zijt gij Parcival?’ roept daar plots een schorre mannenstem, die lijkt te schrikken van haar eigen geluid. ‘Zijt gij die nar, die een nacht sliep in mijn hut?’ De schaduw is nader geslopen.

Parcival, wiens hartklop inhiel bij die stem, herkent ze.

‘De visscher, die mij mijn zilveren bellen vroeg?’

‘De visscher, die u den weg wees.’

‘Waarom sluipt ge door den nacht als een spooksel?’

‘Waarom doolt gij door het donker als een verdwaalde?’

‘Verdwaald ben ik.’

‘Waarheen moet de visscher u den weg wijzen?’

‘Wist ik zelf waarheen!’

‘Wat zoekt ge?’

‘Een schim’...

‘Schimmen zie ik dagelijks oprijzen en wegduiken in het meer... Kom mee naar mijn hut, als ge tenminste iets hebt om mij te betalen.’

‘Dus nog altijd even hebzuchtig?’

‘Eerst voorgoed, sinds ik uw bellen heb. Ze wekten een onleschbare begeerte naar meer dat klinkt en blinkt... Dàt zoek ik.’

‘In den duisteren nacht als een sluipende dief? Maar goed... ik kreeg van Artus een gordel van goud, met edelsteenen bezet...’

‘Kom mee, Parcival’...

‘Is het warm in uw hut? kunt gij er me bergen? Visschen zal ik voor u vangen’...

‘Kom mee, goede Parcival.’

‘Ge vleit en fleemt om den gordel.’

‘Een vuur van takken moogt ge stoken om de visschen te roosteren.’

Ze loopen naast elkaar door de dooisneeuw, en Parcival voelt zijn gedachten herleven, zijn schreden lichter worden, nu hij niet meer alleen is.

Hij verlangt naar de plaggenhut en haar beschermend dak. Zal hij er Monsalvat en Kundry, zal hij er heel het verleden niet kunnen vergeten, een geduldige visscher worden, tevreden met het dagelijksch werk op het lichtende water? Laat de oudé dan heb-

zuchtig zijn en omsluipen als een begeerige dief. Als de hut maar Parcivals jammer zal bergen en heelen...

Vaal begint de uchtend te dagen. Parcival voelt bij het eerste licht den blik van den visscher nieuwsgierig langs zich glijden, en als die hunkerende oogen blijven rusten op Amfortas' zwaard, op het kruisgevest flonkerend van robijnen, weert hij dien blik met den zijnen, die den knoestigen verweerden oude nog meer doet verschrompelen, terwijl hij nederig fleemt:

‘Heer, ge zijt zeker een rijk man geworden?’

‘Armer dan de armste...’

‘En die gordel? en dat kleed met goud doorweven? En dat zwaard?’

‘Kleed en gordel zijn voor u, maar onthoud het goed, het zwaard is heilig! Beroer het niet met uw gierige oogen, strek er nooit uw grissende hand naar uit.’

‘Heilig?’ meesmuilt de oude. ‘Heiligheid is weg van de aarde... niets bleef er dan de strijd om te hebben en te houden.’

Parcival leeft in de hut aan het meer. Hij draagt een versleten grauwen lijfrok van den visscher, wien hij het gouddoorweven kleed en den flonkerenden gordel heeft gegeven. Deze liggen in de kist, die binnen de hut in den grond staat gegraven, onder steenen verborgen. Toen de visscher den nieuwen rijkdom er in liet glijden, zag Parcival het smeulen en glinsteren in die kist van vreemde schatten... ook de narrenbellen lagen er, tusschen stukken harnas en halsketens, tusschen munten, armbanden, ringen en gemmen, heel de buit van een sluipend roover, die vrouwen besteelt en eenzame reizigers uitschudt.

Overdag zit de visscher op de plek, waar zijn schat begraven is, en boet er zijn netten. Parcival dwaalt om,

met het zwaard in den gordel. Hij loopt langs den meeroever. Hij drijft in de boot over den plas. Hij gooit het net uit of sleept het voort. Hij komt thuis met de vangst en roostert de visschen, hun eenig voedsel. 's Nachts spreidt de visscher zijn stroobed op de steenen die zijn schat dekken. Dan legt Parcival zich te rusten op zijn zwaard. En ze slapen niet. Ze liggen te staren, de een naar den ander, zonder elkaar te zien, maar bij de minste beweging van den een of den ander, springt de luisterende verschrikt op, gereed zich te verdedigen tegen een roofzuchtigen aanval.

Gerust is Parcival niet. Hij weet dat het hart van den oude jaagt van begeerte naar zijn zwaard en van angst om den eigen schat. Alle voedsel weigert de visscher, en hij spreekt niet meer. De begeerte en de angst worden een sloopende koorts. Zijn handen beven te veel om nog te werken aan de netten, zijn hoofd schudt aanhoudend, zijn lippen frazelen in 't ijlen, en zijn oogen, steeds holler en grooter in het uitterend gezicht, blijven dag en nacht wijd-starend open.

'Ziek en waanzinnig wordt hij,' denkt Parcival, en medelijdend weet hij niet, of hij met Amfortas' zwaard zal heengaan om hem van de kwelling der begeerte te verlossen, of dat hij blijven moet om hem te verplegen. Hij blijft. Hij kan zich niet losscheuren uit die hut en van dat water, waarin hij neertuurt, terwijl het net ligt ondergedompeld. Het weerspiegelt den hemel, die blauw wordt en elken dag zonniger, nu de lente komt; het weerspiegelt zijn eigen oplevenden blik.

Rustig wordt hij en bijna blij, nu hij voor den zieke kan zorgen. Maar de koortsig gloeiende oogen staren aldoor en alleen naar het gevest van zijn zwaard, wanneer hij met frisschen dronk of koelende doeken over den oude heenbuigt.

En in een nacht, terwijl hij met een vollen beker bij hem neerknielt, grissen de handen het krampachtig vast...

‘Laat af’ zegt Parcival kalm, ‘wat moet ge toch met dit zware zwaard?’

‘Geef het me,... goede Parcival, geef het me - ik kan niet leven of niet sterven zonder dat zwaard van u,’ en kreunend smakt de grijsaard het hoofd aan Parcivals hart. Parcival kan niet anders dan de armen om hem heenslaan, om hem te steunen en te troosten.

‘Arme’ prevelt hij.

‘Geef het me’ zucht de ander.

‘Het is te heilig.’

‘Laat me leven of sterven.’

‘Ik zal u een robijn uit het gevest geven.’

‘Ach goede, milde...’

In de dorre handen glijdt de roode steen, dien Parcival uit het kruis brak. De diepe doffe oogen van den oude leven op in 't staren naar die vonk op zijn hand, gestolde bloeddroppeel, die begint te gloren met warmende stralen.

De oude buigt het hoofd voorover en kust den steen...

‘Alles is me gegeven, neem alles,’ fluistert hij gelukkig.

Het is 't laatste. Weer zinkt zijn hoofd aan Parcivals hart, maar zwaar en machteloos, de handen zijgen slap neer, en de robijn valt op den leemen vloer, de hut doorglanzend als met den gloed van zonsopgang.

‘Lof zij den Schepper van leven en licht’ bidt Parcival.

De oude is gestorven, maar zijn laatste woord was de verzoening van dood en leven. Parcival legt hem neer op het stroo boven den verborgen schat, sluit hem

de oogen, vouwt hem de handen, en ziet een glimlach als van jeugd en blijdschap over het verweerde gelaat. Dan legt hij hem den robijn op het hart...

‘Het moet waar en zuiver een gestolde druppel zijn van het zoenbloed waarover Kundty sprak,’ mijmert hij.

Hij gaat en sluit behoedzaam de deur: ‘Zijn hut moge zijn graf zijn, de robijn van Monsalvat wijde het!’

Parcival staat voor den drempel en ziet het eerste van den morgen lichten over het eerste ontwaken van de lente. Madelieven sterrelen voor zijn voeten, witte dauw ademt over het water, dat blauwt tusschen de teergroene grasoevers. Uchtendwind suizelt door het riet.

‘Nu weet ik waarheen!’ denkt Parcival blij, alsof heel het leven tot nu een woelige sombere droom was, en hij, ontwakend, ineens weer een kind is.

‘Ik moet tòch naar moeder terug. Om haar tot troost na het lange wachten een robijn te geven uit Monsalvats zwaard, een gestolde druppel van het wonderbare zoenbloed’...

Hij heft het zwaard als een standaard, het flonkerend kruis in het licht, en gaat van het klare morgenmeer weg, naar den kant waar de zon oprijst achter de bosschen. Hij weet, dat daar Soltane ligt.

De beek wijst Parcival den weg tusschen de boomen. Hij denkt aan den avond, toen hij op Treresents ploegpaard gezeten haar links liet, daar ze donker was. Nu is ze lichtend alsof de morgen van haar uitglanst, die tusschen de stammen den nevel verdrijft. Even lichtend is ze als het verlangen in Parcivals hart, dat er den laatsten angst doet wegglanzen. Hij zal zijn moeder weervinden en bij haar blijven voorgoed. Zeggen

zal hij haar: ‘Nu eerst begrijp ik uw liefde, uw angst voor wapens, uw zwijgen over ridders en strijd, heel uw groot leed om Gamuret, mijn vader, al uw hoop op geluk voor u en mij. Hier ben ik en breng u dat geluk! Ik heb van de wereld, die gij me verborgen wildet houden, alles leeren kennen, ik breng er uit mede den angst en den afschuw, dien gij er voor hebt - en dit zwaard, dat ik aan uw voeten leg en u toewijd. Het is meer dan een zwaard, het is een kruis, en z'n robijnen zijn de gestolde druppelen van het bloed uit den Graal, die z'n heilige kracht door den uitverkorene moge herwinnen, u en mij en allen die treuren tot troost en zegen. Ik was niet waardig en zal nooit waardig worden... Laat me bij u blijven en weer het onwetend kind zijn, dat ik was...’

De beek kabbelt en ruischt doorzichtig tusschen het ijle, prille gras, slierten van bleek-groen watergroeisel bewegen onder het glanzig gerimpel.

‘Dit is wel het levend water uit de bron van thuis,’ denkt Parcival, en zijn voeten worden steeds lichter, in zijn hart zwelt een jubel die hem bezielt en vleugels geeft. Nantes, Grahars, Belripar en de visschershut zijn vergeten, Kundry en de uitgestooten Parcival... Herzloïdes kind zal hij weer zijn, veilig aan haar hart, blij onder haar oogen, de wereld schuwen, de wapenen haten, ploegen en zaaien en jagen - alles vergeten en niets meer verlangen.

Hoe lief heeft hij de oude grijze beukestammen, die hem vroeger de muren van een kerker leken, waarin zijn jonge moed beklemd zat... Hij herkent ze alle, met iederen kronkel van de trouwe beek, met elke open plek, elke glooiing en stijging van den boschgrond. Hij speurt naar den rietvijver, waar hij zijn pijlen sneed, naar de delling van den eersten ever, naar het ravijn waar de ridder kwam. Hoe kon hij ooit uit Soltane

heengaan, waar nu nog zijn kinderziel leeft in alles, één met de boomen en den grond? Het hervinden geeft hem een vrede, dien hij nergens vond. De hutten zijn niet ver meer, nu hij de bron nadert. Waarom hoort hij geen stem of voetstap? Geen gerucht van Trevresents ploeg of van der vrouwen handmolen en weefgetouw?

Met een sprong is hij over de bron heen, en daar liggen de hutten en de schuur. Maar deur en vensters zijn diepe gaten waaruit de verlatenheid gruwet, de daken zijn verzakt en met dor onkruid overgroeid, de leemen muren gescheurd en bultend.

‘Moeder!’ roept Parcival, schuw op den drempel van Herzloïdes kluis tredend. En dan staat hij stom en verlamd: het is daarbinnen een spelonk, een open schuilhoek voor 't boschwild... Een raaf fladdert bij zijn stem van de spinde op, vleermuizen hangen tegen den zolder, en het ruigt en rot in de hoeken van neststroo, paddenstoelen, afgekloven beenderen, riffen, en kringen; langs de gescheurde muren schimmel en zilt lekend nat.

‘Kundry!’ stoot hij uit, en zijn oogen blijven in het starre staren wijd gesperd. Ziet hij haar, de vloekdraagster van Monsalvat, gedoken in dien duisteren hoek, tot oprijzen gereed en de grauwe vlerken reeds openslaande, de lans geveld naar zijn hart?...

‘Waar is moeder?’ klaagt hij, de handen strekkend om het spooksel af te weren.

‘Dood!’ echoot het uit het holle donker, ‘den eeuwigen nacht ingedreven door Gamurets zoon, van wien ze den laatsten troost hoopte... Liefdeloos verliet hij haar... Wee hem!’

‘Ik wist niet!’ schreit Parcival. ‘Ik kende haar en m'n eigen hart niet! In den schrik van het gemis zie ik haar, zooals ik haar nooit zag: om haar heen, de

teere lichtschemer, die uitging van haar voorhoofd en oogen, van haar stille handen. Haar leven was liefde. En ook ik had haar lief!

‘Toch hebt ge haar hart gebroken.’

‘Ik waande dat God me riep.’

‘Wat hebt ge gedaan met die roeping?’

‘Kundry, ik gruw van uw stem, maar meer gruw ik van me zelf. Waar moet ik vluchten?’

‘Vlucht naar Konduiramur, die ge vergeet, zooals ge uw moeder en Liane vergat. Haar hart bloedt doodt in het vergeefsche wachten. Zij zal u weer troosten met feestmaal, dans en muziek, nogeens betooveren met al wat oogen en zinnen bekoort.’

‘Konduiramur? haar, die ik verliet om Credo en Gloria te hooren en mijn droomgezicht weer te vinden?’

‘Wat hebt ge gevonden?’

‘U, Kundry... maar ik wil, ik wil... Herzloïde? Konduiramur?... De reine rust wil ik, het zelfvergeten... het licht...’

Vexilla regis prodeunt
Fulget crucis mysterium:
Qua vita mortem pertulit
Et morte vitam protulit.

Zingende stemmen achter hem, wekken Parcival uit zijn wakenden droom, en hij gelooft het nog een waan, dit zingen te hooren. Maar als het even in zwijgen wegzinkt, begint in de struiken aan den boschrand een merel te slaan. En in een duizel van herinneringen aan de vogels uit zijn kinderjaren, wendt hij zich om den fluiters te zoeken, en ziet tegelijk een groep menschen over het grasveld voor de hutten trekken: oudere en jongere mannen, vrouwen en meisjes en veel knapen, allen in ruwe bruine pij. En de voor-

ste draagt een houten kruis, zonder beeld, maar met alle marteltuig, geesel, nagels, doornenkroon, ladder, lans en de speer met den edikspons aan de dwarsarmen bevestigd. Nu de kruisdrager Parcival ziet nadertreden, staat hij stil, en alle anderen staan stil en zien hem aan. Zij en Parcival herkennen elkaar: het zijn dertig der dienaren van Grahars.

‘Gaat Parcival onzen weg?’ vragen ze.

‘Wee mij!’ antwoordt Parcival van Herzloïdes verlaten kluis wegtredend, Amfortas' zwaard in beide handen geklemd... ‘Gij? Wat loopt ge en zingt ge door deze eenzaamheid? Waarheen?’

‘We bidden en boeten, zooals het betaamt in deze dagen. Vandaag willen we hem bereiken, van wien zwervende pelgrims ons zeiden, dat hij van bidden en boeten alles weet... En ook gij, Parcival, zijt tot bidden en boeten immers hier... Ge hebt de ridderrusting afgelegd voor een grove bedelpij, we zien het, uw gelaat en uw handen zijn door vasten vermagerd.... Waarom legt gij dat zwaard niet neer op dezen dag van Godsvrede?’

‘Dat zwaard is een kruis, en waar zou ik het neerleggen, nu ik het niet aan mijn moeders voeten kan leggen als een offer? Maar wat praat ge van dezen dag en van Godsvrede? Wat voor dag?... Ik ken geen dag of tijd meer.’

‘Het is de dag, dat Hij gekruisigd en gestorven is, de ééne God, van wien ge op Grahars het Credo leerde, Jezus Christus onze Heer...’ ‘Uit wiens vijf wonden het zoenbloed vloeide tot vergiffenis der zonden en verlossing der zielen.’

‘Geloofd zij Hij, wiens naam ge noemt, in wiens zoenbloed ik gelooven wil, en wiens levend bestaan ik voel in mijn hart. Dat wordt stil van hoop, nu ge mij spreekt van Hem in dit oogenblik en op deze

plaats,' zegt Parcival, zich tusschen hun rijen voegend.

'Tot bouwvallen worden deze hutten, zooals zoovele waarlangs we kwamen op onzen tocht - verlaten holen, waar het ongeluk nestelt - zoo zal Grahars worden, zoo alle burchten en hutten, zoo alle menschenharten...'

'Waarom dan toch?'

'Omdat de verlossende macht van het heilig Zoenbloed verloren is.'

'Om den ban over Monsalvat,' denkt Parcival.

'Wij willen ze door bidden en boeten voor de wereld helpen herwinnen.'

'Laat mij u volgen.'

En Parcival trekt met hen tusschen de stammen heen, ravijnen door, moerassen langs, leert het Vexilla regis, schouwend naar het vale houten kruis dat hem den weg wijst, en zingt het, terwijl hij mijmert: 'Zoo is het: de ban van Monsalvat, de Graal in zijn verstarring beklemt aller leven, en geen leven heeft die ban meer beklemd, dan dat van mijn arme moeder en mij... Geeft bidden en boeten verlossing?'

In den middag komen ze voor een leemen kluis, waar een oude man in monnikspij op den drempel staat, die de armen openbreidt om hen te zegenen. Uitgevast en vermagerd lijkt hij eer geest dan mensch. Maar zijn diepe oogen lichten van innerlijken glans...

'Trevresent!' jubelt de blijde herkenning in Parcivals hart, maar stil knielt hij achter de anderen en luistert naar de milde stem.

'Wien zoekt ge?'

'Hem, die van bidden en boeten alles weet.'

'Wie alles weet van bidden en boeten, is geen mensch, maar Hij, die biddend en boetend voor ons zondaars stierf aan het kruis, op deze ure, op dezen dag, dien we, den Zoendood herdenkend, Goeden Vrijdag noemen...'

‘Wij dragen Zijn teeken.’

‘Het is het teeken der overwinning.’

‘Wij snakken naar de loutering en verlossing door Zijn bloed.’

‘Bidt en boet, - bereidt den weg voor wie moet komen. Dan zal alle lafenis en loutering de dorstende harten der menschen toestroomen, en ze zullen zien en overvloeien en verwonderd staan...’

‘Wanneer? Wanneer?’ zuchten de pelgrims.

‘Bidt en boet, de tijd nadert. Keert vanwaar ge gekomen zijt, draagt verdriet en verlangen zooals Hij het kruis droeg, die voor ons is gestorven. Draagt het voor Hem... licht maakt Hij den last en zacht het juk, en wie hopen zal Hij redden.’

‘Zegen ons, vader, uw woorden zijn troost.’

‘Omdat ik hoop. Hij die komen moet, zal den weg vinden, dien gij hem bereidt; zal het woord spreken, waarop wachten al die lijden... waarop ook mijn handen wachten om u te zegenen, met de gewijde macht van een priester des Heeren.’

De oogen van Grahars' dienaars staan vol tranen, nu ze zich afwenden van hem op wien ze hoopten, en geleid door hun kruis, den weg huiswaarts zoekend, zingen ze:

Crux fidelis inter omnes
Arbor una nobilis...

Als Parcival, die in het gras geknield bleef, hun voetstappen en hun stemmen hoort wegsterven tusschen de stammen, staat hij op, en zich neerbuigend voor den drempel, waar Trevresent de wegtrekkenden naoogt, legt hij Amfortas' zwaard aan zijn voeten - dan staat hij met wijd uitgebreide armen en ziet hem aan, wiens oogen in het herkennen blind worden van tranen, wiens armen hem omsluiten...

‘Parcival!... zijt ge weergekomen?... Zijt ge verdwaald in dit bosch? Ik dacht u Monsalvat nabij, ik hoopte op u... Kind van liefde, onwetende, reine...’

‘Trevresent, ik was niet waardig,’ prevelt Parcival, die zijn woorden en zijn hoop verstaat.

‘Ge draagt het zwaard, en ge zult waardig worden.... versaag niet.... hoop, geloof en heb lief...’

‘Herzloïde?’

‘Ze was de liefde zelve en stierf van liefde. Kom bidden op haar graf...’

Trevresent leidt Herzloïdes kind in den kleinen met dorenhagen omtuinden hof waar haar graf is, een terp met gras begroeid, maar aan het hoofdeinde staat een kruis van twee saamgebonden houten jachtsprietten, de kinderlijke wapens van haar zoon.

‘Zoo legde ik er twee tot een kruis op haar hart’ zegt Trevresent, die Parcivals weenende ontroering ziet, ‘zoo legde ik lans en zwaard tot een kruis op het hart van Gamuret, waar hij rust in zijn graf, in Monsalvats woud. Ik woonde op Monsalvat. Amfortas is mijn en uw moeders broeder. Ik was Amfortas dienaar en waker, toen hij koning-priester was van den Graal... Het waren de dagen des heils! Het was het rijk Gods op aarde. Licht en zaligheid voor alle menschenharten en voor ons, zijn hoeders, straalde de Graal als de zon zelve... Alle straf was voldaan, alle schuld uitgeboet, alle zonde vergeven. De Graal stilde aller honger en dorst en dreef de nevels van leed en zorg en wroeging uit de harten, gaf kracht aan de zwakken, rust aan de zoekenden... Monsalvat was de stad Gods, en we leefden en bewogen er als gelukzaligen in de volste schoonheid onzer menschenlijkheid, naar Gods beeld en gelijkenis geschapen...’

‘Hoe kwam het einde Trevresent? Waarom de straf en de ban over Monsalvat, waarom dit bitter lijden?’

‘Het was de nieuwe zondenval... het was een bekoring, niet weerstaan - het was Kundry, die, verlost van den vloek, zalig als wij allen onder ons leefde... Eén blik van Kundry in zondig begeeren in Amfortas' oogen flitsend. Toen vergat Amfortas den Graal, om Kundry te zoeken, die haar jeugd en volste vrouwelijke schoonheid herwonnen had op Monsalvat... In Kundry's armen vergat Amfortas wijding en uitverkiezing, - en ik die het ongeluk voelde komen en den val van Monsalvat, de straf over de wereld voorzag, voelde toorn en haat tegen hem opvlammen in mijn hart. Toorn en angst dreven me om, deden me grijpen naar Monsalvats lans... Ik was haar drager geweest, zoolang Amfortas koning-priester was op Monsalvat, en bij iederen Graalmaaltijd, als we in schoone, plechtigtredende scharen den disch der uitverkorenen naderden, mocht ik haar voor het voetstuk van den Graal leggen, over dit zwaard tot een kruis. Met deze lans heeft Longinus, de Romein, Jezus' zijdie doorstoken... Ze was gewijd door het bloed van den Verlosser, zooals dit zwaard, waarvan de vijf robijnen gestolde bloeddruppels zijn, één uit elk der vijf heilige wonden...’

‘Ge naamt de lans, Trevresent?...’

‘Ik zoek almaar, woorden, Parcival, om het eigenlijke te vermijden, dat ik vrees uit te spreken. Te groote smart geeft me het herdenken!... Ik nam de lans... in toorn en haat nam ik de lans... en sloop de zaal binnen, waar Amfortas en Kundry samen waren, weggezwijmeld in hun zondige minne... en ik stootte de lans in Amfortas' zijde...’

‘Toen?...’

Na lang verzonken zwijgen ziet Trevresent op, bij dat hijgend woord van Parcival.

‘Toen? Ik wilde aanstonds vluchten, maar Monsalvats bosch hield me gevangen en telkens moest ik weerkeeren naar den burcht, waarop Gods vloek rustte. Kundry raapte de lans op en moet ze dragen tot haar straf. Amfortas' wonde genas niet meer, put hem uit en houdt hem in eindeloozen doodsstrijd. De Graal heeft zijn kracht, Monsalvat en de wereld hun geluk verloren. Zonde en leed heerschen, waar zaligheid was... Alleen bleef de hoop op hem die komen moet. Maar Monsalvats tempeliers moesten ieder, die kwam, weerhouden, om Monsalvats schande te verhelen. Hoe menig ridder viel in Monsalvats woud... Allen kwamen om eigen eer te zoeken en niet om Monsalvats smaad door deernis te delgen. Alleen een argelooze zou dat kunnen, eeri die kwam met een rein en voelend hart, en die zich zelf vergeten kon bij het leed, dat hij zag... Wij wachtten, en de jammer groeide met den tijd, iedere dag leek een eeuw. Amfortas' doodsstrijd duurde, met Trevresents wroeging, met Monsalvats schande... Toen naderde Gamuret. Ik reed hem te gemoet, met twaalf der tempeliers. Ik hoopte... Maar de begeerte naar eer en wapenroem, naar het eigen geluk, glansde hem de oogen uit, we moesten hem den weg versperren, zwaard en lans tegen hem opheffen... Hij viel. Ik heb hem begraven en met hem begroef ik mijn laatste hoop. Dagen na dagen heb ik geworsteld tegen het warrende struikenhosch, dat Monsalvats statig boomenwoud omgeeft en afsluit’...

‘Ik ken het’... zucht Parcival. ‘Ik ook moest mij er door slaan... Maar ik baande den weg voor Liane, God zij lof.’

‘Mijn haat gaf mij duivelsche kracht. Ik sloeg er me door en kwam op Konvalesis, waar uw moeder

wachtte op Gamuret en op uw geboorte... Eén in haat tegen wapens en Graal, borgen we u en ons zelf in dit bosch van Soltane... En ik haatte God, tot den dag dat ik Parcival zag heengaan en opnieuw kon hopen. Herzloïdes sterfbed zegende ik het eerst in mijn herwonnen geloof... Veel zal haar vergeven worden, die veel liefhad...'

'Als een zaad zal ik een der vijf zwaardrobijnen leggen in de aarde van haar graf.'

'Doe zoo, Parcival, en neem het zwaard en ga...'

'Waarheen?'

'Waarheen liefdes plicht u roept'...

'Naar der menschen leed?'

'Naar wie het meest lijdt door u.'

'Konduiramur?'

'Ik ken dien naam niet... Ik wil geen namen noemen. Ga!'

'Trevresent, laat ons Credo en Gloria bidden op moeders graf.'

Hun stemmen klinken samen in die vroom bemijmerde beden. Parcival heeft den robijn in de aarde gelegd, en houdt Amfortas' zwaard aan zijn hart, turend naar het kruis, van zijn kinderwapens saamgebonden. Rankt er een rozestruik over, die er eerst niet was? Roode rozen bloeien open aan de doornranken, overlommeren kruis en graf, en geuren zoet. En in de zomersche loovertakken zingt een merel... Parcival ziet en hoort, en de rozenroke omwademt hem... Hij voelt zich veilig als aan zijn moeders hart, en terwijl ze bidden: et in terra pax hominibus bonae voluntatis, staart hij over kruis en rozestruik en: merel heen, en ziet weer wonderlijk het wijde landschap dagen, dat hij het eerst aanschouwde bij het zingen van Lianes harp. Uit de zonnige vlakte met blauwe meren rijst de hooge berg, recht onder de stralende zon, en op den

berg de stad, stralend zij zelf, met toren naast toren en glanzende poorten...

‘Het is het rijk Gods, en ik wil er komen.’

‘Quoniam tu solus Deus, tu solus Dominus, tu solus altissimus, Jesu Christe, cum sancto Spiritu in Gloria Dei Patris...’

Bij het amen van hun Gloria heffen Parcival en Trevresant zich op en wijzen elkaar den wonderen rozestruik.

‘Hij kiemde uit den robijn, dien gij er plantte als een zaad.’

‘Zoo schenk ik u den derden der vijf, waarvan de eerste voor den stervenden visscher, de tweede voor het graf mijner moeder was... Dat hij het verloren heil late opbloeien in uw hart, Trevresant... Hoop, zooals ge mij hopen leerde.’

Dan gaat Parcival, zijn woord gedenkend aan Konduiramur, die hem wacht, terwijl hun bruiloft duurt en ze Credo en Gloria leert tot zijn welkom. ‘Sterk als Konduiramurs liefde zal Parcivals trouw zijn.’

Niet zijn moeder kan hij tot Konduiramur brengen, zooals ze het verlangde, maar wel zijn droomgezicht, en het haar noemen: ‘Het rijk Gods.’

X

Parcival draagt Amfortas' zwaard in de gekruiste armen tegen het hart geklemd en het harde gevest drukt door de versleten visscherspij een wonde in zijn borst. Hij voelt het niet. Opgetogen loopt hij voort, merkt nauwelijks de wisseling van bosch en open hei - het is alsof vleugels hem dragen door de wijde klaarte, al verschemert ook de dag, al duistert de avond. Tot hij zich, bijna zonder het te weten, te rusten legt op de plaggenterp, waartegen hij struikelde.

Dan ligt hij, steeds met zijn armen het kruis beschermend, naar de sterren te staren. En vóór zijn oogen, die van de donkere aarde, uit de wijde nachteenzaamheid, zelve als twee sterren lichten in hun droomenbloei, wemelen en wentelen de starren daarboven in een evenmatigen dans, elkaar kruisend en omglijdend, en in 't dalen en stijgen versprankelend tot steeds nieuwe sterren en zonnen, die eindeloos dooreen woelen boven de witte droomstad op den berg... Daarheen!

Parcival voelt zich stijgen en zweven. Wondere krachten doorzwellen hem... hij hoort den eigen machtigen vleugelslag, die galmen en echo's wekt over de aardie, een zang van stemmen... Zingen ze Credo en Gloria? Hij moet den adem inhouden om te luisteren, de eigen wiekslag moet zwijgen...

Roerloos verstart hij, en zinkt weg, valt steeds dieper en dieper...

Ontwakend is hij verwonderd, huiverig en verstijfd in het nevelnatte heikruid te liggen tegen die plaggendterp. Eerst als hij het zwaardkruis voelt wegen op de kwetsuur in zijn borst, komt hij tot bezinning en springt op om verder te gaan, den kant uit, waar het morgenrood purpert aan de kim... Konduiramur wacht hem.

Maar duizelig na zijn droom, voelt Parcival zijn schreden wankel en onzeker, en de nuchtere kilte van den vroegen dag doordringt hem met weeë hongerigheid. Hij buigt het hoofd en luikt de oogen, zoekend in zich zelve naar redenen. Waarom gisteren de jubel, die hem door zalige vergetelheid deed zweven, en nu deze zwaarwegende loomte van verdoft herinneren en doodsch verlangen? Leefde heel zijn jeugd zich dan uit in de opgetogenheid en den sterrendroom, die hem te plots en te spoedig ontzonken?

Met vaste woorden moet hij het zich zelf zeggen,

dat Trevresant hem het geheim van den Graal openbaarde, dat hij zijn droom en doel op Herzloïdes graf met name leerde noemen: Het rijk Gods; dat hij op weg is naar zijn bruid; alles wat hem gisteren hief en dreef door de lichtruimten van het geluk...

Hoe kon hij zoo blij zijn? Hij, die de bitterste smart zag en zelf leed? Die Trevresant achterliet, eenzaam met zijn donkere herinneringen en zijn hoop op een onwaardige, om wien zuchten en sterven, die het geluk van hem wachten.

Van zijn moeders graf kwam hij en kon blij zijn? Hij, die Amfortas lijden zag en Kundry's vloek draagt? Die den Graal de bron aller smarten weet... Blij op den dag, dat Hij stierf, die zijn bloed gaf tot vergiffenis der zonden, aan de menschen, die het in ondank verspilden en verloren?... Zooals hij na zoovelen en zoovele anderen weer na hem. Blij?... Ach, het was enkel de hoop om Konduiramur weer te zien, zijn schoone bruid, dat hij opgetogen al den jammer vergat... Maar wat, als ze den zwerver in zijn lompenpij van zich zal stooten, de koningin, die den stralenden held liefhad om zijn wonderen van moed?... Van zijn lafheid zal hij haar moeten vertellen, van Kundry's vloek. Wat zal ze doen met den uitgeworpene, den vleugellammen adelaar, den voorvlieger met de roode wonde in de borst?...

Al treuriger, al hongeriger strompelt Parcival voort, het kruisgevest steeds klemmender prangend aan zijn hart, kwellend van pijn wenschend als een noodzaak, om niet geheel in 't al-eeuwig zielswee te verdoornen...

Nu bij opziet, daar een schaduw voor zijn voeten hem verwonderde, staat hij tusschen een groep hutten, ruig als de hei zelve, wier plaggen haar bedaken. Het is een klein gehucht, eenzaam en armelijk. De wankele, wrakke woninkjes lijken achter hun bang gesloten deur

en molmig luik, elk een weenend bewaakten doode te verbergen. Schuw blikk Parcival die starre deuren aan, niet wetend waar te durven aankloppen met zijn bedde om een korst brood, als hij plots het klagelijk gekrijt hoort van een kinderstem en omziend een verrimpelde best bang door den schichtigen kier van een raampje ziet gluren.

‘Ik heb honger,’ zegt hij naderend, ‘in welk huis zouden ze me wat eten kunnen geven?’

‘Er is nergens iemand. Alleen ik en het kind, de oudste en de jongste van het dorp. Al de anderen zijn vanmorgen op weg gegaan voor de nieuwe beevaart.’ Haar stem is dof en diep, als van iemand gewoon eenzaam in zich zelve te mompelen. Haar bloedig omrande oogen lillen glansloos in de holle kassen, alleen uit hun wijd-gesperde zwarte punten vlijmt het eenige leven, een argwanend vorschen naar Parcivals blik.

‘Doet ook gij de nieuwe beevaart?’ vraagt ze. ‘Ik zie, dat ge het leed kent, al zijt ge jong... Maar wie kent het niet op deze wereld van nu? Ongeluk en mismoed verlammen de handen. Maar dat is niet het ergste.’

‘Wat is dan erger?’ vraagt Parcival, die zijn hartzeer smartelijker voelt pijnen bij dien blik en die stem en het aanhoudend krijten van het kleine kind in den binnenschemer.

‘Dat iedereen verlearde te gelooven in het geluk en er op te hopen... Ik, die het kende in mijn prille jeugd, was de eenige hier, die er steeds op wachtte, door alle ellenden heen... de anderen wroetten in het donker, zonder droom of verlangen... “Ga! ga!” riep ik elken morgen aan alle deuren, sinds we hier van doortrekkende pelgrims over de nieuwe beevaart hoorden... Alle kinderen zijn hier van 't winter gestorven en van het eenige dat leven bleef, stierf de moeder

van angst het te verliezen... Nu zorg ik voor dat kind... Want ze zijn allen gegaan ten laatste, omdat ik ze dreef, niet omdat ze hoopten... Gaat gij omdat ge hoopt, knaap? Wat houdt ge toch onder uw pij verborgen?’

‘Och’ zegt Parcival, ‘ik ben een boetend ridder, en draag mijn zwaard tegen het hart om de pijn te voelen in mijn vleesch. Wijs me den weg naar de nieuwe beevaart.’

‘Aldoor naar den kant, waar de zon opgaat.’

‘Is er een kerk? Woont er een heilige?’

‘Ik weet alleen, dat allen er samenstroomen, die in nood en lijden zijn, en er weer leeren hopen... Als gij er komt, gedenk dan mij. De brij zal ik u geven van mijn eigen noenmaal... Maar denk aan mij, ginder.’

Door het venster reikt ze Parcival den vollen nap, en terwijl hij tegen den muur geleund eet, speelt als een lichtstraal door zijn gedachten de naam van Monsalvat... ‘Zijn dan allen zoekers geworden naar den Graal? Leidt de nieuwe beevaart naar de grens van Monsalvats bosschen?’ ‘t Is zijn laatste vraag aan het vrouwtje, dat treurig om haar onwetendheid het hoofd schudt, bij de woorden die zijn gemijmer ontzwerwen. Hij buigt en kust de handen, die hem lafenis reikten. ‘We moeten hopen,’ prevelt hij, ‘misschien zullen we het licht van het geluk nog zien, eer we sterven.’

En hij gaat, zich zelve opnieuw vergetend in zijn peinzen over haar woorden en haar erbarmelijkheid. Dwars over de hei gaat hij den kant op, waar kreupelhout laag langs den grond wolkig schemert, alsof er een kudde schapen graast, de eenige vastheid voor zijn blik in deze eindelooze grauwoene vlakte, die doodstil overschemerd door de eigen verlatenheid één grenzenloos graf schijnt...

‘Het is de dag, dat Hij in de aarde rustte, die gis-

teren den zoendood stierf en morgen verrijzen zal,' weet Parcival, juist nu hij het struweel nadert, en het lijkt hem het troostend en rust-gevend antwoord op alle vragen en zielepijnen, die hem vandaag doorwoelden.

Hij dringt zich door de bottende takken; de overjaarsche dorre blaren en de teergroene kiemen en spruiten van het lentegroeijsel vertrappend onder zijn haastende voeten. Want hoort hij niet duidelijk geschuifel en mompelen van voorttrekkende menschen, dichtbij? Heeft hij de beevaartgangers uit het gehucht ingehaald?

Den glooienden berm af, tusschen braamstuiken en brem heen, ziet hij op den hollen weg, die daar diep en dor groeft als een droge beekbedding, hun drom voortstompelen over kiezels en aardkluiten, oudere en jonge vrouwen, mannen en jongens, in lompen zoo vaal als de heigrond. Dor en grondkleurig zijn hun knokige, holoogige gezichten en hun handen, die alleen nog leven schijnen te hebben om zich vast te klampen aan arm of hand van wie naast hen gaat, wanneer de bloote voeten stooten en struikelen tegen scherpe steenen. Ze dringen dicht opeen, als een bange kudde. Spreken niet, kreunen en zuchten maar, en uit den blik, dien ze naar Parcival opslaan, zonder groet of lach, nevelt hun mistroostigheid.

'Is dit de weg van de nieuwe beevaart?' vraagt Parcival aan de twee, vader en zoon, die den stoet sluiten.

'Wat zou 't helpen?' gromt de man, de schouders schokkend. 't Laatste zal toch de pest zijn...'

'Ze zeggen, dat iedereen er zich zat kan eten,' smakt de jongen naast hem, die hompelt op een kruk, zoodat zijn stronkig lichaam schokt bij iederen moeizamen sprong vooruit. Parcival rilt om de hondsche vraatzucht, het eenige licht, dat uit die oogen blikkert

en weet geen antwoord, dan opnieuw zijn vraag: 'Is dit de weg?'

'Er is maar één weg, waar alle wegen heenleiden,' zegt het meisje met de lange blonde haren, dat voor hen loopt. Nu ze zich omwendt bij dat doffe woord, buigt Parcival het hoofd in schrik. Haar gelaat is één roode wonde. Naast haar draagt een moeder haar lam kind op den rug. Er zijn kreupelen en blinden, een bultenaar, en allen vóór danst een zinnelooze, de armen zwaaiend, de oogen wijd gespalkt, de lippen gespleten in een jammerlach... Lijken allen niet op elkaar, als kinderen van één gezin, het rampzaligste, dat ooit op aarde woonde? Een troep ellendigen, die 't eigen lijden of 't lijden van wie hun lief zijn, voortslepen als 't eenig leven...

Om hen niet meer te zien, dringt Parcival door de braamstruiken langs den drom heen, en komt hen voor in de klove... Is hij nu de leider geworden? Hij ziet niet meer om, maar het gestruikel en gestrompel volgt hem steeds even dicht, al meent hij den stap te versnellen, en hij voelt hun aller blik hem doorboren en pijnigen, of ze zijn rug wonden met een zelfde kwetsuur, als het kruisgevest hem in de borst drukte.

Los van hen, wil hij vrij den eigen weg zoeken van hun nieuwe beevaart, om te weten wat die rampzaligen trekt en drijft, sterker dan de warse wrok om hun jammer... Maar zelf heft hij het hoofd niet uit het droevig gemijmer op, en zijn gekruiste armen blijven even klemmend en roerloos het verborgen zwaard omprangen; zelf struikelt hij en strompelt hij en kreunt, als was hij een der hunnen. Maar hij weet dit niet in zijn peinzen over hun ellende, voordat hij de oogen opslaat, daar hij weer lichtere ruimte om zich voelt.

Hij staat op een vijfsprong van wegen, vier die uit hei en wei en bosch uitmonden in de groote heirbaan,

breed tusschen reuzige iepen, over wier kruinen het prille ontluiken waast.

Hij staat in het midden, en van rechts en links vóór hem, van de vier wegen dringen menschendrommen aan, even erbarmelijk als de stoet, die uit de klove strompelt... Ze zijn talrijker, die anderen, nog ongelukkiger. Voor de eenen uit relt een wezen, dat een omzwachteld geraamte lijkt, met den houten klepper der leprozen. Onder de anderen loopen boetelingen in het armezondaarshemd, barrevoets, blootshoofds; pelgrims met den kovel over het gezicht, zich kastijdend met den ijzerstekeligen geesel. Een verminkt ridder trekt den verrafelden valen mantel met zijn armstompen over het roestig pantser, hij houdt het hoofd achterover, de oogen dicht, zijn lippen frazelen.... Ontvluchte gevangenen sleepen den enkelkogel voort. Er zijn er, met het brandmerk op het voorhoofd, met afgesneden ooren, met de bloedige wonde van hun afgesneden neus. Er kruipen er, afgeknotte rompen, op handklossen door het stof, als vertrapte aardwormen, en onnoozelen rinkelen met een bel of treuzelen al zingend achteraan... En allen turen even wezenloos in hun doffe wanhopigheid naar Parcival, die daar staat als wachtte hij hun naderen, star in zijn ontzetting. Schaduwen Kundry's valemuisvlerken over deze rampzaligen?... Ziet Amfortas hem aan uit hun oogen? Tot hij, bedrongen door hun wee, eensklaps het zwaard onder zijn pij wegtrekt, het opheft bij de punt als een strijder die zich overgeeft, en het strekt in zijn handen, boven zijn hoofd hoog het kruis...

Credo in unum Deum...

Het is een kreet om verlossing, die opstormt uit zijn hart, en het weergalmt uit de schare - een snik?... een onderdrukte jubel?... diep uit het hart van allen, die naderen, maar nu in plotsen schrik stilstaan en

opzien naar zijn zwaardkruis. Uit de twee overgebleven robijnen van het gevest, overglanst een milde stroom van zacht purperlicht al die geheven smartgezichten met een blos van jeugd en verblijding.

Parcival ziet het en laat het kruis niet meer zinken, gaat vooruit, terwijl hij de robijnen hun avondrooden gloed laat uitschijnen over de dichte schare die hem volgt...

Credo bidt hij luid-uit telkens weer, en zijn eigen schreden worden steeds rustiger, de voetstappen van wie hem volgen vaster en vlugger bij dit bidden, klachten en gekreun stiller. ‘Is dit dan het verlossende woord waarop de wereld wacht?’

Deum de Deo, Lumen de lumine...

Hij ziet niet meer om, zich zelf en zijn volgers vergeten in het bidden en uitschouwen, want van de gloeiende heirbaan blikt hij neer in een open dal, waar de purperen gloed der zon, die achter hen schijnt weg te zinken, teer verschemert tot bleek rozerood. En in dit late licht drijven op den wijd-buigenden stroom schepen als traag zwemmende zwanen, schip na schip, mast en stag als kruisen boven de witte zeilen uit... Diep zinkt hun kiel in het zilverblinkend water, en het wemelt tusschen de hoge boorden van hoofden, als zaten pelgrims, dicht opeen, daar uit te turen naar het doel der reize: ginds de stad in haar wallen, de grachten als veilige havens met schepen vol, en hoog boven daken en minaretten uit, de ééne witte toren...

‘Belripar!’ jubelt Parcivals hart in het herkennen van stad en stroom, en luider zingt hij *Credo*, dat reeds al zijn volgers hem naprevelen, de oogen groot van verlangen, lichtend in den milden gloed, die hun schare overbloost en hun ragge lompen doet lijken op rozevervige zijden feestkleeren...

Er luidt een zwaar-dreunende klok uit den witten

toren, nu Parcival met zijn vreemden stoet Belripars straten binnentrekt. Nog houdt hij het zwaardkruis geheven.

En achter hen aan dringen zij die uit de schepen kwamen, zorgers en zuchters, zieken en gefolterden, allen, en ze leeren Parcivals bede van hen die hun voorgaan.

Op den roep Van hun Credo komen Belripars poorters aan vensters en deuren, luisteren, heffen de handen, stooten een jubel uit, en loopen de stoepen af, bidden en zingen mee, dringen mee door de nauwe stegen, tusschen hun hooge huizen, waar de avond reeds duistert onder de luifels, stuwen in vreugde de schare der ongelukkigen den berg op, Parcival vóór...

De klok luidt. Hun Cred doorruischt haar dreunen met lichter zingen, als het ruischen der prille loovers den lentestorm doorsuizelt.

‘Konduiramur!’ juicht het in Parcivals hart, en verborgen tusschen wie hem omdringen, zich zelven, zijn zwaard en allen om hem heen vergeten, loopt hij opgetogen, als toen hij de reize begon, of vleugels hem dragen door open glansen. Recht naar het paleis, waar hun bruiloft duurt...

Maar eensklaps houdt hij in, 't Credo besterft hem op de lippen... Daar vóór hem op den drempel staat een vrouw in witte wijlen, die de handen opheft om allen, die naderen, te groeten.

‘Welgekomen! gij die komt met de bede, waarnaar mijn hart zoolang vergeefs zocht en verlangde!’ roept ze de scharen der ongelukkigen toe...

Het is Konduiramurs stem. Zij zelve staat daar, bleek en stil, maar met een lach van geluk in de oogen.

‘Komt allen die zucht en lijdt. Geeft mij de vreugde u te mogen verkwikken aan den disch mijner durende bruiloft.’

En zich omwendend gaat ze hun voor, de groote koningszaal in, waar de witgedekte tafels, met lafenis en lekkernij rijk beladen, tusschen de groen-omslingerde zuilen staan.

Zij, in haar witte sluiers - bruid of kloostervrouwe? - staat in de zaal diepte op de treden voor de groote credens, waarvan de voorsnijders de dampende schalen, de schenkers de volle kannen wegdragen naar den disch.

Alle pelgrims schaarden zich er zwijgend omheen, eerbiedig in de pracht dezer bruiloftsmaal, onder de oogen die zoo vol goedheid naar hen zien.

‘Zeg me, wie u de bede leerde, waarnaar mijn hart zocht en verlangde?’ vraagt ze, nu allen gezeten zijn om de witte tafels. ‘Ik zond mijn boden naar alle oorden, door alle steden, om allen tot mijn duren bruiloftsmaal te roepen. Maar geen van wie genoodigd kwamen, geen van wie ongenoodigd kwamen op de mare van dit duren feest, kon mij de bede leeren... Wie leerde ze u?’

Hij, die ons voorging!’ roepen de boetelingen, in het armezondaarshemd, die bij de geeselaars met den kovel over het gezicht, achter in de zaal zijn blijven staan.

‘Wie is hij, die u voorging? Dat hij nadertrede, om ook mij de bede te leeren, waarnaar mijn hart zocht en verlangde...’

En achter boetelingen en geeselaars uit, waar hij zich verscholen hield in zijn ontroerd schouwen naar Konduiramur en hun bruiloftsdisch, treedt Parcival te voorschijn, met het zwaard aan de punt geheven, als een die zich overgeeft...

Over de tafels glanst de hemelschijn der robijnen, even mild als het licht uit Konduiramurs oogen, nu ze, hem herkend, zijn naam roept, de armen openbreidend.

Bij de treden, waarop ze staat voor de credens met haar liefdegiften, knielt Parcival neder en legt het zwaard aan haar voeten...

‘U wijd ik het als tastbaar teeken van het geloof in Hem, wiens rijk geen einde zal hebben...’

‘Dus brengt ge mij uw Credo tegelijk met ons geluk?’ prevelt ze, hem de handen leggend op de schouders en de lippen nijgend! naar zijn voorhoofd.

‘Laat onze bruiloft duren, Konduiramur, in het licht dat glanst van dit kruis... Maar hoe zou ons geluk kunnen bestaan, wanneer onze bruiloftsgasten straks voor immer moesten terugkeeren in hun ellende? Hun kreunen en zuchten zou de lichtruimte verduisteren, waarin ons geluk alleen ademen kan...’

‘Zullen ze dan niet met de kracht van uw Credo en de verkwikking van ons feestmaal, gesterkt en getroost in hun woningen weerkeeren?’

‘Ze leerden hopen door uw liefde en door mijn Credo... Maar meer dan hoop kunnen wij hun geven.’

‘Wat is er zegenrijker dan de hoop?’

‘De genade Gods zelve.’

‘En hoe hun die genade Gods te geven, Parcival?’

‘Misschien door ons eigen aardisch geluk te verzaken... Laat mij gaan, Konduiramur, en pogen de genade Gods te vinden voor allen die lijden...’

‘En wij in de bruiloftszaal? En ik, uw bruid?’

‘Onze bruiloftsgasten zullen u het Credo leeren, dat zij leerden door het mij te hooren roepen als een kreet van verlossing, toen hun lijden mij bedrong, gelijk een nacht die me ging verzwelgen... Ik hoop, Konduiramur, ik hoop! Het woord is heilig, het heiligste dat menschen ooit spraken... Toen ik uw liefdemaal over-schouwde, waar ik stond tusschen boetelingen en geeselaars, toen ik de rampzaligen als feestelingen om uw disch zag, en uw verlangen hoorde roepen om het

Credo, wist ik dat de kreet van mijn deernis het woord zal zijn der verlossing, waarop de wereld wacht met hem, die me dit zwaard heeft gegeven... Stel het als een heilig teeken op uw credenstafel, laat het liefdemaal duren in het licht, uitstralend van zijn gevest, dat een kruis is. Vind ik wat onze hoop is, dan zullen de gewijde boden komen om die tafel uwer liefdegiften te herscheppen in een altaar, onze bruiloftsmaal in een kerk... En het liefdemaal zal nimmer meer eindigen.'

'Parcival, wijs en sterk zijt ge geworden, al hebt ge het harnas stralend als het morgenrood, geruild voor een lompenpij, grauw als de avond. Omdat ik u liefheb zal ik kunnen, wat gij wenscht. Ga en zoek de genade Gods.'

Haar kus is hem een wijding.

Hij gaat, zonder zwaard, maar de armen gekruist op de borst, die de wonde draagt van het robijnengevest.

De oogen van hen, die om de witte tafels zitten, glanzen op, waar hij voorbijgaat. Hun lippen prevelen het Credo, dat hij hun leerde. En terwijl hij hen aanziet, de blinden en kreupelen en lammen, de leprozen en zinneloozen, de lijdens allen, mompelt hij: *Et exspecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi.*

En het is hem, of hij hun zorgen bergt in de wonde die zijn borst schrijnt, of hij hun juk op zijn schouders neemt. Want wel smartelijk is het, te scheiden van haar die op aarde hem het liefst is en het zoete geluk van 's levens feest den rug te moeten keeren op den vooravond van zijn aanvang...

Blind zijn Parcivals oogen van tranen om Konduiramur. Hoe zal hij den weg weervinden naar Monsalvat?...

Aan den vijfsprong staat Parcival stil, verbijsterd in

het plotse bezinnen, dat hij den weg naar Monsalvat niet weet. Welk pad te nemen van de vier, die voor hem openliggen? Van zijn eersten gang, toen hij niet wist waarheen zijn leven zich richtte, herinnert hij zich niets. Hij denkt aan de beek, den boomgaard, het dorpje, den ploeger, die verdwenen als hij naderde, en hoe hij over een dorren heuvel heen ten slotte in het bosch kwam, dat een burchttuin geleek. Niet de vloekbare klove, waaruit hij straks kwam met de arme lieden uit het gehucht, kan daar heenleiden. Den rullen zandweg tusschen de struiken wil hij niet kiezen. Zal hij het karrepad door de omgeploegde akkers nemen, of het groene wegje naar het bosch? In de pure doorzichtigheid van 't verbleekend hemelblauw bloeit er de avondster open, laag boven de toppen der donkere sparren. En reeds zet hij den voet op het weidepad, dat lokt naar die rust, als er uit den wilderozestruik naast hem een duif opvliegt, klapwiekend, driemaal in een kring over zijn hoofd zwevend, om dan haar vlucht te nemen vlak boven den hollen weg, waarlangs hij kwam en dien hij, wars en gruwend nu links liet... Van het noodend sparrenbosch, welig en veilig schaduwend onder de wakende sterren, schouwt hij huiverig de barre klove in... En weer wil hij verder den kant uit der avondster, als de duif terugkeert en opnieuw driemaal in een kring over zijn hoofd zweeft, om nogeens haar vlucht te nemen over het gruwbare ravijn, als riep ze hem...

Dan bezint hij zich niet langer, klemt de tanden oopen, slaat de oogen neer, en neemt den weg dien hij verafschuwt.

Bij elken steen, waartegen zijn voet stoot, en telkens als een der harde aardkluiten vergruist onder zijn schred, meent hij het struikelen en kreunen der ongelukkigigen achter zich te hooren, en als de avond donker-

der wordt, staat hij bijwijlen plots stil in ontzetting turend naar de zwarter schaduw, waar de dorenstruiken dichter warren, alsof daar die treurige stoet staat saamgedromd, hem wachtend... Strecken zich dorre handen naar hem uit?... Treedt een hem tegen met wijd gespreide armen, de zinnelooze die danst en grijnst?... Kundry zelve, met haar grauwe vlerken open?... Hoort hij haar hijgen niet?... 'Terug, trotschaard, die waant het verlossende woord te weten. Wat wilt ge? Monsalvat? Vergeet ge, hoe het u uitwierp? Vergeet ge de tempeliers, die Gamuret versloegen, den stralenden held? Zouden ze Gamurets zoon sparen, die een bedelaar is langs doolwegen?' Als bij een die in stervensnood is, breekt het koude zweet hem uit. Verstramd en ademloos kan hij niet verder - en verzet toch de voeten tot voortgaan, in zijn angst dat hij terug zal keeren.

Want de gedachte aan Konduiramur en, het zoete levensgeluk, dat hij verzaakte, bloeit in zijn hart op als een welige bekooring. Hij verzet de voeten en prevelt zijn Credo. Elke stap over de scherpe Steenen doet hem krimpent van pijn, en de kwetsuur in zijn borst knaagt en brandt, of daar een giftige lanspunt steekt. Zijn slapen bonzen. Gaat het bloed hem uit neus en oogen breken als schroeiend vuur? Zijn uitgeput lichaam gloeit van koorts... Ach, te kunnen rusten nu, zich neerleggen en slapen, al was het op een bed van dorens, neerliggen, daad en doel vergeten... 't Mag niet! Belripar niet. De slaap niet... Verder moet hij. Hij wil. Om de genade Gods te zoeken voor allen die lijden...

Voor zijn blindgestaarde oogen, wordt de nacht een zwarte krochte, waardoor hij doolt als een voor levenslang gekerkerde. Hij hoort zijn voetstap echo's wekken, dof als in een vunze wulselgang onder de aarde...

En achter hem dringen de strompelende schaduwen hem voort, vóór hem spant Kundry haar vleermuisvlerken open, te weerszijden van hem duiken schimmige gedrochten op, dreigend hem te bespringen. Hoe zou hij nog op Monsalvat kunnen hopen? Genoeg zou het hem zijn, àlles, het eenige geluk dat hij zich zelven nog wenschen kan: te mogen komen in de wrakke heihut, waar de oude vrouw bij het krijtend kind waakt... haar zeggen: 'bij een feestmaal zitten ze aan, zij, tot wie ge riept: Ga! ga!'... Licht is in hun oogen, hoop in hun hart.' - Zoo haar alles verhalen van Konduiramurs milde liefde, tot ook in die droeve oude oogen een glans herleeft, een lach van hoop. Dan zal het kind stil worden bij hun tevreden stemmen, en zij zal zeggen: 'Blijf bij ons.' Wat zou hij liever verlangen dan dit woord? Ginds bij haar en die armzaligen wonen, wroeten en werken met hen de dagen lang en 's avonds hun verhalen over Konduiramurs feestmaal, om de herinnering en de hoop levend te houden in hun hart... Dan zal hij zich niet heel en al uitgestooten voelen. Dan zal hij God danken, niet vergeefs te leven.

Rustig wordt hij door dit denken. En het is hem alaan een zoo vaste zekerheid geworden, in die hut te komen, zoo er te praten en voor immer te blijven, dat hij, nu de morgen begint te schemeren, verwonderd is, niet bij het gehucht, maar aan den rand van een bosch te staan. Voor zijn voeten ziet hij uit den dauw en het spruitende gras, sleutelbloemen, in prillen bloei, slapend nog met de bleekgouden kelkjes dicht. Zoo liefelijk lijken ze hem na de angsten van den nacht, dat hij niet anders kan, dan zich neerbuigen en met teedere vingertoppen de fijne blaadjes streelen... De lente? De nieuwe morgen? Voorzichtig strekt hij zich neer in het gras, laat de bloemen zijn voorhoofd, zijn handen

besproeien met haar dauw, hem bestrooken met het koele vederige geritsel van haar kartelteere kroontjes...

Heeft hij gesluimerd? Het klapwieken van een duif doet hem verwonderd opzien, en met een sprong staat hij recht, wetend tegelijk, dat hij Monsalvat moet zoeken en dat het Paaschmorgen is. Maar weten kan hij niet, of de warmende zonneschijn of zijn vreugde hem doorstroomt met dit nieuwe leven...

De duif? Wil ze nog eens zijn leidster zijn? Ze vliegt hem vóór boven de toppen der beuken, terwijl hij omlaag zijn weg baant door de hazelaars, van wier bloeiende takken het gouden stuifmeel wolkt over zijn pij. De frissche dauw heelt zijn voeten, de morgen die glanst en blinkt tusschen de hooge kruinen, waar de nanacht verzweemt tot ijlen zonnemist, lescht zijn lippen, laaft zijn oogen, koelt zijn wonde en wordt het bloed zelve, dat hem doorzwelt met de eigen blijde sterke jeugd.

Hij komt op den breeden weg tusschen de rotsige stammen der eeuwige beuken. Dit is het bosch van Monsalvat! Parcival weet het en is niet verwonderd zoo rustig hier te loopen, terwijl de duif hem voorvliegt, nu lager onder de zware beuketakken, die als beschermende armen over den weg naar elkaar reiken. Effen en weidsch afe een zuilengang onder hoog rijzend gewelf, ligt de weg, en de openingen tusschen de stammen zijn als poorten die uitzien op wondere lentetuinen, - rag spint April zijn groen over de lage heesters, over de veerfijne takken van het berkenhout. Reeds rankt de frisch spruitende kamperfoelie over de wilde rozen, waaraan de eerste blaadjes trillen. Er zweeft een roke van viooltjes door den geur van dauw en grond en gras, en 't ritselt, of er kevers kruipen tusschen het glimmige dorre bladstrooisel en de kiemen

en loten langs den grond, waar de bevende zonnestrallen de anemonen openkussen.

De duif vliegt vóór hem uit met rustigen slag, langzaam, nu Parcival langzamer loopt, de weelde van het lentebosch en den morgen indrinkend, bij de droomige muziek van haar witten wiekslag... Dalen rust en geluk neer van die zegenende vleugels? Dragen de vleugels hem door de zaligheid? Vlinders fladderen op, tusschen de anemonen uit, en in het berkenhout begint een merel te slaan, zwijgend weer en haar dieptonend deuntje kort herhalend, als om het zelf te beluisteren en weer te bemijmeren. Maar hooger door de takken wiekt een vinkenpaar, met dol gesjilp, en heel ver zingen nachtegale, koeren tortels. Parcival denkt aan Soltane, aan de vogels, die er zijn eenige gespelen waren, aan de eerste tranen die hij schreide, toen zij het eerst den droom in hem wekten, het verlangen, dat tot nu zijn eenig leven was...

Is hij niet altijd de broeder van de vogels gebleven? 'Zie, zie, vleugels dragen me, zooals ze u dragen, vink en merel en nachtegaal en lieve witte tortels, en ik zie wat gij ziet, ik weet wat gij weet, en mijn hart zingt als het uwe...'

Aan al wat het liefste en innigste was van zijn jeugd denkt Parcival, aan zijn moeders blik en stem en liefkoozingen, aan die tranen om de vogels, aan het altijd groeiend verlangen, aan het telkens weer verdwijnend gluk, dat de korte verglijdende vervullingen hem gaven... Arm onwetend kind, dat langs al zijn doolwegen toch niet verdwaalde, omdat God goed is en hem riep naar Zijn licht, hem leidde langs Zijn eeuwigen weg naar de stad op den berg, stralend met toren naast toren en glanzende poorten... Zijn rijk... Monsalvat!...

In glanzende grachten ligt daar de witte torenstad

voor hem, bundels zonnestralen als wijde goudwimpels sidderen aan haar tinnen. En de duif vliegt hem vóór, door een poort die wijd open achter de neergelaten brug schijnt te wachten op wie komen moet.

‘Credo’ prevelt Patcival, nu hij onder den zegenenden wiekslag het leege voorhof betreedt, waar nog het gras groeit tusschen de steenen, nog de put roestig staat te vergruizen, nog de huizingen rondom, gesloten en star, sombere kerkers lijken... Maar de wiekslag doet de zoimewimpels wuiven, dat haar goudige glansen streelen langs grond en muren, en de duive wordt lichtend als een ster, die hem voorzweeft door de nispoort, waar eens de kleine jonkers hem inhaalden, de schemerige gangen binnen, de doodstille leege voorhal door...

Aan den ingang van den Graaltempel staat Parcival.

‘Credo’ prevelt hij.

Groot en lichtend zien zijn oogen niets, dan alleen Amfortas, ginds op zijn rustbed, niet zittend, niet liggend, door de kussens gesteund, door de warmende welriekende houtvuren omschenen... Zooals hij er leunde dien eenen avond... hij die niet sterven en niet leven kan, en uit wiens hollen blik de eeuwige nacht nevelt...

Niets ziet Parcival dan dien nachtdiepen blik, waaruit al de smarten, die hij zelf leed of anderen lijden zag, hem tegenduisteren... waaruit Herzloïde en Trevresent hem aanblikken, en ook Gurneman en, ook Liane, toen hij zich van hen losrukte, de stervende visscher, de oude vrouw uit het gehucht en al de rampzaligen wier wee naar hem opdrong, toen hij op den vijfsprong hun stoeten zag naderen... Maar ook eigen zielepijnen woelen in die smartoogen, alle, alle menschenleed... en ach, de eene, die al deze smarten als één smart moet lijden... ‘Arme, arme Amfortas!’...

Bij hem staat Parcival, eer het te weten, en heeft de armen heengeslagen om wie niet liggen of zitten, om wie niet sterven of leven kan, en buigt de lippen naar het schokkend hoofd, dat neerknakt aan zijn warm, levend hart, terwijl de smartoogen zich sluiten en de lippen in een kreet van verlossing het woord slaken, dat Parcival prevelt... ‘Credo...’

Wat suizelt, wat ruischt en zwelt het om Parcival heen? Staat hij in een zomerbosch en ontwaakt er de dag met vogelstemmen en ademen van wind en gouden schijnen?... Hij moet het hoofd opheffen van zijn kus op Amfortas' hoofd om te zien, en ontsteld is hij hier in den stralenden Graaltempel te staan, omgeven door de scharen der Tempelieren, die om den blanken disch wachten, der jonkvrouwen en kleine edelknappen, die in hun witte met gouden tortels doorweven gewaden tusschen de zuilen staan gereid, de gevouwen handen geheven voor de borst, de oogen sterrelichtend naar hem, die daar staat in zijn grauwe visscherspij, verward en verwonderd, terwijl Amfortas zich naast hem opricht, een rijzige krachtige grijsaard en hem de handen op de schouders legt...

‘Ik ben verrezen en nog bij u. Alleluja! Gij hebt op mij uwe hand gelegd. Alleluja! Wonderbaar is uwe wijsheid. Alleluja’... jubelen de reien der Graaldienaren, en, door hun machtig opstormenden zang heen, golft en duizelt de muziek van orgel en harpen en fluiten.

In zachten drang dringt Amfortas zijn redder met hem neer te knielen voor de tafel waar de heilige kelk staat op den esmerald die het ivoren voetstuk dekt. ‘O Heer, Gij toetst mij en Gij kent mij. Gij weet mijn zitten en opstaan,’ prevelt de grijsaard hem voor, en terwijl de Graaldienaars Kyrië Eleïson zingen, moet Parcival de handen leggen op den voet van den Graal.

Dan komen, tusschen de zuilen uit, knapen aantreden, als acolieten in linnen alben, en de voorsten dragen gouden bekers en ampullen en dwalen, - in het koele bronwater moet Parcival de handen doopen, met den geurigen balsem moet hij de vingers zalven. Anderen naderen en brengen het sneeuw witte onderkleed van bloemgeurig lijnwaad met ragge kanten omsponnen, leggen hem de bedelpij af voor deze reine doopwade. Zij die volgen, dragen de sterrenpuntige kroon, de schoenen van brokaat, met parelen bestikt en flonkerend van gesteente, de dalmatiek van arabische zijde met gouden duiven doorweven, en schoeien hem en omhullen en kronen hem, eerbiedig en plechtig met schoone, evenmatige gebaren en wendingen, terwijl de scharen Gloria zingen eni de zon door de hooge kleurige vensters steeds stralender haar gouden glansen doet zinderen, zoodat de bloei der duizenden kaarsenvlammen langs wanden en zuilen, in de takken der luchters, in de gulden kronen kwijnt als verbleekende sterrenpracht.

Dan treedt uit de schare der jonkvrouwen ééne naar voren, in bruidswijlen en -waden een ijl-glijdende glansgedaante. Een zwaard op de gestrekte handen, knielt ze neer.

Het is Liane.

Ze ziet naar Parcival op met een gelukslach en reikt hem het zwaard over, dat hij haar gaf tot een wapen in Monsalvats wildernis. Armelijk en verweerd ziet hij het in den weerschijn van haar lach. Hij denkt aan den luister van Amfortas' zwaard, dat hij achterliet op de credens van Konduiramurs bruiloftszaal... Gruwt hij thans van wat vroeger al z'n liefde en trots was? Is 't in eerlijken strijd gewonnen zwaard hem tot het teeken geworden van al z'n dwalen en falen?... Schamele gave schonk hij haar, die aan zijn voeten

geknield haar dank prevelt als een ontroerd gehed... Zijn oogen vullen zich met tranen, terwijl ze neerschouwen op dat doffe, doodsche kruis. En Liane glijdt tusschen haar zusteren terug, als ze kwam, door haar stil geluk omschenen.

Maar tegelijk richt zich achter Amfortas' rustbed een andere vrouw op. Ook haar grijs nevelgewaad verwaast tot een lichtschijn van bruidssluiers: Kundry! Naderend heft ze als een zonneschicht de lans, van wier punt op het roestig en uitgesleten zwaardgevest in Parcival's handen vijf druppelen bloed vloeien, die, stollend tot robijnen, het wijden en overglanzen. Kundry's glimlach zegent Parcival om haar herwonnen jeugd en vrede, en in zwijgenden groet nijgen hij en zij het hoofd en knielen dan, om zwaard en lans tot een kruis vóór den Graal neer te leggen.

In dit oogenblik verwijdt voor Parcival de tempel zich als zijn eigen hart, waaruit laatste huiver en twijfel heenzweemt. In de rondende ruimte is hij opgerezen, overkoepeld door de rijzende gewelven, omringd door de zuilenbeuken, die zich openen naar de met glinsterend gesteente bemaalde wanden en naar de wijder verschieten der doorzonde vensters, waarin de kamp woelt van ridders met ridders, van mannen met dieren, en waar in de eene nisdiepte het beeld van den jongen koning met de sterrenkroon wakend uitziet naar het ijsblanke venster in de nis tegenover hem.

Zelf thans bekleed met dat gewaad van den priesterkoning, gekroond met die sterrenkroon, staat Parcival en schouwt even roerloos en rustig naar dat verre blanke venster. Schouwt over de scharen der maagden en knapen heen, over den blanken disch, waar de tempeliers zwijgend zitten met gebogen hoofd en gevouwen handen, voor hun leegen schotel en beker. Weer

staan de blonde engelknapen met bekken en dwale achter hen.

Ze wachten, allen wachten, houden den adem in.

En er is geen ijsblank venster meer, geen bannende scheiding. Een weidsche poort is daar opengeweken naar de teedere groendoorschemerde zonnigheid der lenteboschen. Eindeloos diept zich de laan der eeuwige beuken naar het verschiet van een wijd landschap met meren en wouden, met vele woningen en vele wegen om den éénen hoogen berg, recht onder de stralende zon. En op dien berg een witte stad, stralend ook zij met toren naast toren en glanzende poorten. Het is - zon en berg en stad - één ineenvloeien en uitstroomen van licht in licht, waaruit één sprankel ontzweeft - sterre- of zonnevonk? glimp van het eeuwig leven? Er ruischen engelenwieken. De bode komt uit Gods rijk.

Parcival herkent de witte duif die hem leidde.

Ze zweeft door de open lichtpoort den tempel binnen, langzaam over den blanken disch en daalt op stille wieken neer boven den Graal, in wiens kelk ze de hostie laat zijgen, die ze droeg in haar snavel.

Sidderend van eerbied, maar vastberaden overtuigd, dat hij mag en moet, strekt Parcival dan knielend de handen uit naar den Graal en heft hem hoog boven zijn genegen hoofd.

En hij weet: als naar het zijne gaan er stroomen van geluk uit naar alle menschenharten, nabij en verre over de aarde, wier honger en dorst in dit eigen oogenblik wordt gelaafd.

Het is de zon zelve in Parcivals handen, lichtend één met de zon van Gods rijk, bron van verreining en eeuwig jonge kracht, oorsprong van genade en leven, mild en overvloeiend zich uitstortend in den Graaltem-

pel en door Monsalvats lichtpoort de lentewegen over naar de hongerende en dorstende wereld.

Sanctus! Sanctus! blijven de stemmen zingen.

EINDE